

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU
Restauroinnin koulutusohjelma

Sinikka Myyrä

LAPPEENRANNAN LYSEON VÄRITUTKIMUS

Opinnäytetyö 2012

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Restauroinnin koulutusohjelma

MYYRÄ, SINIKKA

Lappeenrannan Lyseon väritutkimus

Opinnäytetyö

79 sivua + 54 liitesivua

Työn ohjaaja

Lehtori Anne Räsänen

Toimeksiantaja

Lappeenrannan kaupunki/Tilakeskus

Huhtikuu 2012

Avainsanat

väritutkimus, koristemaalaukset, koulurakennukset, uusrenessanssi, jugend

Lappeenrannan Lyseo on Onni Tarjanteen suunnittelema uusrenessanssityylinen, punatiilinen oppikoulurakennus vuodelta 1897. Rakennukseen on tehty myöhemmin useita laajennuksia ja muutoksia: 1907 Karl Hård af Segerstadin, 1939 rakennushallituksen arkkitehti Martti Välikankaan ja 1975 rakennushallituksen suunnitelmien mukaan. Tämä opinnäytetyö on tehty juuri ennen rakennuksessa alkanutta uutta peruskorjausta. Väritutkimus täydentää kohteesta vuonna 2011 seminaarityönä tehtyä rakennushistoriaselvitystä.

Tutkimuksen tavoitteena on ollut löytää interiöörien vanhimpia 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun värityksiä aiemmin tutkimattomassa kohteessa. Seinien väritysten selvittämisen ohella on etsitty tiloissa esiintyneitä koristemaalauksia myöhempien maalikerrosten alta. Tutkimus on rajattu muutamiin esimerkkituloihin: aulatiloihin sekä luokkahuoneisiin ensimmäisestä, toisesta ja kolmannesta kerroksesta, joiden avulla on saatu yleiskäsitys interiöörien alkuaikojen ilmeestä.

Kohteessa suoritettujen tutkimusten tuloksena tiloista löytyneet eri aikakausien maalikerrokset on dokumentoitu. Alkuperäisten väritysten lisäksi tilojen myöhempiä värinkerroksia esitellään pintapuolisesti. Seinistä löytyi myös muutamia 1800-luvun ja 1900-luvun vaihteen koristemaalausaiheita, joita tarkastellaan värien tutkimisen ohella. Käytännön väritutkimuksen lisäksi työssä on esitelty uusrenessanssi- sekä jugendaikakausina yleisesti vallinneita rakennusten sisätilojen värityksiä, maalaustapoja ja koristemaalausaiheita kouluissa sekä muissa julkisissa rakennuksissa.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Restoration

MYYRÄ, SINIKKA

Paint research at Lappeenranta Lyceum

Bachelor's Thesis

79 pages + 54 pages of appendices

Supervisor

Anne Räsänen, lecturer

Commissioned by

City of Lappeenranta/Tilakeskus

April 2012

Keywords

paint research, decorative painting, school buildings, Neo-Renaissance, Art Nouveau

Lappeenranta Lyceum is a red-brick secondary school building from 1897, designed by Onni Tarjanne. The school building originally represents Neo-Renaissance style but it has been expanded and modified several times: 1907 by Karl Hård af Segerstad, 1939 by National Building Board architect Martti Välikangas and 1975 by Building Board. This Bachelor's Thesis has been made just before a new renovation is carried out on the building and it completes the building's history written in 2011.

The aim of the research is to define interior's oldest color layers from the late 1800s and early 1900s in a previously unexplored building. Later layers of paint in the interiors are also presented superficially. In addition, the interior colors there have been examined for possible decorative paintings under later layers of paint on the walls. The research is limited to a few examples of locations: lobbies and a couple of classroom on the first, second, and third floor.

As the result of the paint research, the layers of paint from different eras have been documented. Some decorative paintings were also discovered and are presented with the color investigation. In addition to practical color research, the interior colors and decorative painting styles in the Neo-Renaissance and Art Nouveau eras in Finland are included the research, particularly in schools and other public buildings such as town halls.

SISÄLLYS

KÄSITELUETTELO	6
1 JOHDANTO	7
2 LAPPEENRANNAN LYSEON TAUSTOJA	8
2.1 Uusrenessanssista pelkistettyyn klassismiin	8
2.2 Lyseon interiöörit varhaisessa asussaan	12
2.3 Koulun nykytila ja tulevaisuuden näkymät	19
2.3.1 Koulurakennus ennen peruskorjausta 2012	19
2.3.2 Peruskorjaus 2012–2013	22
3 KOULUARKKITEHTUURIA 1800- JA 1900-LUVUILLA SUOMESSA	24
3.1 Koulutaloja koskevia ohjeistuksia 1800-luvulla	24
3.2 Sisätilojen suunnittelu ja väritykset	26
3.3 Koristemaalaukset	27
3.4 Uusrenessanssiarkkitehtuuria Jyväskylän yliopiston museon Seminarium-rakennuksessa	30
3.5 Jugendhenkeä Kotkan Lyseossa	32
4 VÄRITUTKIMUS	36
4.1 Väritutkimuksen toteuttaminen ja rajaus	36
4.2 Dokumentointi	38
4.3 Tutkimuskohteet ensimmäisessä kerroksessa	39
4.3.1 Keskiaula	42
4.3.2 Kanslia ja eteistila 101	44
4.3.3 Opinto-ohjaajan huone 116	50
4.4 Tutkimuskohteet toisessa kerroksessa	51
4.4.1 Luokka 205	52
4.4.2 Luokat 212 ja 207	53
4.4.3 Kolmas kerros: luokat 315 ja 311	56
4.5 Johtopäätöksiä	60
5 YHTEENVETO	62

5.1 Lyseon jatkoa ajatellen	62
5.2 Väritutkimus oppimisprosessina	63
LÄHTEET	66
KUVALUETTELO	70
LIITTEET	
Liite 1.	Väridokumentointikortit 1–13.
Liite 2.	Löytyneet koristemaalaukkuviot. Mittasuhte 1:1.
Liite 3.	Onni Törnqvistin rakennuspiirustukset Lappeenrannan Reaali- ja porvarikoulutaltoa varten 1895. Lappeenrannan kaupungin arkisto.
Liite 4.	Lappeenrannan Lyseon lukion pohjakuvat tilamuutoksista 1895–2011. Kerrokset 1–3.

KÄSITELUETTELO

Friisimaalaus	Pitkänomainen seinää koristava ornamentti tai muu kuva-aihe (Taidehistorian sanasto, 1997); boordimaalaus.
Jugend	Euroopassa 1900-luvun alussa vallinnut taidesuuntaus, joka korosti aitoja materiaaleja, käsityötaitoa ja luonnonläheisyyttä; art nouveau.
Keskirisaliitti	Rakennuksen julkisivun korkuinen, keskeltä ulkoneva osa (Arkkitehtuurin sanakirja 2000, 206).
Pannoo -maalaus	Kehystettyyn seinäpintaan tehty maalaus (Taidehistorian sanasto, 1997).
Palmetti	Palmun lehteä muistuttava viuhkamainen lehtikimppukoriste (Taidehistorian sanasto, 1997).
Uusrenessanssi	1800-luvun lopulla vallinnut kertaustyyli, joka sovelsi renessanssin tyylipiirteitä.

1 JOHDANTO

Lappeenrannan Lyseo sijaitsee Lappeenrannan keskustassa Lönnrotintie 3:ssa. Rakennus on valmistunut Onni Tarjanteen suunnittelemana vuonna 1897 Reaali- ja porvarikouluksi, ja monien nimenvaihdosten jälkeen nykyisin lukiona toimiva koulu tunnetaan nimellä Lappeenrannan Lyseon lukio. Kouluun kuuluu alkuperäisen punatiilisen rakennuksen lisäksi samassa pihapiirissä sijaitseva, vuonna 1975 valmistunut lisärakennus, mutta tässä työssä Lappeenrannan Lyseolla tarkoitetaan ainoastaan vanhaa koulutaloa.

Lyseon väritutkimus täydentää rakennuksesta keväällä 2011 seminaarityönä tekemääni rakennushistoriaselvitystä. Olen pyrkinyt saamaan tutkimuksen avulla yleiskäsityksen rakennuksen sisätilojen värityksestä eri aikoina, kuitenkin keskittyen vanhimpiin 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun sävyihin. Olen rajannut tutkimuksen muutamaani parhaiten alkuperäisinä säilyneisiin esimerkkituloihin ja ehjiin seinäpintoihin, joissa seinien vanhoja värikerroksia on otettu esille tarvittavalta alueelta. Tutkittavat, parhaiten säilyneet pinnat löysin rakennushistoriaselvityksen avulla, jossa olen käsitellyt rakennuksen pohjakaavan muuttumista ja muotoutumista nykyiseen.

Rakennuksessa on tehty useita muutoksia, suurimpina laajennukset 1907–08 ja 1939 sekä saneeraus 1975, joten muutoin alkuperäisinäkin säilyneet pinnat on peitetty monilla uusilla maalikerroksilla vanhimpien pintakäsittelyiden jäädessä piiloon. Sisätilojen pintoja ei ole aikaisemmin tutkittu tarkasti, joten vanhojen värikerrosten säilyneisyydestä monien muutostöiden jälkeen ei ole ollut varmuutta. Tässä työssäni etsin värisävyjen lisäksi seinistä koristeita 1900-luvun alussa otettuja valokuvia apuna käyttäen, jos kuvista on voitu päätellä kuvatus tilan seinillä esiintyvien friisityyppisten koristemaalausten sijainti rakennuksessa. Tarkempaa tietoa mahdollisten koristeiden sijainneista ja säilyneisyydestä ei ollut.

Väritutkimuksen suorittaminen on ollut ajankohtaista nyt keväällä 2012, jotta interiöörin vanhasta värimaailmasta saatiin etsittyä tietoa ennen maaliskuussa 2012 alkanutta peruskorjausta. Käytännön tutkimustyön lisäksi tarkastelen tutkimuksen kohdetta ja aihetta kirjallisuuden sekä muiden saman aikakauden rakennusten tutkimustöiden, kuten väritutkimusten ja rakennushistoriaselvitysten avulla. Olen myös vertaillut Lyseosta löytynyttä tietoa yleisiin sisätilojen 1800-luvun lopussa ja 1900-luvun alussa hallin-

neisiin tyyliuuntauksiin. Lisäksi esittelen työssäni lyhyesti Lyseon historiaa ja sen alkuperäisten sisätilojen asua niiltä osin kuin se on ollut tiedossa.

Työn toimeksiantajana on Etelä-Karjalan museo ja rakennuksen omistava Lappeenrannan kaupungin Tilakeskus. Työn ohjaavana opettajana on toiminut lehtori Anne Räsänen, ja museon puolelta ohjaajana on ollut amanuenssi Miikka Kurri. Lähteinä olen käyttänyt arkistolähteisiin perustuvan historiaselvityksen lisäksi uusrenessanssi- ja jugendaikakausien suomalaista kouluarkkitehtuuria, interiöörien pintakäsittelyjä, koristemaalauksia ja tyylihistoriaa käsittelevää kirjallisuutta sekä saman aikakauden rakennuksista tehtyjä tutkimustöitä.

2 LAPPEENRANNAN LYSEON TAUSTOJA

2.1 Uusrenessanssista pelkistettyyn klassismiin

Lappeenrannan Lyseo aloitti toimintansa Reaali- ja porvarikouluna 1892, kun Lappeenrantaan 1884 perustettu valtion alkeiskoulu muutettiin reaali- ja porvarikouluksi. Oma punatiilinen koulutalo valmistui 1897, jolloin koulu oli muuttunut viisiluokkaiseksi keskikouluksi, josta oli mahdollista jatkaa muualle jatko-opintoihin suorittamaan ylioppilastutkintoa. 1900-luvun alussa koulu muutettiin ylioppilastutkintoon johtavaksi oppikouluksi, ja nykyisin koulussa toimii yksi kaupungin lukioista. (Sallinen 1992, 8–11; Talka & Puntanen 2005, 416.)

Onni Tarjanteen (ent. Törnqvist) Reaali- ja porvarikoululle suunnittelema koulutalo valmistui 1897 Lönnrotinkadulle Lappeenrannan keskustaan, junaradan viereen, kun koululle päätettiin rakentaa oma talo vuokratilojen sijaan (kuvat 1 ja 2). Puhtaaksi muurattu tiilinen koulutalo edusti tyyliltään uusrenessanssia ja kuului kaupungin komeimpiin rakennuksiin. Rakennuksen julkisivuihin tehdyt, uusrenessanssiin kuuluvat kerrosjakoja korostavat tiilikoristeet näkyvät merkinä koulun alkuperäisestä tyylistä vielä nykyisinkin (kuva 3). Samanhenkistä 1800-luvun lopun punatiiliarkkitehtuuria on nähtävissä Lyseon lähellä sijaitsevan varuskunta-alueen rakennuksissa (Rakuunamäki). Kertaustyyleistä uusrenessanssin katsottiin sopivan erityisesti koulurakennuksiin, sillä uusrenessanssi yhdistettiin sivistyneeseen antiikin aikaan (Mäkipelkola 2008, 21). Esimerkiksi kirkkojen arkkitehtuurissa taas käytettiin usein uusgotiik-

kaa. Reali- ja porvarikoulutalossa näkyi kuitenkin myös uusgotiikan piirteitä muun muassa katon rautakoristeisissa torneissa, jotka ovat myöhemmin hävinneet rakennuksen korotuksen yhteydessä. Uusgotiikka tulee esille myös Lönnrotinkadun puoleisen julkisivun maalatuissa ympyräkoristeissa, jotka on välillä peitetty sementillä, mutta rekonstruoitu alkuperäisen kaltaisiksi 1990-luvulla (kuva 3). (Uusrenessanssi tuli pikkukaupunkiin, 2001.) Nykyisin Lyseo on asemakaavalla suojeltava rakennus, eikä sen ulkoasuun saa oleellisesti puuttua.

Kuva 1. Lappeenrannan Reali- ja porvarikoulu vuonna 1901. Kuvassa oikealla Lönnrotinkadun pääsisäänkäynti. (Etelä-Karjalan museo)

Kuva 2. Lappeenrannan Lyseon lukio vuonna 2011. Lönnrotinkadun julkisivu jää kuvassa oikealle. (Myyrä 2011)

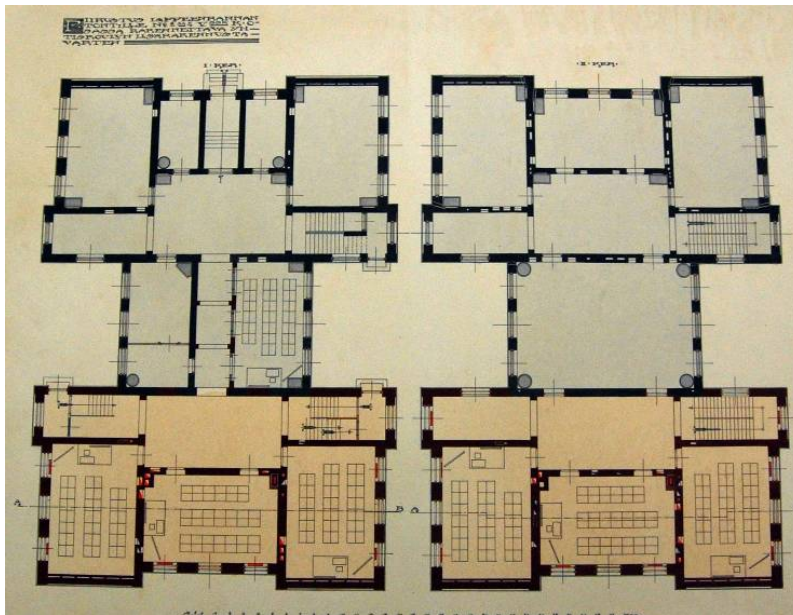

Kuva 3. Lyseon julkisivuja koristavat tiili- ja rappauskoristeet. Keskellä rekonstruoitu koristeympyrä. (Myyrä 2011)

Reali- ja porvarikoulutalo rakennettiin puisen, uusrenessanssin paneeliarkkitehtuuria edustavan Lönnrotin kansakoulun (Waldemar Backmansson, 1888) viereen. 1980-luvulla entistetyn kansakoulun pääsävyiltään vaaleat sisätilat näyttäytyvät alkuperäi-

semässä asussa kuin Lyseon interiöörit, vaikka kansakoulussakin on tehty useita muutostöitä, viimeisin 2000-luvun alkupuolella. Koulun kasettikattoista juhlasalia koristavat seinien pilasterit sekä Artturi Kamppurin pannoo -kehysmaalaukset. Uusrenessanssia henkivät juhlasalin lisäksi muun muassa rakennuksen vanhat peiliovet ja niiden yläpuoliset puiset koristelistat. (Sallinen 1988, 15 ja 65–66; Lönnrotin koulu – ”uusrenessanssin, jugendin ja sorvityylin helmi kaupungissamme”, 2012.)

Vuonna 1902 koulun nimi muutettiin Yhteiskouluksi ja siitä tuli ylioppilastutkintoon johtava oppikoulu, jonka ensimmäiset ylioppilaat valmistuivat keväällä 1903 (Talka & Puntanen 2005, 418). Koulutaloa laajennettiin ensimmäisen kerran vuonna 1907–08 Karl Hård af Segerstadin suunnitelmien mukaan, jolloin rakennuksen keskirisaliitin jatkoksi rakennettiin vanhan osan peilikuva ja pohjakaavasta muodostui näin H-kirjaimen muotoinen (kuva 4).

Kuva 4. Karl Hård af Segerstadin suunnitelmapiirustukset ensimmäisen ja toisen kerroksen laajennukseen vuodelta 1907. (Piirustukset Arkkitehtuurimuseo)

Laajennusosasta tuli kolmikerroksinen vanhan osan pysyessä vielä kaksikerroksisena, mutta rakennus säilytti alkuperäisen tyyliinsä, eivätkä huonejaot muuttuneet. Tuolloin rakennetun kolmannen kerroksen luokkien ja aulan taitettujen sisäkattojen muodot sekä esimerkiksi porraskäytävän yksityiskohdat ovat nähtävissä vielä nykyisinkin (kuva 5). Laajennusosan lisäksi pihalle rakennettiin erillinen jugendtyyliä edustava puinen

voimistelusalirakennus. Voimistelusalirakennus on purettu 1970-luvun saneerauksen yhteydessä, jolloin koululle rakennettiin uusi lisärakennus.

Tekstissä puhutaan jatkossa koulun vanhasta ja uudesta puolesta. Vanhalla puolella tarkoitetaan tässä koulun alkuperäistä osaa vuodelta 1897 ja uudella puolella laajenusosaa vuodelta 1907–08.

Kuva 5. Uuden puolen porraskäytävän tasanteen katon sekä kaarevan sisäänkäynnin muotoilua. (Myyrä 2012)

1920-luvulle asti kaupungin yksityisoppikouluna toiminut koulu siirrettiin valtion omistukseen 1928 (Sallinen 1992, 18). Jatkuvan tilanahtauden vuoksi rakennusta laajennettiin toisen kerran vuonna 1939, mikä muutti silloisen Lyseon ilmettä pelkistetyimmäksi, kuten ajan henkeen kuului (kuva 6). Rakennushallituksen arkkitehdin Martti Välikankaan suunnitelmissa uusrenessanssirakennus muuttui sekä sisältä että ulkosivuiltaan klassistisemmaksi, kun se korotettiin kauttaaltaan kolmikerroksiseksi ja sisätiloihin tehtiin useita muutoksia. Muutostyö sai alkunsa jatkuvasta tilantarpeesta, kun koulun oppilasmäärä lisääntyi entisestään (Myyrä 2011, 27). Vuoden 1939 muutospirustuksissa sekä 1930-luvun jälkeen otetuissa valokuvissa näkyy tilojen suunnittelun funktionalistinen ajattelu: rakennus haluttiin saada mahdollisimman toimivaksi ja järkeväksi sekä ylimääräisestä koristeellisuudesta riisutuksi (Rakennushallituksen Lappeenrannan Lyseon muutospirustukset 1939; Valokuvat, Mikkelin maakuntaarkisto). 1920-luvulla päätään nostaneen funktionalismin perusajatus olikin järkiperäisyys ja tehokkuus, mikä näkyi esimerkiksi myös asuinkerrostalojen pohjaratkaisuissa (Kerrostalot 1880–2000, 66).

Tämän laajennuksen yhteydessä seinien koristemaalaukset todennäköisesti peitettiin, ja seinät maalattiin pelkistetyn yksivärisiksi. Entinen juhlasali muuttui koristeista riisutuksi rukousaulaksi, kun salin entinen puinen katto madallettiin rakennuksen korotuksen yhteydessä. Myös juhlasalin koristemaalatut seinäpinnat vaihtuivat yksivärisiksi. (Myyrä 2011, 28.)

Kuva 6. Lyseo kuvattuna 1950-luvulla toisen laajennuksen jälkeen. Katon tornikoristeet Lönnrotinkadun julkisivussa ovat hävinneet. (Etelä-Karjalan museo)

Lyseoon eri aikoina tehdyt tilamuutokset on merkitty liitteeseen 4. Liitteen pohjakaavoista löytyvät nykytilanteen mukaiset tilat sekä merkinnät jokaisen seinän alkuperävuodesta. Myös poistetut seinärakenteet on merkitty kuviin katkoviivoin.

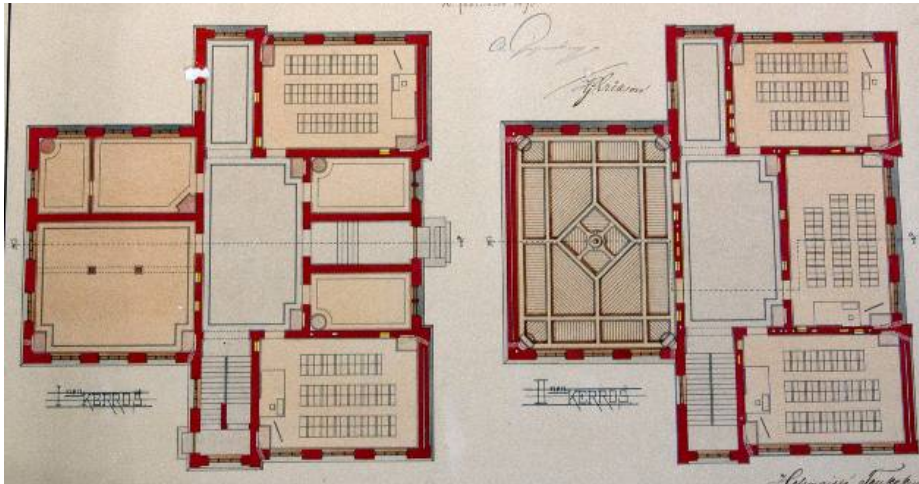
2.2 Lyseon interiöörit varhaisessa asussaan

Aluksi kaksikerroksiseksi rakennettuun Reaali- ja porvarikouluun suunniteltiin keskikäytävään perustuva pohjaratkaisu, mikä oli yleinen pohjakaavatyyppe oppikoulurakennuksissa 1800-luvun lopulla. Keskeispohjakaavaa noudattavissa rakennuksissa pohjakaava perustuu läpi rakennuksen kulkevaan keskikäytävään, jonka ympärille on sijoitettu luokkahuoneet. Pääsisäänkäynti kulkee rakennuksen poikittaisella keskiviihalla ja juhlasali on rakennettu erilliseen, rakennuksesta ulkonevaan siipeen. (Lilius 1982, 107–108.)

Lappeenrannassa rakennuksen keskelle sijoitettiin keskeispohjakaavan mukainen keskikäytävä, josta oli kulku luokkahuoneisiin (kuva 7). Toisen kerroksen yhdistetty

voimistelun- ja juhlasali suunniteltiin rakennuksesta ulkonevaksi keskirisaliitiksi. Sen sijaan, että juhlasali olisi ollut rakennuksesta irtautuva erillinen siipi, kuten joidenkin koulujen pohjaratkaisuissa on tehty, suunniteltiin se muun rakennuksen yhteyteen. Rakennukseen sisällytettiin juhlasalin lisäksi kaksi opettajainhuonetta, viisi luokkahuonetta, kokoelmahuoneet sekä vahtimestarin asunto kellarikerrokseen. Opettajien käyttämä pääsisäänkäynti sijaitsi keskeispohjakaavan mukaisesti rakennuksen poikittaisella keskiviivalla (Lönnrotinkadun puolella) oppilaiden käyttäessä pihan puoleista sivusisäänkäyntiä. Rakennuksen pääpiirustukset vuodelta 1895 löytyvät kokonaisuudessaan liitteestä 3.

Kuva 7. Reaali- ja porvarikoulun ensimmäisen ja toisen kerroksen pohjakaavat 1895. (Piirustus Lappeenrannan kaupunginarkisto)

Lyseon sisätilojen tyylistä ja ilmeestä menneinä vuosikymmeninä ei ole säilynyt paljoa tietoa, vaan arkistoidut Rakennustoimikunnan pöytäkirjat ja muut rakennusta koskevat arkistotiedot keskittyvät rakennuksen rakenteisiin, materiaaleihin ja pohjakaavoihin. Koulun alkua ajoilta on kuitenkin säilynyt muutamia valokuvia sekä arkistomainintoja, joista voidaan päätellä jotain rakennuksen silloisista interiööreistä.

Muutamit säilyneet arkistokuvat valottavat talon arvokkaimman tilan, juhlasalin, koristeellista ilmettä ennen vuoden 1939 muutostyötä. Kuvissa juhlasalin seinien yläosia koristavien pyöreiden koristeikkunoiden sekä alaosan puolipaneelin lisäksi seinä koristavat maalatut nauhamaiset kuviot, jotka jakavat seinäpinnat kenttiin (kuvat 8–10).

Arkistoidusta lehtileikkeestä löytyneen kuvan (kuva 8) perusteella seinän yläosaan näyttäisi nauhamaalausten yläpuolelle olevan maalattu merellinen maisema-aihe lainvoineen (kuva 9). Kuvassa 8 näkyy myös kattokruunu, yksi salin neljästä sammal-

vihreästä majolika -uunista ja uunin eteen kasatut wieniläistuolit, jotka toimivat salin kalustuksena.

Kuva 8. Juhlasalin varhaista asua on esitelty lehtiartikkeliin liitettyssä vanhassa kuvassa. (Mikkelin maakunta-arkisto)

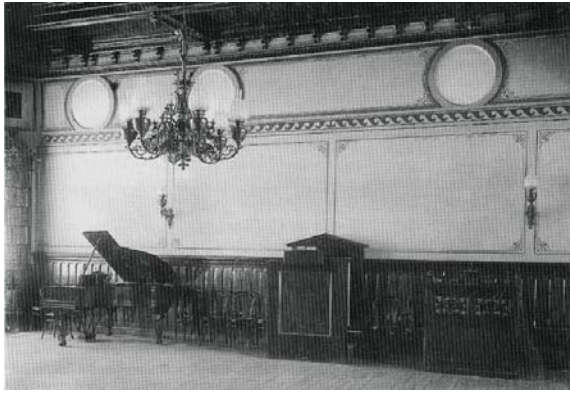

Kuva 9. Juhlasalin seinän yläkenttää koristava maalausaihe. Kuva on rajattu edellisestä kuvasta 8.

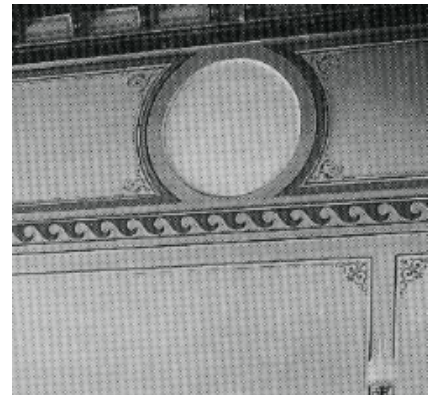

Kuva 10. Jugendtyyliset maalaukset ovat jakaneet juhlasalin seinäpintoja vielä vuonna 1927. (Mikkelin maakunta-arkisto)

Yksi juhlasaliaiheisista kuvista eroaa muista salin seinien koristelun osalta (kuvat 11 ja 12). Kuvassa 11 nähdään lisäksi puisen kasettikaton koristelua muita kuvia paremmin: katto on jaettu kasetteihin, joita rajaavien kattopalkkien leikkauskohtia on korostettu pienin rosetein. Tässä kuvassa seinien pyöreiden koristekenttien alapuolella kulkee *juokseva koira* -koristenauha, joka on ollut suosittu, antiikin Kreikasta periytyvä ornamentti uusrenessanssin aikana. Seinissä ei näy nauhamaisia maalauksia, vaan pinnat on jaettu kenttiin yksinkertaisilla viivarajauksilla eli pannoo -maalauksilla, joiden kulmiin on lisätty nurkkakoristeet. Nämäkin yksityiskohdat viittaavat vahvasti uusrenessanssiin. Voidaan siis olettaa, että juhlasali olisi maalattu uudelleen koulun ensimmäisen laajennuksen aikana 1907–08, jolloin seinämaalaukset ovat vaihtuneet ”organiseen” muotokieleen (kuvat 13 ja 14).

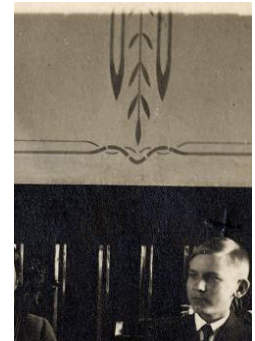
Kuva 11. Juhlasalin seinien uusrenessanssityyppinen maalauskoristelu sekä kasettikattoa rosetteineen. (Mikkelin maakunta-arkisto)

Kuva 12. Lähikuva edellisen kuvan juhlasalin koristelusta. Aiheina on käytetty juoksevaa koiraa ja kehysmaalauksia.

Kuva 13. Koristeiden köynnösaiheet on poimittu luonnosta. Kuva on vuodelta 1930. (Mikkelin maakunta-arkisto)

Kuva 14. Yksityiskohta juhlasalin jugendmaalauksesta sekä puisesta rintapaneelistä. (Mikkelin maakunta-arkisto)

Kuten 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa oli tavallista, tilojen seinäpinnat oli Lyseossa-kin jaettu kahteen osaan vaakasuuntaisella paneelirajauksella seinän alaosan ollessa tummempi ja yläosan vaaleampi (kuva 15). Vuonna 1917 luokkahuoneesta otetussa kuvassa näkyy kehysmaalauksilla kenttiin rajattu seinäpinta (kuva 16). Joissakin tiloissa vaalean ylä- ja tumman alaseinän välistä rajaa on korostettu pienin maalaatuin palkein. Tällaista yksinkertaista paneelirajan korostusta näkyy käytetyn useissa tiloissa, sekä kirjastossa, opettajienhuoneessa että luokissa.

Kuva 15. Opettajienhuoneesta otetussa valokuvassa näkyy seinäpinnan rajausta yläosan vaaleaan ja alaosaan tummaan sävyyn. Rajapintaa on korostettu yksinkertaisella palkkinauhalla. (Etelä-Karjalan museo)

Kuva 16. Luokkahuoneen seinät on jaettu kolmeen kenttään, jotka vaalenevat sisäänpäin mentäessä. Onko seinäkenttien nurkkiin maalattu nurkkakoristetta, ei tiedetä, koska kuvan liitutaulu peittää huoneen nurkan. (Etelä-Karjalan museo)

Kuva 17. Biologian takahuoneesta otetussa kuvassa näkyvät katonrajan ornamenttikoristeet sekä puinen paneelikatto. (Etelä-Karjalan museo)

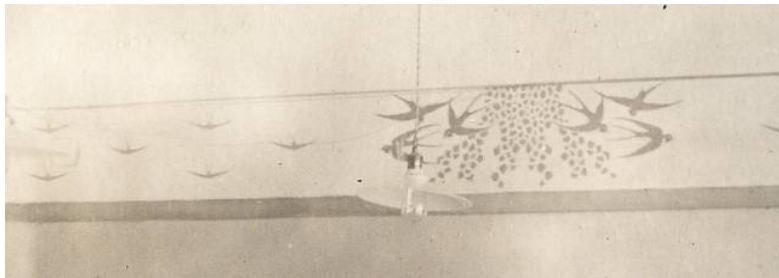
Koulun vanhalla, 1800-luvulla rakennetulla puolella sisäkatot ovat todennäköisesti olleet juhlasalin tapaan puisia paneelikattoja, kuten kokoelmahuoneesta otetussa valokuvassa näkyy (kuva 17). Puisiin kattoihin viitataan myös Onni Törnqvistin allekirjoittamassa kustannuslaskussa vuodelta 1895, johon on listattu vernissattuja puukattoja 644 m^2 (Kustannuslasku, 1895). Samasta kustannuslaskusta löytyy Maalaustöitä -osa johon on merkitty 1300 m^2 seinäpintaa maalattuna liimavärillä (à 0,25,-) 325,- sekä 750 m^2 seinäp. maalattuna öljyvärillä (à 0,60,-) 450,-. Seinien yläosien maalaaminen heikommin kulutusta ja pyyhkimistä kestäväällä liimamaalilla oli tavallista. Alaseinissä käytettiin kalliimpaa ja kestävämpää öljymaalia.

Yleisesti käytetty liimamaali valmistetaan eläin- tai kasviliimasta, johon lisätään pigmenttejä. Liimamaalin tunnistaa himmeästä pinnastaan, mikä tummuu kostutettaessa. (Tähtinen et al. 2009, 111.) Liimamaali oli tapana pohjustaa ennen varsinaista maalausta liima-, suopa- ja alunaliuoksella sekä ohennetusta öljymaalista tehdyllä patentti-

maalilla, mikä auttoi sitomaan liimamaalikerrokset toisiinsa ja estämään hilseilyn (Pietarila 1989, 40). Liimamaali ei sovellu kovalle käytölle joutuville pinnoille, sillä sideaineena toimiva liima liukenee kostealla pyyhittäessä. Tästä johtuen vanhoista liimamaalipinnoista voi olla jäljellä vain rippeitä. Seinissä maali saatettiin pestä kokonaan pois ennen seinän uudelleenmaalausta. Lappeenrannan Lyseossa vuoden 1908 laajennusosan kattopintojen paneloinnista ei ole viitteitä, joten kivirakenteisiksi jätetyt katot on todennäköisesti maalattu liimamaalilla, joka olikin suosituin kattomaalityyppi 1950-luvulle asti (Pietarila 1989, 36).

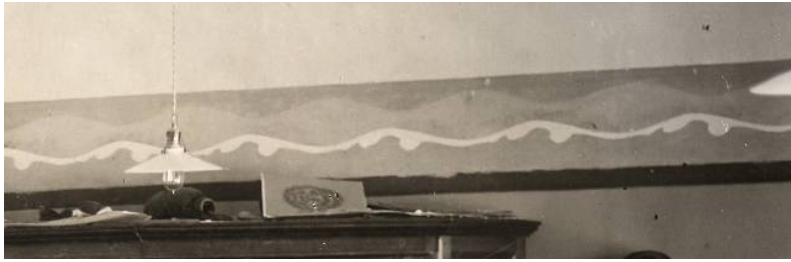
Neljässä 1930-luvun luokkakuvassa näkyvät seinien yläosia koristavat luonto- ja eläinaiheiset boordimaalaukset, jotka kuvien yksityiskohtien perusteella sijoittuvat koulun uuden puolen luokkiin. Kuvat ovat peräisin 1930-luvulta ennen vuoden 1939 laajennushankkeen toteutumista, joten seinien koristekuviot on siis voitu maalata ensimmäisen laajennuksen valmistuttua 1908. Maalaukset sijoittuisivat hyvin 1900-luvun alun jugend-aikakauteen luontoaiheidensa perusteella (kuvat 18–20).

Kuva 18. Pääskyaiheinen friisikoriste luokkahuoneen seinän yläosassa. Rajaamaton kuva luvussa 4.4.3. (Etelä-Karjalan museo)

Kuva 19. Maalaus, jossa juoksee kettu sekä kaksi ankkaa, sijaitsee luokkahuoneen seinän yläosassa pääskymaalauksen tapaan. Rajaamaton kuva luvussa 4.4.3. (Etelä-Karjalan museo)

Kuva 20. Kolmannen luokkakuvan aaltofriisi on aiheeltaan edellisiin verrattuna abstraktimpi. Rajaamaton kuva luvussa 4.4.3. (Etelä-Karjalan museo)

Vuoden 1908 laajennuksen aikaisista rakennustoimikunnan pöytäkirjoista löytyy maininta seinien maalauksesta: - - *vanhalla puolella seinät maalataan liimavärillä ilman koristusta (á 30 m²) tai yksinkertaisen riisikoristuksen kanssa (á 50 m²)*. Lisäksi paneeleita tuli parantaa ja öljytä uudelleen. Maalaustyön suoritti A. Pelkonen. (Maalaustöiden hinnat, 1908.)

9. joulukuuta 1907 päivätyn, maalari A. Pelkosen allekirjoittaman työtarjouksen mukaan sisäseinät on ollut tarkoitus maalata liimamaalilla ilman koristeita: Uuden Yhteiskoulurakennuksen maalaus- ja lasitöistä mainitaan, että *Kaikkien luokkahuoneiden, käytävien ja ylöskäytävien katot sekä seinät liimavärillä maalataan ilman minkäänlaista koristusta - -*. Lisäksi huomautetaan, että *jos rappaus on niin ruostunut että täytyy liimaväri alustaa öljyvärillä niin se ei ole laskettu yllämainittuun summaan*. (Työtarjous Lappeenrannan Uuden Yhteiskoulurakennuksen maalaus- ja lasitöistä, 1907.) Työtarjousta on kuitenkin muutettu myöhemmin 5. maaliskuuta 1908: *Yhteiskoulun lisärakennuksen kaikkien luokkahuoneiden, käytävien, ja ylöskäytävän seinien öljyvärimaalaustyö ilman paklausta kolme kertaa maalattuna eroituksena 9. päivä joulukuuta antamaani tarjoukseen, 750 S:mk*. (Lisäys A. Pelkosen työtarjoukseen Lappeenrannan Uuden Yhteiskoulurakennuksen maalaus- ja lasitöistä, 1908.) Arkistotietojen mukaan siis rakennuksen uuden puolen seinien vanhin maalikerros on öljymaalina, mikä näyttää tukevan väritutkimuksen tuloksia. Tämän työtarjouksen mukaan uuden puolen seinä ei olisi ainakaan vielä 1908 koristeltu.

2.3 Koulun nykytila ja tulevaisuuden näkymät

Koulua on muutettu moneen otteeseen sen rakennusaikaisen asun jälkeen. Siitä huolimatta rakennuksen julkisivussa on säilynyt alkuperäistä ilmettä, vaikka ulkosivutkin ovat kokeneet muodonmuutoksia 1930-luvun korotuksen ja 1960-luvun ikkunoiden vaihdon seurauksena (kuva 21). Sisätiloissa voidaan 1970-luvun vivahteiden lisäksi nähdä merkkejä aikaisemmista vaiheista, esimerkiksi laakaoville sopiviksi pienennettyjen oviaukkojen entisissä korkeissa ääriviivoissa sekä ensimmäisen kerroksen aulan holvikaarissa ja kolmannen kerroksen aulan katon taitetussa muodossa.

Kuva 21. Ikkunat on vaihdettu rakennukseen sopimattomiksi 1960-luvulla. (Myyrä 2011)

Keväällä 2012 alkaneessa peruskorjauksessa rakennusta nykyaikaistetaan sekä teknikaan että pinnoiltaan. Vaikka tulevat muutokset ovat melko suuria, sisätilojen tulevassa tyyliässä otetaan huomioon koulutalon pitkä historia 1800-luvulta alkaen.

2.3.1 Koulurakennus ennen peruskorjausta 2012

Viimeisin suuri muutostyö tehtiin rakennushallituksen toimesta 1975, kun koko koulu saneerattiin ja sen pihapiiriin sijoitettiin lisärakennus. 1970-luvun muutokset näkyvät vanhassa rakennuksessa vieläkin vahvasti muun muassa käytävätilojen laskettuina sisäkattoina sekä luokkahuoneiden pienennettyinä oviaukkoina ja laakaovina (kuva 22). Alkuperäiset ikkunat puitejakoineen oli vaihdettu uusiin jo aikaisemmin 1960-luvulla.

Kuva 22. Toisen kerroksen aula uudella puolella. Kuvassa näkyvät vajereilla lasketut sisäkattolevyt sekä luokkien laaka- ja porraskäytävän lankalasiovet, jotka on lisätty vanhan korkean sisäänkäynnin kohdalle. (Myyrä 2012)

Aulatilat, samoin kuin luokatkin, ovat yleissävyltään vaaleita muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta (kuva 23). Aulatilojen violetit yksityiskohdat – jalkalistat sekä seinän korostenauha – ovat peräisin 1990-luvun maalaustöistä. Sen jälkeen käytävätilat on maalattu kerran (2010) samankaltaisella sävyllä kuin aiemmin (Lindeman, 2012). 1970-luvun kirkas väritys on osittain säilynyt nykypäivään ensimmäisen kerroksen opettajien huoneen sekä taukotilan ruskeina ja sini-keltaisina seininä sekä toisen ja kolmannen kerroksen sini-punaisina ja vihreinä sisäovina. Sisäseinät ovat melko hyvässä kunnossa, mutta joissakin huoneissa maalipinnat ovat osittain halkeilleet ja irtaavat paikoittain suurina lastuina rappauksen päältä.

Kuva 23. Ensimmäisen kerroksen aula vanhalla puolella. Vasemmalla aula jatkuu uudelle puolelle, oikealla sisäänkäynti kansliaan ja rehtorin huoneeseen. (Myyrä 2012)

Seuraava taulukko 1 kertoo rakennuksen valmistumisen sekä suurimpien muutos- ja maalaustöiden ajankohdat sekä toimenpiteet ennen vuoden 2012 peruskorjausta.

Taulukko 1. Rakennuksen keskeiset vaiheet 1897–2010.

AJAN-KOHTA	TILAT	PINNAT	MUUTA
1897	Rakennus valmistuu kak-sikerroksisena; koristeel-linen juhlasali	Seinät oletettavasti liima- ja öljymaalilla; puukatot ja -lattiat	
1908	Ensimmäinen laajennus tehdään vanhan osan pei-likuvaksi; 3. kerros laa-jennuspuolelle; erillinen voimistelusalirakennus	Seinät liima- ja öljymaa-lilla yksinkertaisella friisi-koristeella tai ilman kor-istetta	Sähkövalaistus, automaattinen lämmitys ja ilmanvaihto uudelle puolelle
1939	Korotus kauttaaltaan kolmikerroksiseksi; tila-muutoksia: 1. krs:n yh-dyskäytävän paikalle päällysvaatehalli, 1 ½ krs:n vahtimestarin asun-to, juhlasalin muutos rukousaulaksi, 3. krs:n voimistelusalilla	Seinät öljymaalilla oletet-tavasti ilman koristetta	Lönnrotinkadun pääsisäänkäyn-nin sulkeminen; uunien purka-minen
1958–60	Porrasremontti: uudenai-kaiset porrasaskelmat kaiteineen; ikkunoiden vaihto	Seinien maalaustöitä	
1975	Vanhan koulutalon sa-neeraus ja erillisen lisä-rakennuksen rakentami-nen; vanhan voimistelu-salin purkaminen	Seinien maalaus lateksil-la kirkkaan sävyisiksi; lasketut sisäkatot auloissa	Koneellinen ilmastointi, si-säovien vaihto laakaoviksi
1991 ja 1995	Maalaustöitä	Aulatilojen, opetustilojen ja porrashuoneiden maa-laus 1991; rehtorin huoneen, kanslian, poikien pukuhuoneen, voimiste-lusalin, opettajan suihku-tilan ja porrashuoneen maalaus 1995	
2010	Aulatilojen maalaus		

Taulukkoon merkittyjen korjausten lähteinä on käytetty rakennushistoriaselvitystä, jonka tiedot perustuvat pitkälti arkistoituihin Reaali- ja porvarikoulun sekä Yhteiskou-lun Rakennustoimikunnan pöytäkirjoihin vuosilta 1895–1909 sekä muutostöiden ra-

kennuspiirustuksiin. Lisäksi on käytetty Lappeenrannan kaupungin maalaustyöselityksiä 1991–1995 (Sisäväritys, 1991; Maalaustapaselostus, 1991; Huoneseloste, 1995). Uusimpia maalaustöitä ajoitettaessa on käytetty myös suullisia lähteitä (Lindeman, 2012; Nuutinen-Kuikka, 2012). Rakennuksen tarkastuspöytäkirjoista selviää, että näiden muutosten lisäksi rakennuksen sisätiloja olisi maalattu ainakin kerran vuosien 1908 ja 1939 välissä (Myyrä 2011, 27).

Väritutkimuksessa seinistä paljastuneiden kerrosten ajoitus on tehty yllä olevan taulukon avulla. Joidenkin väriportaikoiden kaikkia värikerroksia ei voitu kunnolla ajoittaa, koska portaikoissa oli enemmän kerroksia kuin näiden ajankohtien puitteissa voitiin olettaa. Onko seinien huoltokäsittelyjä tehty enemmänkin näiden töiden ulkopuolella, jää arvailujen varaan. Esimerkiksi talvisodan aikana puolustuslaitoksen käytössä ollut rakennus kaipasi sodan jälkeen siistimistä. Varmaa ei kuitenkaan ole, onko sodan jälkeisessä kaupungissa ollut varaa ylimääräisiin kunnostuksiin, kuten maalaustöihin.

2.3.2 Peruskorjaus 2012–2013

Maaliskuussa 2012 on aloitettu Lyseon peruskorjaus, jonka rakennuttajana toimii Lappeenrannan kaupungin Tilakeskus ja suunnittelijana Tilakeskuksen rakennusarkkitehti Seija Nuutinen-Kuikka. Korjauksen on määrä jatkua syksyyn 2013, ja sen yhteydessä rakennukseen tuodaan muun muassa nykypäivän vaatimusten mukainen tekniikka esteettömine kulkuteineen. Rakennukseen on asennettu 1970-luvulla koneellinen ilmanvaihto, joka on nyt syytä uusaa sisätilojen huonon ilmanlaadun vuoksi. Ilmanlaadun parantamiseksi on katsottu aiheelliseksi myös avata välikatot kaikkialta rakennuksesta, jotta vanhat eristeet saadaan vaihdetuksi: puurakenteiset välipohjat uusitaan korjauksen yhteydessä kokonaan ja osasta välipohjia poistetaan katto. Kolmannessa kerroksessa yläpohjat kunnostetaan ullakon puolelta. (Nuutinen-Kuikka, 2012.) Näin ollen vanhat sisäkattopinnat häviävät kokonaan muualta paitsi kolmannesta kerroksesta, jonka kaunis taitekatto säilyy.

Korjauksen yhteydessä huonejako muuttuu jonkin verran, kun uusia seiniä rakennetaan ja vanhoja avataan. Rakennuksen nykyiset huonejaot huonenumeroineen kerroksissa 1–3 löytyvät liitteestä 4. Olennaisimmin muuttuu kenties ensimmäinen kerros, kun aulan keskiosan sekä huoneen 104 seinien läpi avataan kolmas sisäänkäynti pihalta. Lisäksi kerrokseen sijoitetaan kaksi hissiä ja muita nykyvaatimusten mukaisia tiloja ja rakenteita. Aulassa sijaitsevan vahtimestarin tilan siirryttyä aulasta kellariker-

rokseen aulaan saadaan oppilaita varten lisää taukotilaa tuoleineen ja pöytineen, mikä varmasti lisää aulan viihtyisyyttä. (Lappeenrannan Lyseon lukion Urakka-asiakirjat, 2011; Nuutinen-Kuikka, 2012.)

Ensimmäisestä kerroksesta on tällä hetkellä pääsy tyttöjen wc-tiloihin sekä 1930-luvulta peräisin oleviin, niin sanotussa 1^{1/2} kerroksessa sijaitseviin lääkärin ja terveydenhoitajan tiloihin (tilat 124–129). Korjauksen yhteydessä nykyinen kulku eteisen puolelta terveydenhoitajan tiloihin tullaan poistamaan, ja sinne johtavat portaat sijoitetaan vastaavasti kulkemaan aulasta. Kellarikerroksessa tehdään tilamuutoksia muun muassa wc-tiloja laajentamalla ja niiden sijoittelua muuttamalla. (Lappeenrannan Lyseon lukion Urakka-asiakirjat, 2011; Nuutinen-Kuikka, 2012.)

Toisessa kerroksessa lienee suurin muutos entisen juhlasalin palautus alkuperäisen kaltaiseksi niiltä osin kuin se on mahdollista, kun juhlasalin paikalla oleva nykyinen kirjasto (214) sekä luokkahuone 207 yhdistetään yhdeksi suureksi tilaksi. Huoneen seiniin lisätään puiset puolipaneelit samoin kuin alkuperäisessä juhlasalissakin. Kolmannen kerroksen voimistelusalilla sellaisenaan häviää, kun sali jaetaan pienemmiksi työtiloiksi. Kolmannen kerroksen vuonna 1908 rakennetulla puolella aulatila avartuu, kun 1930-luvulla rakennettu kokoelmahuone poistetaan aulasta. Lisäksi aulaan sijoitetaan koulun vanhat vitriinikaapit. Huonetilaa tullaan lisäämään sijoittamalla nykyisin ensimmäisessä kerroksessa sijaitsevat opettajien työ- ja taukotilat rakennuksen ullakolle rakennettavaan neljänteen kerrokseen. (Lappeenrannan Lyseon lukion Urakka-asiakirjat, 2011; Nuutinen-Kuikka, 2012.)

Suurista muutoksista huolimatta rakennuksen alkuperäistä tyyliä on kunnioitettu korjausta suunniteltaessa. Ikkunoiden alkuperäinen puitejako palautetaan samoin kuin sisäovien vanhat suuret oviaukot. 1970-luvulta peräisin olevat sisäövet vaihdetaan vanhojen peiliovien kaltaisiksi. Käytävätilojen vaaleiksi sävytettyihin seiniin tullaan todennäköisesti maalaamaan nykyisen kaltainen koristenauha jakamaan seinäpintaa. Myös vanhan mallin mukainen sablonikoristenauha voi olla vaihtoehto toteuttavaksi joihinkin seiniin, esimerkiksi kansliaan. Osa huoneiden seinistä on asennettu 1990-luvulla lasikuitutapetit, jotka nyt poistetaan ja tilalle vaihdetaan uudet lasikuitutapetit. Ensimmäisen kerroksen aulaan sijoitettavat vanhan tyylin mukaiset vitriinikaapit lisäävät omalta osaltaan tilan viihtyisyyttä. (Lappeenrannan Lyseon lukion Urakka-asiakirjat, 2011; Nuutinen-Kuikka, 2012.)

3 KOULUARKKITEHTUURIA 1800- JA 1900-LUVUILLA SUOMESSA

Koulurakennukset ovat merkittävä osa kaupunkien arkkitehtuuria, sillä ne heijastavat sekä aikansa tyyli-ihanteita että yhteiskunnallisia arvoja, ja ovat historiallisesti tärkeitä kulttuurirakennuksia. Koulusuunnittelu on ollut omalla tavallaan haasteellista, sillä siinä on aina täytynyt ottaa huomioon eri aikoina säädetyt määräykset, mutta myös rakennuksille asetetut toiminnalliset vaatimukset. (Opintiellä 2004, 15.)

1880- ja 1900-lukujen vaihteessa koulurakennukset tehtiin monumentaalisiksi ja näkyviksi osiksi kaupunkia. Vielä 1800-luvun lopulla rakennusten hierarkkisuus näkyi myös koulutaloissa: oppikoulujen tuli olla arvokkaampia ja näyttävämpiä verrattuna kansakouluihin. (Opintiellä 2004, 17.) Lappeenrannassakin tämä hierarkkisuus näkyy vieritysten sijoitetuissa kansa- ja oppikoulussa, kun Lyseo kohoaa kaupunkikuvassa massiivisena monumenttina Lönnotin ”kansakoulukartanon” jäädessä matalammaksi ja vaaleasävyiseksi kokonaisuudeksi.

3.1 Koulutaloja koskevia ohjeistuksia 1800-luvulla

1860-luvulta lähtien yleistyneissä koulurakennuksissa käytettiin yksilöllistä arkkitehtuuria 1880-luvulle asti, jolloin koulut alkoivat noudattaa yhtenäisiä perusratkaisuja, jotka perustuvat keski- tai sivukäytäviin. Koulujen yhtenäisyyttä lisäsi 1860-luvulla perustetun Kouluhallituksen myötä koulutaloja varten laaditut säädökset ja huoneohjelmat, jotka ohjeistivat arkkitehteja huonetilojen suunnittelussa. Aikakaudella käytettiin myös niin sanottuja säästöohjelmia, joiden avulla rakennuskustannuksia pienennettiin esimerkiksi tekemällä toiseen kerrokseen sijoitetuista juhlasaleista yhdistettyjä juhla- ja voimistelusalajeja. Näin tehtiin myös Lappeenrannassa. (Lilius 1982, 103; Fredrikson 2002, 27.)

Henrik Liliuksen teoksessa ”Suomalaisen koulutalon arkkitehtuurihistoriaa: kehityslinjojen tarkastelua keskiajalta itsenäisyyden alkuun” (1982) käsitellään paljon aikakauden koulurakennusten julkisivuja sekä pohjakaavaratkaisuja sisäpintojen ja tyylien esittelyn jäädessä vähemmälle. Sisätilojen suunnittelusta löytyy maininta, jossa viitataan ruotsalaiseen P. A. Siljeströmin kouluarkkitehtuurin teoriakirjaan ”Inledning till Skol-Arkitekturen” (Stockholm 1856). Kyseistä teosta on Liliuksen mukaan käytetty

useasti ohjenuorana Suomessakin koulutaloja suunniteltaessa, ja yhteneväisyyksiä löytyy myös Lappeenrannan koulutaloa tarkasteltaessa.

Siljeströmin mukaan koulujen tuli ensisijaisesti parantaa oppilaiden ja opettajien viihtyvyyttä. Koulun oli tarkoitus olla kodin ja työpaikan välimuoto, ei niinkään monumentaalirakennus. Kaikkea turhaa ylenpalttisuutta ja krumeluuria oli vältettävä. Luokkahuoneiden seinät täytyi pitää koristelemattomina, koska niin pinnat oli helppo puhdistaa ja seinille pystyttiin kiinnittämään opetusvälineitä. Tällainen koruttomampi tyyli vaikuttaa päteeneen myös Lappeenrannassa, koska väritutkimuksessa niin sanottujen vähempiarvoisten tilojen – luokkahuoneiden – seinistä ei paljastunut yksinkertaisten rajausten lisäksi koristeellisempaa maalausta ainakaan vanhemmalla, 1800-luvulla rakennetulla puolella. Tähän voi toki olla syynä myös varojen vähäisyys koulutaloa rakennettaessa, jouduttiinhan suunnitteluvaiheessakin rakennuksen pinta-alasta tinkimään, jotta urakkahintaa saatiin pienennettyä (Reaali- ja porvarikoulun rakennustöimikunnan pöytäkirjat 1895–97).

Siljeströmin ohjeistuksessa esiteltävä huonejako vastaa Lyseon alkuperäistä suunnitelua. Kirjastolle ja rehtorille oli varattava erilliset huoneet, samoin koulun arvokkuuteen sopien oppilaille ja opettajille erilliset eteiset. Lappeenrannassa poikettiin kuitenkin joissakin asioissa, kuten suuressa juhlasalissa, jollaista Siljeström piti turhana ylellisyytenä. Erillinen juhlasali sisältyi kuitenkin Kouluhallituksen laatimaan koulujärjestykseen vuodelta 1872 (Lilius 1982, 103). Myöskään erillistä, sisustamatonta kuulusteluhuonetta ei koulussa tiettävästi ollut ennen ensimmäistä laajennusosaa.

Tärkeänä Siljeström piti ilmanvaihdon lisäksi riittävää valon määrää, mitä korostettiin yleisestikin koulurakennusten ohjeistuksissa; luokkahuoneissa päivänvalon oli tultava vasemmalta eikä huoneen väri saanut olla häikäisevä. Lappeenrannassa vasemmalle sijoittuvat ikkunat otettiin huomioon oppilaiden pulpettien sijoittelussa, kuten valokuvista ja suunnitelmapiirustuksista nähdään. Sisätilojen väreiksi Siljeström suositeli harmaata, keltaista ja ruskeaa. Vihreänharmaita ja rusehtavia sävyjä löytyy myös Lyseon seinien varhaisista kerroksista. (Lilius 1982, 60.)

1900-luvulle mentäessä koulujen pohjakaavoissa käytettiin edelleen keski- ja sivukäytäväjärjestelmiä, mutta niiden rinnalla alettiin käyttää niin sanottua hallijärjestelmää, jossa huoneet jaoteltiin keskushallin ympärille.

3.2 Sisätilojen suunnittelu ja värikyset

1800-lopun uusrenessanssin yleisväritys oli nykymittapuulla katsottuna tummaa ja murrettua. Suosittuja sävyjä seinissä olivat oliivinvihreät, tummat punaiset sekä tumma pariisinsininen. Näistä varsinkin oliivinvihreätä näyttää esiintyvän myös Lyseon monen seinän vanhimpana kerroksena. Rakennusten koristelu maalausten, kipsivalosten sekä puuleikkausten muodossa oli hyvin runsasta ja sillä haluttiin välittää teollisuuden kasvusta lisääntyntä vaurastumista. Puuosat käsiteltiin tummiksi ja ne oli tapana ootrata tai laseerata ja koristella. (Pietarila 1992, 31; Pietarila 2004, 97.) Jyväskylän kaupungintalon rakennushistoriallisessa selvityksessä viitataan Hilla Tarjanteen teokseen *S. Wuorio: helsinkiläinen koristemaalausliike* 1800-luvun lopun uusrenessanssivärikyksistä (Lindell 2010, 132). Toisin kuten usein ajatellaan, 1890-luvulla laman jälkeen värit eivät Tarjanteen mukaan olleet enää niin tummia ja murrettuja, vaan alkoivat vaaleta ja tyyli muuttui rokokoohenkiseksi. (Tarjanne 2007, 49.)

Aitoja materiaaleja peräänkuuluttavan ja teollista tuotantoa vastustavan jugendin aikana 1900-luvun alkupuolella sävyt vaalenivat edelleen ja niistä tuli puhtaampia vastareaktionä uusrenessanssin raskaalle värikykselle. Uusrenessanssin ylenpalttinen koristeellisuus saatettiin kokea vastenmieliseksi, koska se muistutti Venäjän vallasta. Jugendin aikanakin värejä käytettiin kuitenkin paljon, ja suosittuja värejä olivat etenkin keltaiset ja vihreät sekä sinertävät ja punaruskeat sävyt. (Pietarila 1992, 32–33; Pietarila 2004, 100–103.) Tämä pätee myös Lyseossa, missä vuoden 1908 maalikerroksena on monesti vihreää, kuitenkin vaaleampana sävynä kuin ensimmäinen uusrenessanssikerros. Puuosat käsiteltiin nyt tumman sijasta vaaleiksi. Maaleina käytettiin usein öljy- ja lakkamaaleja, koska niillä saa aikaan kestäviä ja kiiltäviä pintoja (Pietarila 2004, 101).

1920-luvun värit olivat julkisissa sisätiloissa voimakkaita, kuten mustaa, punaista ja kultaa, tai kevyen ilmavia (Standertskjöld 2006, 118). 1930-luvulla olivat suosiossa vuosisadan vaihteen taitettuihin väreihin verrattuna kirkkaammat värisävyt, kuten vaaleansininen, vihertävän keltainen ja vaaleansinivihreä, joita on käytetty esimerkiksi Malmin lentokentän ja Keskussotasairaala Tilkan sisätiloissa. Koska hygieenisyyttä tavoiteltiin, seinäpinnat maalattiin yleensä öljymaalilla kiiltäviksi sekä helposti puhdistettaviksi; värien suunnittelussa käytettiin apuna maalaustaiteen väriteorioita. (Standertskjöld 2008, 42, 50.) Lappeenrannan Lyseon väritutkimuksessa seiniin teh-

dyissä väriportaisissa tähän ajankohtaan näyttää sijoittuvan vaaleankeltaiset sekä kirkaat vaaleanvihreät värisävyt. Nämä keltaiset ja vihreät sävyt muistuttavat erehdyttävän paljon J. Järvelän Lakka- ja väritehtaan seinähimmeiden sävyjen värinäytteitä vuodelta 1937 (kuva J. Järvelän Lakka- ja väritehtaan seinähimmeiden sävyjen värinäytteistä 1937: Pietarila 1989, 50).

Vuosien 1958–1960 porrashuoneiden yhteydessä Lyseo on väritutkimuksen perusteella saanut monin paikoin vaalean vihreän värityksen. Aikakaudella korostui värien psykologinen vaikutus. 1950-luvulla vaikuttaneen Tikkurilan väritehtaan värisuunnittelijan Yki Nummen mukaan vihreä oli sopivin väri ihmiselle, joten sävy oli tuona aikana suosiossa. Sisäseinät oli 1950-luvulla tapana maalata yksivärisiksi liima- tai öljyväreillä (Standertskjöld 2008, 143), vaikka alkydimaalit tulivatkin Suomessa markkinoille jo 1930-luvulla. Tikkurilan tehtaalla alkoivat tuottaa alkydimaalia ”Miranol – syntetinen lakkaväri”, kun tehtaille oli otettu käyttöön alkydihartsisideaine 1938 (Pietarila 1989, 52). Tämän jälkeen 1950-luvulle tultaessa alkydimaalit alkoivat syrjäyttää öljymaalit.

Lyseossa säilyneiden maalikerrosten testausten perusteella seinien maalauksessa on käytetty öljyväriä siihen asti, kunnes 1970-luvulla pinnat maalattiin voimakassävyisillä lateksimaaleilla. Öljymaalien testaukset tehtiin kohteessa isopropanolin ja ammoniakkin vesiseoksella, johon öljymaalit liukenevat.

3.3 Koristemaalaukset

1800-luvun viimeisinä vuosikymmeninä vallinnut uusrenessanssi oli koristelultaan monimuotoista. Maalauskoristelu oli arvostettua, joten sisätiloja koristeltiin paljon varsinkin julkisissa rakennuksissa (kuvat 24 ja 25). (Pietarila 2004, 95–97.) Julkisten rakennusten koristeaiheita voitiin kopioida myös yksityiskoteihin, kuitenkin yksinkertaistettuina, esimerkiksi pelkkänä viivakoristeluina (Niiranen 1991, 8). Seiniin maalattiin suorakulmaisia viivakehyksiä, jotka jakoivat seinäpinnan kenttiin ja kehysten kulmat koristeltiin kasviaiheisilla sabloniornamenteilla. Myös muualle seinä- ja kattopintaan voitiin maalata kuvioita. (Niiranen 1981, 82–84.) Aiheita haettiin renessanssista sekä antiikin ornamenteista, joita muunneltiin sopiviksi. Aiheiksi sopivat muun muassa muunnellut ihmishahmot ja delfiinit sekä tyylitellyt kasviaiheet. (Pietarila 2004, 96.) Usein kuviot haettiin suoraan kansainvälisistä mallikirjoista, mistä ne jäljennettiin seinään tai kattoon ”pumpsamalla” tai pahvista sablonia käyttäen (Niiranen

1991, 8). Kuvioita ei kuitenkaan haluttu välttämättä kopioida suoraan mallista, vaan usein maalauksissa oli vahvasti mukana maalarin oma kädenjälki. Seinien alaosien rintapaneeleihin maalatut jäljitelmät, kuten marmoroinnit ja muut kivijäljitelmät olivat yleisiä. Myös kattopintoja koristeltiin paljon ja taitavasti. Koristeita tehdessä apuna käytettiin sablonia, kontuuriviivausta, viivan vetoa linjaaria vasten sekä käsin maalattuja kuvioita ja pronssausta ja kultausta. Aikansa kuuluisimpia koristemaalareita oli maalarimestari Salomo Wuorio, jonka perustama S. Wuorion maalausliike teki muun muassa Valtionarkiston ja Säätytalon koristelutyöt. (Pietarila 2004, 95–97.) Maalauskoristelu on ollut tärkeä osa rakennuksen kokonaisuutta, ja sablonikoristeilla arkkitehtuuria on sekä korostettu että paranneltu (Karijärvi 1997, 44).

Kuva 24. Uusrenessanssityylisen Lappeenrannan vanhan rautatieaseman, Keisarinaseman, kattopinta on koristeltu värikkäästi ornameinteilla. Keskellä antiikista periytyvä palmetti-aihe (vihreä kuvio). (Kyamk 2010)

Kuva 25. Uusrenessanssin ornamentiikkaa Lappeenrannan Keisarinaseman katossa. (Kyamk 2010)

Uusrenessanssin rikasmuotoisuus vaihtui jugendin aikana pelkistetyimmiksi linjoiksi, kun suomalaisuutta haluttiin korostaa ja uusrenessanssi koettiin liian pröystäileväksi (Niiranen 1991, 13). Esimerkiksi Kuopion kaupungintalon (1886) runsaat uusrenessanssiset koristemaalaukset maalattiin piiloon jo 1911, kun niitä pidettiin vanhoina ja kuluneina (Niiranen 1991, 11–12). Jugendin aikana koristekuvioina suosittiin yksityiskohtaisia kasviornamenteja. Aiheita valittiin muun muassa kirjontatöistä, tyypillisistä kasvilajeista sekä mytologiasta (kuva 26). Asuinkerrostalojen porraskäytävään oli tapana maalata sablonikoriste rintapaneelivärin yläreunaan. (Pietarila 1992, 32–33.) Leveät boordit, joihin maalattiin tyyliteltyjä kasveja tai maisemia, olivat muutenkin suosiossa. Toinen yleinen tyyli sekä asunnoissa että julkisissa rakennuksissa oli katon valkoisen sävyn jatkuminen pitkälle seinän yläosaan. (Niiranen 1981, 87.)

Kuva 26. Jugendaikakauden koristefriisi Seminarium-rakennuksessa Jyväskylässä. Huomaa käpykuviot kuvan laidoilla. (Seminarium 2012)

1800-luvun lopun sekä 1900-luvun alun kouluarkkitehtuuri seurasi aikakauden yleistä tyyliä, mutta usein yksinkertaistettuna aikakauden rikasmuotoisimpaan suunnitteluun nähden. Kouluissa tilojen hierarkia näkyy niiden koristelussa: tärkeiksi katsotut juhlasalit tehtiin runsaskoristeisiksi arkisempien tilojen, kuten luokkahuoneiden jäädessä vaatimattommiksi. Koulujen juhlasalit olivat arvokkaita tiloja koko kaupungin kannalta, sillä niitä käytettiin myös koulutoiminnan ulkopuolisissa tilaisuuksissa. Joissakin kouluissa huomiota kiinnitettiin myös luokkahuoneisiin: esimerkiksi Helsingin suomalaisessa normaalikoulussa luokkahuoneet koristeltiin opetusaiheisilla friisimaalauksilla. (Lilius 1982, 116.) Yksinkertaisia, maalattuja koristenuhoja sen sijaan käytettiin seinissä nähtävästi melko paljon. Niitä on käytetty Lappeenrannan Lyseon lisäksi muun muassa Tampereen tyttökoulussa (Standertskjöld 2006, 46–47) ja Jyväskylän Seminariumissa (Mäkipelkola 2008, 59).

Sablonikuviointi loppui vasta 1930-luvulla (Appelgren 2004, 22). Koristemaalauksia ei muutenkaan tehty enää 1940-luvulta lähtien, vaan on vain toistettu jo aiemmin käytettyjä aiheita tai tehty seinämaalauksia esimerkiksi koulujen aulatiloihin (Setälä 2011, 76). Satu Kähkösen artikkeli *Ornamentin ulottuvuudet – teoriaa kauneudesta, taiteesta, tarkoituksesta, sopivuudesta ja alkuperästä* teoksessa *Seinät kertovat: Salomo Wuorio 150 vuotta -juhlakirja* käsittelee 1900-luvun suhtautumista ornamentteihin.

1900-luvun alkupuolella ornamenttikoristeita alettiin vastustaa järkisyiden perusteella, kun ajankuva alkoi vaatia tehokkuutta ja rationalismia ornamenttiikan edustaessa menneisyyttä, käsityötä ja ylellisyyttä. Kähkönen mainitsee, että nykyisin ornamenttia ei

tuomita enää niin jyrkästi, mutta edelleen ornamentti tarvitsee selkeän tarkoituksen sen sijaan, että se olisi pelkkä koriste. (Kähkönen 2007, 79.)

Tutkimuskohteina koristemaalaukset saattavat olla vaikeita, sillä niitä ei yleensä merkitty rakennuspiirustuksissa eikä näin ollen arkistoitu. Maalausten tekijäkin on jäänyt usein hämärän peittoon, koska töitä ei ollut tapana signeerata. Seinämaalaukset ovat kiinteästi ympäristöönsä toteutettuja taideteoksia, joten ne tuhoutuvat helposti, jos seinä päätetään purkaa. (Tarjanne 2007, 7.) Toisinaan koristemaalareiden tekemät koriste- luonnokset ja kaaviot ovat voineet säilyä arkistoissa, mutta Lappeenrannan Lyseon rakennusta koskevien arkistopiirustusten ja asiakirjojen joukosta ei ole löytynyt mitään viitteitä koriste- piirustuksista. Lyseon koriste- piirustuksia on etsitty Lappeenrannan kaupunginarkistosta, Mikkelin maakunta-arkistosta sekä Arkkitehtuurimuseosta (entinen Suomen Rakennustaiteen Museo), jossa säilytetään Karl Hård af Segerstadin Yhteiskoulun laajennuksen suunnitelmapiirustuksia.

3.4 Uusrenessanssiarkkitehtuuria Jyväskylän yliopiston museon Seminarium-rakennuksessa

Jyväskylän seminaarimäellä sijaitseva Jyväskylän yliopiston museon Seminarium-rakennus (Constantin Kiseleff ja L. I. Lindqvist, 1883) on rakennettu hieman aikaisemmin kuin Lappeenrannan Lyseo, mutta edustaa tyylillisesti samaa aikakautta. Jo Seminariumin tiilijulkisivussa huomio kiinnittyy ikkunoiden muotoon sekä uusrenessanssin kerrosjakoa korostaviin tiilikoristeisiin, jotka ovat saman tyylliset kuin Lappeenrannan Lyseossa. Myös rakennuksen myöhemmissä vaiheissa löytyy samankaltaisuutta Lappeenrantaan nähden. Rakennuksen sisätilat ovat muuttuneet 1900-luvun alussa jugendia henkiviksi ja 1960-luvulla rakennushallituksen peruskorjauksessa moderneiksi. Vuonna 2010 valmistuneessa peruskorjauksessa rakennukseen on palautettu eri-ikäisiä tyylikerrostumia uusrenessanssista moderniin tyyliin. (Seminarium, 2012.)

Punatiilinen uusrenessanssirakennus suunniteltiin opettajaseminaarin päärakennukseksi, mikä poikkesi käyttötarkoitukseltaan oppikouluista. Seminaareissa nähtävästi seurattiin kuitenkin oppikoulurakennusten suunnittelua, vaikka niiden haluttiin todennäköisesti erottuvan omana ryhmänään. Koulun suunnittelussa haluttiin korostaa mukavuuden, puhtauden ja terveyden tärkeyttä ylellisyyden sijasta, kuten ajalle oli ominaista. (Mäkipelkola 2008, 17–18.)

Jugendtyyli tuotiin rakennukseen vuosina 1905–16, jolloin sisätiloja maalattiin jugendhenkeen sopiviksi. 1930-luvun luokkakuvassa luokkahuoneen seinien jugendmaalauskoristelut sijoittuvat seinien yläosiin boordeiksi samaan tapaan kuten muualla Lyseonkin kuvissa. 1960-luvun muutostöissä Seminariumin interiöörit saivat modernin ilmeen muun muassa pintojen uusimisella ja vanhojen peiliovien vaihtamisella. (Seminarium, 2012.) Samantyyppinen muutos tapahtui Lappeenrannassa seuraavalla vuosikymmenellä.

Koulujen samankaltaiset yksityiskohdat näkyvät julkisivun lisäksi sisätiloissa. Ajalle tyypillisesti myös Seminariumissa katot ja lattiat sekä muut pinnat olivat puuta lukuun ottamatta kiviseiniä. Tilojen tarkoitukset otettiin huomioon suunnitteluvaiheessa, mutta Mäkipelkola mainitsee myös rahavarojen vähyyden vaikuttaneen osittain vaatimattomampaan interiööriin kuin koristeellisemmissä uusrenessanssirakennuksissa. (Mäkipelkola 2008, 54.) Sama syy lienee ollut Lappeenrannankin kohdalla, jossa koristeellinen juhlasali on todennäköisesti vienyt suuren osan rahavaroista.

Seminariumin restaurointia edeltävässä väritutkimuksessa paljastettiin rakennuksen sisätilojen uusrenessanssi- sekä jugendväritystä koristeineen (Maalaamo Akuntus Oy, 2003; Sellakka Oy, 2006). Tutkimuksissa paljastuneiden tietojen perusteella tiloihin palautettiin kerrostumittain 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun ilme, mutta osa tiloista jätettiin 1960-luvun asuunsa. Seminariumin esiinotetuissa fragmenteissa näkyy selkeästi uusrenessanssin ja jugendin vaikutteet sekä jälleen samankaltaisuus Lyseon tyylin kanssa.

Seminariumin interiöörien väritys on ollut uusrenessanssille ominaista, pääosin vihreän, ruskean ja harmaan sävyistä; lisäksi seinäpintoja oli jaettu peileillä ja paneeleilla kuten Lappeenrannassakin. Rakennuksen portaikkoon ja käytäviin on 1896 maalattu tummanruskealla tai tummansinisellä nauhalla korostettu ruskea rintapaneeli, jonka yläosa on maalattu liimamaalilla vaaleanruskeaksi. Seminariumin porraskäytävän rintapaneelia on maalattu niin ikään uusrenessanssille tyypillisesti marmoroinnilla. (Mäkipelkola 2008, 58–59.) Lappeenrannan tutkimuksissa tällaista marmorijäljittelyä ei löytynyt, vaikka se oli 1800-luvulla yleistä. Seminariumin luokkien seinien yläosissa käytettiin liimamaalilla maalattua peilijakoa, joiden nurkkiin maalattiin taitteiset nelimäiset koristeet. Seinää jakava paneelirajaa korostettiin profiloidulla listalla. Ju-

gendingin aikana seiniin tuli jugendaiheisia koristeita, kuten laululuokkaan, jonne lisättiin ornamentteja kulkemaan seinien yläosien friiseinä (kuva 26).

Seminariumin juhlasalin koristelut eroavat Lappeenrannan Lyseon juhlasalista, vaikka samankaltaisuuttakin löytyy. Kasettijaoteltu puukatto on tehty monilappeiseksi, seinäpintojen jakoja korostavat puiset pilasterit rintapaneelien yläpuolella ja seinien yläosiin on maalattu koristefriisit, joihin on kirjoitettu raamatunjakeita. Rakennuksessa tehdyissä väritutkimuksissa selvitettiin juhlasalin aiemmat väriytykset 1800-luvulta 1960-luvulle. Salin puuosat olivat alun perin tammioottrattuja tummilla tehosteilla ja seinien friisit punaruskeita. Kiviseinien kentät pilasterien välissä on maalattu vihreiksi peileiksi, joita kehystivät ohuempi sinimusta viiva sekä ulompi vihreä kehys. Jugendingin aikana värityys muuttui punaiseksi, kun puuosat maalattiin punaisella ja vihreällä seinäkenttien ollessa ruskeita punaisin ja tummanruskein kehyksin. 1920-luvun lopulla ilme vaihtui hillityn harmaaksi yleissävyltään. Ennen restaurointia juhlasali oli 1960-luvun modernissa asussa yleissävyn ollessa harmahtavan valkoinen, eikä koristeellisia puuleikkauksia ollut tuotu esille. (Maalaamo Akuntus Oy, 2003; Sellakka Oy, 2006.)

Seminariumin ja Lappeenrannan Lyseon sisätiloja tarkastellessa moni yksityiskohta vaikuttaa olleen melko samanlainen seiniä jaotelleista vaakaviivoista lähtien. Lappeenrannassa alapaneelien marmoroinnit näyttävät puuttuvan kokonaan. Voi olla mahdollista että niitä on ollut, mutta ne myöhemmin on pesty pois. Myöskään uusrennessanssin runsaita puukoristeita ei Lappeenrannassa ole jäljellä, mikä voi johtua rakennuksen perusteellisista muutos- ja saneeraustöistä.

3.5 Jugendhenkeä Kotkan Lyseossa

Vaikka 1900-luvun alussa rakennettiin vielä uusrennessanssikouluja, jugendingin uudet tuulet alkoivat puhaltaa kouluarkkitehtuuriin. Suunnittelu alkoi olla vapaampaa, mikä näkyi pohjaratkaisuissa, kun käytäviin liitettiin aulamaisia tiloja. (Opintiellä 2004, 24.) Kotkan Lyseo (1905) on hyvä esimerkki jugendtyylin koulurakennuksesta. Kotkansaarella sijaitseva kivirakennus on julkisivuiltaan rapattu ja koristeltu rappaukseen upotetuin mosaiikkikoristein (kuvat 27 ja 28). Rakennuksen interiöörien pintoja on viime vuosina osittain palautettu alkuperäisiksi konservoimalla aulatilojen jugendaiheisia koristemaalauksia.

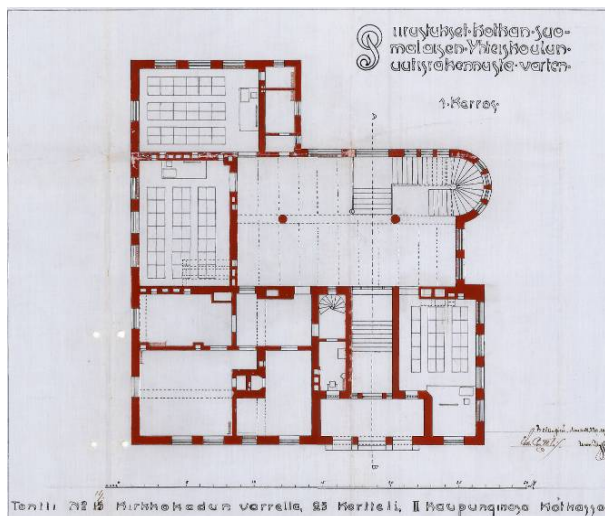

Kuva 27. Kotkan Lyseon julkisivu. (Kangaskolkka 2010)

Kuva 28. Yksityiskohta julkisivun kasviaiheisesta mosaiikkikoristelusta. (Kangaskolkka 2010)

Arkkitehtitoimisto Nyström – Petrelius – Penttilän suunnittelema kolmikerroksinen rakennus valmistui 1905 Kotkan Suomalaisen Yhteiskoulun koulutaloksi. Rakennuksen keskellä sijaitsevien suurien hallien ympärille suunniteltiin yhteensä yhdeksän luokkahuonetta, kahden kerroksen korkeinen juhlasali toiseen kerrokseen sekä opettajien työtiloja ensimmäiseen kerrokseen (kuva 29). Lisäksi kellarikerroksessa sijaitsivat vahtimestarin asunto ja pannuhuone, kirjasto sekä fysiikan opetushuone. (Penttilä 1906.) Vuonna 1940 rakennusta laajennettiin pituussuuntaisesti Martti Välikankaan ja Väinö Vähäkallion suunnitelmien mukaan. Laajennuspuoli sai ajan hengen mukaan funktionalistisen ilmeen alkuperäiseen osaan verrattuna, mutta istuu hyvin rakennuskokonaisuuteen. Kuten monissa vuosisadan vaihteen rakennuksissa, myös Kotkan Lyseossa tehtiin muutostöitä myöhemmin 1960 ja 1980-luvuilla, jolloin muun muassa tekniikkaa uusittiin, vanhoja ikkunoita vaihdettiin ja sisäkatot laskettiin. (Myyrä & Kangaskolkka 2010, 28–31.)

Kuva 29. Kotkan Lyseon ensimmäisen kerroksen pohjapiirustus vuodelta 1905. (Piirustus Kotkan kaupunginarkisto)

Vanhempiin koulurakennuksiin verrattuna Kotkan Lyseon avaraankeskiahallijärjestelmään perustuva pohjakaava suurine ja valoisine auloineen oli uudenaikainen. Aikaisemmin paljon käytetyssä keskikäytäväjärjestelmässä aulatilat, joista oli kulku luokkahuoneisiin, olivat usein pimeitä ja ikäviä käytäviä. Tämä mainitaan myös *Kotkan Suomalainen Yhteiskoulu 1896–1921* -kirjassa (Myyrä & Kangaskolkka 2010, 16). Kotkassa suuret aulahallit oli mahdollista varata eteiskäytön lisäksi kokous- sekä virkistyskäyttöön: oppilaat saattoivat myös voimistella auloissa. Hallien seiniä maalattiin kiertämään luontoaiheiset sablonitekniikalla toteutetut friisimaalaukset, joiden teemat vaihtuvat kerroksittain jugendtyyliin lintu-, sieni- ja kukkakuvioihin (kuvat 31–33). Seinäpinnat rajattiin ajan tavan mukaan kaksiosaiseksi samoin kuin Lappeenrannassa (kuva 30).

Kuva 30. Kolmannen kerroksen aula. Seinäpintoja jakava friisi sijoittuu melko ylös. (Kangaskolkka 2010)

Kuva 31. Kolmannen kerroksen aulan friisi on kasviaiheinen. (Kangaskolkka 2010)

Kuva 32. Toisen kerroksen aulan ikkunaerkerin koristeaiheet. (Kangaskolkka 2010)

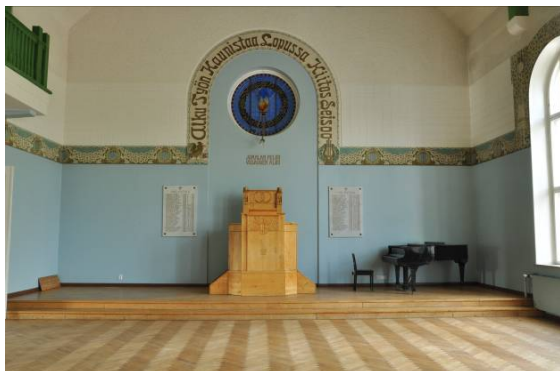

Kuva 33. Toisen kerroksen aulan sieni-maalauksen rekonstruktio on tehty 1996. (Kangaskolkka 2010)

Kuten Lappeenrannassa, Kotkassakin seinät on funktionalismin jyllätessä maalattu yksivärisiksi. Tämä on tapahtunut oletettavasti 1950-luvulla. Vanhoja koristemaalauksia on 1990-luvulla rekonstruoitu auloihin, kun seinät on maalattu uudestaan vanhojen mallien mukaan. Alkuperäisistä maalauksista nähdään, että seinien alkuperäinen maanläheinen väritys on ollut ruskea- ja vihreävoittoista, vaikka vanhat maalauspinnat ovat kuluneita ja sävyt ovat todennäköisesti tummentuneet aikojen saatossa. 1990-

lunun värit eivät aivan toista vanhaa sävy maailmaa. Alaosastaan vaaleansinisellä maalattu juhlasali on koristeltu kouluaiheisilla seinämaalauksilla sekä puhujankorokkeen takana olevalla lasimaalauksella (kuva 34). Lyseon arkiston valokuvissa näkyvien luokkahuoneiden ja opettajienhuoneen seiniä on myös koristeltu jugendaiheisin friisimaalauksin, mutta ne on myöhemmin peitetty (kuvat 35–38).

Kuva 34. Juhlasali. (Kangaskolkka 2010)

Kuva 35. Luokkahuone Kotkan Lyseossa. Takalalla näkyy seinäpinnan rajaus kahteen osaan. (Kotkan Lyseon arkisto)

Kuva 36. Lähikuva luokkahuoneen maalauskoristeista. (Kotkan Lyseon arkisto)

Kuva 37. Opettajienhuoneen alaseinät ovat olleet tummat melko ylös asti ennen sävyn vaihtumista vaaleaksi yläseinässä. (Kotkan Lyseon arkisto)

Kuva 38. Opettajienhuoneen ala- ja yläseinän rajapintaan on maalattu friisinauha. (Kotkan Lyseon arkisto)

Sekä Kotkan Lyseon aulojen että luokkahuoneiden maalausaiheista löytyy yhtymäkohtia Lappeenrannan Lyseon valokuvissa esiintyvien luontoaiheisten maalausten kanssa. Ilmava jugendrakennus eroaa kuitenkin monin paikoin Lappeenrannan Lyseosta sekä tilajaoltaan että yleisilmeeltään. Kotkan koulua suunniteltaessa on selkeästi ajateltu nimenomaan oppilaiden viihtyvyyttä, mikä osoitti uudenlaista ajatustapaa arkkitehtuurin saralla. Huomioitavaa tietenkin on, että Kotkan Lyseossa huonejaotkin ovat pysyneet pääsääntöisesti samankaltaisina muutoksien läpi, mutta Lappeenrannan Lyseo on muotoutunut aina uudelleen kullekin ajalle ja tarpeelle sopivaksi.

Tällä hetkellä (2012) Kotkan Lyseossa on käynnissä peruskorjaus, joka palauttaa rakennuksen tärkeimpiä tiloja lähelle alkuperäistä asua (Kotkan lyseossa alkaa peruskorjaus, 2011).

4 VÄRITUTKIMUS

4.1 Väritutkimuksen toteuttaminen ja rajaus

Lyseon väritutkimus suoritettiin tammi-helmikuussa 2012, juuri ennen rakennuksessa alkavaa peruskorjausta. Tutkittavan rakennuksen ollessa suurikokoinen (kerrosala yhteensä noin 2 804 m²), tutkimusalueiksi määriteltiin ensimmäisen kerroksen aulatilat sekä eräitä huoneita ensimmäisestä, toisesta ja kolmannelta kerroksesta. Kellarikerros on rajattu tutkimuksen ulkopuolelle. Tutkittavat tilat valittiin rakennushistoriaselvityksestä (Myyrä 2011) saatujen tietojen perusteella, sillä selvityksessä on käsitelty rakennuksen tilojen muutoksia eri aikakausina ja näin perehdytty alkuperäisinä säilyneiden tilojen ja seinien sijainteihin. Apuna käytettiin luvussa 2.2 esiteltyjä 1900-luvun alun valokuvia, jos niistä saattoi päätellä kuvattut tilat sekä kuvissa esiintyvien koristemaalusten sijainnin huoneissa. Värikerrosten etsimisessä keskityttiin seinien vanhimpiin sävyihin vuosilta 1897 ja 1908, mutta myös seinistä löytyneet myöhemmät kerrostumat on dokumentoitu.

Kattopintoja ei ollut aulatioissa mahdollista tutkia lasketun katon vuoksi. Myös useissa vanhan, 1800-luvulla rakennetun puolen huoneissa ja luokissa kattopinnat eivät ole alkuperäisiä, vaan ne on levytetty myöhemmin. Todennäköisesti alkuperäiset sisäkatot ovatkin olleet vanhalla puolella puupaneelikattoja. Uuden puolen luokissa sisäkatot

näyttävät olevan alkuperäiset, mutta kattojen keskiosiin on asennettu 1970-luvulla akustiikkalevyt.

Työ aloitettiin valitsemalla tutkittaviksi pinnoiksi alkuperäiset ja vähiten muutoksia kokeneet seinät. Koska vanhojen pintakäsittelyjen säilyneisyydestä ei ollut tietoa, pinnat tarkastettiin aluksi tekemällä seiniin kirurginveitsen kärjellä niin sanottuja kraatereita, joiden halkaisija on noin 1–2 mm. Kun kraateria katsotaan luupilla, nähdään karkeasti pinnan maalikerrosten lukumäärä. Näin varmistuttiin vanhimpienkin maalikerrosten olemassaolosta, jolloin kyseiseen tutkimuskohtaan voitiin seuraavaksi tehdä väriportaikko ja mahdollisesti suurempia esiinottoja. Tämä kraateri-luuppitekniikka ei aina osoittautunut täysin varmaksi keinoksi, vaan väriportaikkoja tehdessä saattoi käydä ilmi, että esimerkiksi kaksi viimeistä kerrosta puuttuivat rappauksen päältä. Useissa paikoissa pinnat saattoivat olla rikkonaisia, joten jos väriportaikko tehtiin hiukan kraaterista sivuun, kaikkia värikerroksia ei välttämättä löytynytäkään portaikosta.

Väriportaikot tehtiin pääasiassa mekaanisesti kirurginveitsellä, kun seinäpinnan maalikerrokset otettiin yksitellen esille uusimmasta vanhimpaan. Koska seinissä epäiltiin käytetyn lyijymaalia, tuli työ suorittaa tarvittavien suojainten kanssa. Maalipintojen pehmittämisessä käytettiin apuna myös maalinpoistoainetta (Nitromors), etanolia sekä isopropanolin ja ammoniakkin vesiliuosta (50–25–25 %), mutta suurimmaksi osaksi työ tehtiin mekaanisesti, koska kemikaalit saattavat muuttaa pintojen alkuperäisiä sävyjä. Pintojen pehmittäminen kuumailmapuhaltimella lämmittämällä ei ole suositeltavaa niin ikään sävy muutosten välttämiseksi. (Pietarila 1992, 8.) Tutkituista seinistä otettiin myös poikkileikkausnäytteet, joista varmistui värikerrosten lukumäärä, mikäli kaikkia kerroksia ei saatu väriportaikon avulla esille.

Liuottimien avulla määriteltiin alustavasti myös seinissä käytetyt maalityypit: lateksi-maalit liukenivat etanoliin ja öljymaalit isopropanolin ja ammoniakkin vesiliuokseen. Alkydimaalit reagoivat maalinpoistoaineeseen kuoriutuen ja kuplien. Näiden testien tulokset ovat suuntaa antavia, mutta eivät kuitenkaan tarkkoja analyyseja. Parhaiten säilyneissä seinissä maalikerroksia löytyi kymmenestä viiteentoista kappaletta, joista osa on silote- sekä pohjamaalikerroksia. Suurin osa maalikerroksista osoittautui öljy-maaliksi, mutta uusimmat kerrokset ovat joko lateksia tai alkydimaalia.

Monissa tutkimuspaikoissa yläseinästä näytti puuttuvan yksi tai kaksi käsittelykerrosta alimman, suoraan rappaukselle maalatun sävyn päältä. Tämä voisi viitata yläseinissä

käytetyn liimamaalia, joka olisi ennen uuden maalin levittämistä pesty tai ”pudotettu” pois seinästä. Pudottamisella tarkoitetaan maalin kostuttamista ja työntämistä lastalla pois seinästä (Lainio 2004, 48). Alaseinissä on käytetty kestävämpää öljymaalaa.

Öljymaalikerrosten sävyjä määritettäessä oli otettava huomioon maalin mahdollinen kellastuminen uudempien maalikerrosten alla, esimerkiksi vihreänä paljastuva kerros on voinut alun perin olla sinertävämpi. Kellastunut pinta kuitenkin palautuu aikanaan alkuperäiseksi valoon päästyään, joten värisävyt on määritetty useita viikkoja pintojen paljastamisen jälkeen. Värisävyjen määrittelyssä ei tehty itse sävytettäviä värimalleja, vaan on käytetty kansainvälistä NCS-kartastoa (Natural Colour System, edition 2). NCS-koodit ovat suuntaa antavia, sillä kaikkiin pintoihin ei löytynyt kartastosta täysin vastaavaa sävyä; tällöin on valittu lähin mahdollinen sävy, joka on täsmännyt alkupe-
räisen pinnan kanssa. Vanhimpien löytyneiden värisävyjen määrittäminen oli hankalinta kartaston murrettujen sävyjen puutteellisuuden takia. 1800-luvun puolella kirkkaiden ja puhtaiden värien käyttö onkin yleensä rajoittunut tehosteväreihin sekä koristemaalauksien osiin (Setälä 2011, 94).

Joistakin seinistä löytyi yksinkertaisia koristemaalauksia ja viivoituksia rintapaneelikorkeuksilta. Koristeiden ja paneelirajojen sijaintia etsittiin pääsääntöisesti vanhojen valokuvien sekä kyseisten aikakausien maalaustapojen perusteella tai kokeilemalla, jolloin paneeliraja löytyi seinää ”rei”ttämällä” kraatereiden ja pienten ”kurkistusaukkojen” avulla. Useita valokuvissa esiintyneitä koristeita ei kuitenkaan tässä tutkimuksessa löytynyt tai ne olivat niin heikosti kiinni alustassaan, ettei niitä saatu mekaanisesti esille.

4.2 Dokumentointi

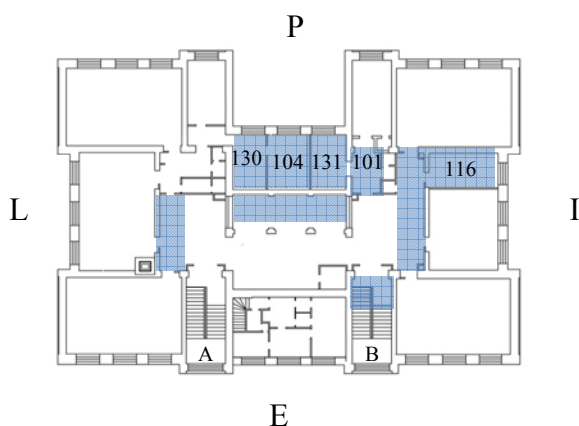
Tutkituista tiloista on tehty dokumentointikortit, jotka löytyvät liitteestä 1. Kortit sisältävät valokuvat paljastetuista maalikerroksista ja mahdollisista koristeista sekä erillisen taulukon, johon on merkitty värikerrosten lukumäärän ja järjestyksen lisäksi maalityypit, värisävyt NCS-kartaston koodeilla sekä arvioidut maalausajankohdat. Koristeista löytyvät myös tutkitun tilan sijainti rakennuksen pohjakaavassa sekä tarkka tutkimuspaikka, joka on merkitty punaisella nuolella. Rakennuksen huonenumerot on merkitty pohjakuviin liitteessä 4. Väriportaikoista otettujen valokuvien lisäksi tutkimuspaikkojen sisältämät maalikerrokset on osoitettu seinistä otetuilla poikkileikkaus-

näytteillä, jotka on valettu hartsiin ja kuvattu mikroskooppikameralla. Löydetyistä koristemaalauksista on tehty mittasuhdepiirustukset, jotka ovat liitteessä 2.

Käsittelykerrokset on korteissa numeroitu pienimmästä suurimpaan ja vanhimmasta uusimpaan. Pohjamateriaali eli rappaus on merkitty numerolla 0, joten ensimmäinen pintakäsittelykerros on merkitty numerolla 1. Jos numeron edessä on ylimääräinen nolla, tarkoittaa se pintamaalin alla olevaa pohjustuskerrosta; pohjamaalia tai silotetta. Esimerkki värikerrosten merkinnästä: rappaus = 0, silotekerros rappauksen päällä = 001, pohjamaalikerros silotteen päällä = 01 ja ensimmäinen varsinainen pintamaalikerros = 1. Kerrokset on määritelty pohja- tai pintamaaleiksi silmämääräisesti arvioiden, mutta tarkkaa tietoa siitä, mitkä sävykerrokset ovat pohjamaaleja, ei ole. Silotekerrokset oli helppo määrittellä niiden paksuuden, huokoisuuden ja helpon poistettavuuden perusteella.

4.3 Tutkimuskohteet ensimmäisessä kerroksessa

Ensimmäisessä kerroksessa tutkittiin aulaa sekä pienempiä tiloja koulun vanhalla puolella: nykyistä kansliaa (entinen rehtorin huone) ja siihen liittyvää käytävää sekä opinto-ohjaajan huonetta 116 (kuva 39; ensimmäisen kerroksen pohjakuva tilamuu-toksineen liitteessä 4/1). Uudella puolella värisävyjä etsittiin ainoastaan aulasta kahden väriportaan avulla.

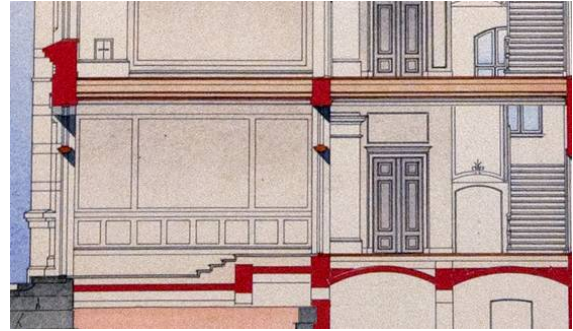
Kuva 39. Pohjakaava ensimmäisestä kerroksesta. Kuvaan on merkitty sinisellä tutkitut tilat. (Myyrä 2011)

Väritutkimuksen tekeminen aloitettiin ensimmäisen kerroksen aulasta (kuvat 40 ja 41). Aulan vanhalle puolelle tehtiin useita väriportaikkoja, sillä kaikista portaikoista ei löytynyt vanhimpia värisävyjä. Lisäksi B-porraskäytävään sisäänkäynnin kohdalle

tehtiin yksi portaikko. Porraskäytävässä on portaikon sekä kraatereiden perusteella käytetty pitkälti samoja sävyjä kuin aulassakin. Aulan uudelle puolelle tehtiin yksi portaikko sekä seinän ala- että yläosaan, ja ne paljastivat uuden puolen ylä- ja alaseinän värikerrosten olevan samoja. Ylä- ja alaseinän erottavia paneelirajoja ei siis löytynyt, ellei niitä ole maalattu katonrajaan mihin on asennettu lasketut alakattolevyt. Vanhimmat löydetyt kerrokset vanhalla ja uudella puolella ovat öljymaaleja.

Kuva 40. Ensimmäisen kerroksen vanhan puolen aula sisäänkäynniltä nähtynä. (Myyrä 2012)

Kuva 41. Vuoden 1895 leikkauspiirustuksessa näkyy seinäpintojen jaottelua kenttiin. Kuvassa vasemmalla Lönnrotinkadun pääsisäänkäynnin myöhemmin purettu seinä, luokan 114 vanha ovi sekä porraskäytävä. (Piirustus Lappeenrannan kaupunginarkisto)

Vanhassa aulassa sekä B-porraskäytävässä vanhimmat värikerrokset ovat tummanvihreitä seinien alaosissa. Aulassa yläseinien värisävyt vaihtelevat hieman, mutta vanhimpana säilyneenä kerroksena on vihreänharmaa silottelematon kerros rappauksen päällä; kerros on liuotintestien perusteella määritelty öljymaaliksi, mutta himmeäsävyisen pintansa vuoksi se voisi olla myös liimamaalia. Voisiko kerros olla mahdollisesti liimamaalipinnan pohjusteena käytettyä öljypohjaista ”patenttimaalia”, josta löytyy maininta luvussa 2.2 (s. 16–17).

Seinäpintaa rajaava rintapaneelikorkeus löytyi 1,9 metrin korkeudelta lattiasta, missä alaseinän tummanvihreä, keltaisella pohjustettu maalipinta loppuu ja yläseinässä tulee vastaan ainoastaan vihreänharmaa maali rappauksen päällä (kuva 42). Näin korkeat rintapaneelit olivatkin tyypillisiä 1800-luvun lopulla (Pietarila 1989, 48). Tummanvihreän alaseinäväriytyksen päättymiskohdassa näkyy ohut tumma viiva (leveys 3 mm). Viivan yläpuolella vihreänharmaan maalin päällä tummanvihreä kerros on mahdollisesti jatkunut erisävyisenä, mutta tässä kerros näyttää puuttuvan kokonaan tai se on liian heikosti kiinni seinässä. Sama ilmiö toistuu useissa eri tiloissa, joissa yläseinissä osa alimmista maalikerroksista puuttuu kokonaan. 1930-luvun sävynä on ollut vaalean

keltainen, minkä päälle on luultavasti 1950–60-luvuilla maalattu vaalean vihreä väri (kuva 43).

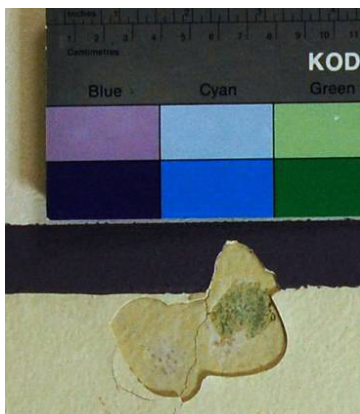
Kuva 42. Aulan seinän varhaisia sävyjä. (Myyrä 2012)

Kuva 43. Vuonna 1939 rakennetun seinäpinnan vanhimmat sävyt ovat keltainen ja vaaleanvihreä. (Myyrä 2012)

Tämä aulasta esiinotettu tummanvihreä pintakäsittely vaikuttaa hyvin samankaltaiselta kuin keskiaulasta esiinotetun kolmannen käsittelykerroksen alaosa (kuva 47), joten on mahdollista, ettei maalikerros ole alkuperäinen, vaan uudempi kerrostuma. Lisäksi yläseinän oletettavasti alkuperäinen vihreänharmaa maali jatkuu esiinoton kohdalla tummanvihreän kerroksen alle (kuva 42). Seinän alaosaan tehdyssä väriportaikossa tätä rappauksen päällä olevaa harmaata kerrosta ei kuitenkaan löytynyt, vaan alin sävy on portaikossa tummanvihreä.

Uuden puolen aulaan tehtiin ainoastaan kaksi väriportaikkoa, ensimmäinen seinän alaja toinen yläosaan. Kummassakin portaikossa on näkyvissä samat maalikerrokset, joten alimmat seinäväriytykset ovat todennäköisesti olleet yksivärisiä. Alimpana on rappaukselle maalattu vihreä kerros, jonka jälkeen sävy vaihtuu okraksi (kuvat 44 ja 45).

Kuva 44. Uuden puolen aulan seinän vanhin sävy on vihreä. (Myyrä 2012)

Kuva 45. Luokassa 112 seinän vanhin väritys on samankaltainen kuin aulassa. Okra kerros vihreän päällä on punertavampi kuin aulassa. (Myyrä 2011)

Kuvien okra sävy on voitu maalata alkuperäisen vihreän päälle vuosien 1908–1939 välillä. 1930-luvulle tultaessa seinäväri on muuttunut vaaleanvihreäksi, jonka päälle on maalattu vaaleankeltainen kerros luultavasti 1950–60-luvulla.

4.3.1 Keski aula

Keski aulalla tarkoitetaan ensimmäisen kerroksen vanhaa ja uutta puolta yhdistävää osaa, johon tullaan tekemään uusi sisäänkäynti pihan puolelta (kuva 46). Tila on alun perin sijoittunut toisen kerroksen juhlasalin alapuolelle, ja se on merkitty vuoden 1895 rakennuspiirustuksissa yhdeksi suureksi huoneeksi, jota jakavat kaksi pylvästä (vuoden 1895 rakennuspiirustukset liitteessä 3). Ensimmäisen laajennuksen aikana huone jaettiin erilliseksi opetustilaksi sekä vanhan ja uuden puolen yhdistäväksi käytäväksi. Tämän jälkeen toisessa laajennuksessa entisen käytävän kohdalle sijoitettiin päällyysvaatenaulakot, mutta muutoin tila muotoutui tuolloin nykyiseen. Esiinotto tehtiin tälle entisen yhdyskäytävän alueelle.

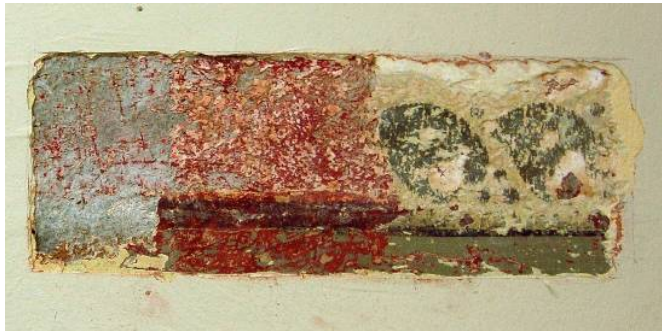

Kuva 46. Aulan keskiosassa on aiemmin ollut vanhan ja uuden puolen yhdistävä käytävä sekä luokkahuone. (Myyrä 2012)

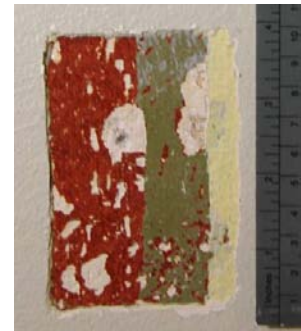
Väriportaikossa kerroksia on enemmän kuin muissa tiloissa, yhteensä 15. Alaseinässä vanhimpana kerroksena on jälleen tummahko vihreä öljymaali, joka on pohjustettu okralla. Tätä kerrosta ei löytynyt seinän yläosasta, jossa alin kerros vihreän harmaa suoraan rappauspinnalle maalattuna. Toinen käsittelykerros on kirkkaan punainen, jonka päälle on maalattu uudestaan tummalla vihreällä. Tämän jälkeen sävyt ovat vaaleampia: keltaisia, vaalean sinisiä, ja vaalean vihreitä, kunnes 1970-luvulla väritykseksi on jälleen vaihtunut kirkas punainen.

Keskiaulassakin seinän vanhimmat kerrokset on rajattu koristenauhalla ylä- ja alaseinäksi. Toiseksi vanhimmassa punaisessa sävykerroksessa nauha kulkee edellisen aula-tilan tapaan ylhäällä 1,9 metrin korkeudessa. Rajapintaan on maalattu tummempi punainen nauha, jonka jälkeen punainen sävy jatkuu alaseinään nähden aavistuksen eri sävyisenä yläseinässä. Paneelirajasta paljastui punaisen reunanauhan lisäksi sen päälle maalattu lehtiaiheinen koristefriisi, jonka alaosa on väriportaikossakin näkyvää tummanvihreätä ja yläosa vaalean beige (kuvat 47 ja 49). Lehtikuvion mittapiirros on liitteessä 2/1.

Kuva 47. Esiinotossa näkyvät kolme vanhinta kerrosta järjestyksessä vasemmalta oikealle. (Myyrä 2012)

Kuva 48. Vuonna 1908 aulassa sijaitsevasta pylväästä jatkettuna holvikaaren vanhin kerros on punainen. (Myyrä 2012)

Vuoden 1908 laajennuksesta peräisin olevissa holvikaarissa pinnan vanhin käsittely on punainen alimman tummanharmaan puuttuessa, joten punaisen kerroksen voidaan näin olettaa olevan peräisin 1900-luvun alusta (kuva 48). Vaikka kauttaaltaan punainen väritys ei näytä olleen erityisen yleinen jugendin aikana, punaista väritystä on käytetty esimerkiksi Jyväskylän Seminariumin juhlasalissa.

Punaisen päälle maalattu lehtiaihe on mahdollisesti tehty vuosien 1908 ja 1939 välillä, jolloin seuraava vaalean keltainen sävy voisi sijoittua vuoteen 1939. Lehtikuvioinen friisi soveltuisi klassiselta aiheeltaan ja muotokieleltään 1910–20-lukujen paikkeille. Viistosti asetelluissa lehtikuvioissa voidaan nähdä samaa muotoa kuin esimerkiksi antiikin ajoilta peräisin olevassa *juokseva koira* -ornamentissa (Hermunen, 2012; kuvat 49 ja 50). 1910-luvulla värikykset vaalenivat ja selkenivät ja koristeina käytettiin vielä kasviaiheita, mutta pienempinä kuvioina kuin aikaisemmin (Standertskjöld 2006, 76).

Kuva 49. Kolmannen värikerroksen lehtiornamentti (Myyrä 2012)

Kuva 50. Aaltomainen *juokseva koira* -aihe, jossa on havaittavissa samaa muotokieltä kuin kuvan 49 lehtiornamentissa. (Myyrä 2012)

4.3.2 Kanslia ja eteistila 101

Nykyisen kanslian (131) paikalla on sijainnut rehtorin huone. Oletettavasta rehtorin huoneesta on säilynyt yksi vuosisadan alkupuolella otettu valokuva, jossa huoneen seinällä kiertyä rintapaneelikorkeudessa sablonikoristenuha (kuva 51). Kanslian seinistä kaksi on alkuperäisiä 1800-luvun seinäpintoja, joten väriportaikko tehtiin toiseen alkuperäiseen seinään. Samalla tarkastettiin, että molemmat seinäpinnat sisälsivät samat värikerrokset. Säilyneitä värikerroksia löytyi seinistä yhteensä kolmetoista, joista osa on pohjamaali- ja silotekerroksia. Väriportaan avulla paljastui myös kaksi koristemaaluserrosta, joita otettiin laajemmin esille samalta seinältä väriportaikon vierestä.

Kuva 51. Rehtorinhuone 1900-luvun alussa. Seinät on jaettu kaksiosaisiksi ja rajapinnassa kiertyä sablonikuvio. (Etelä-Karjalan museo)

Vanhimmassa säilyneessä kerroksessa on yksinkertainen tyylitelty kasviaiheinen sablonikoriste, jota ei saatu kokonaisena esille seinäpinnan vaurioiden vuoksi (kuva 52). 1,34 metrin korkeudesta alkava koriste sekä sen alapuolella olevat reunanauhat jakavat seinäpinnan kolmeen kenttään ulomman kentän ollessa harmaan vihertävä, keskiosan tummempi harmaanpunertava ja keskikentän vaalean punertava. Kuvion puhtaat punaisen ja sinisen sävyt ovat uusrenessanssille tyypillisiä tehostevärejä. Paljastunut osa ornamentista viittaa uusrenessanssin aikana käytettyyn koukeroiseen viivankäyttöön. Samoin kasviaihe näyttää uusrenessanssin aikana paljon käytetyltä antiikin Kreikasta peräisin olevalta palmettikuviolta (kuva 53). Koska kuvio sijoittuu lähelle nurkkaa, se on todennäköisesti jatkunut uusrenessanssille tyypillisenä nurkkakoristeena alla olevien viivojen muodostaessa kehyksen seinäpintaan. Juhlasalin seinät on maalattu samalla tavalla kehysmaalauksilla. Samalla tavalla viivoituksella jaettu seinä näkyy myös eräästä luokkahuoneesta otetussa valokuvassa (kuva 55); kuvan huoneen sijainti ei ole kuitenkaan tiedossa. Maalauksen mahdollisesta toteutuksesta on tehty luonnos (kuva 54), mutta varmaa tietoa siitä ei ole. Alkuperäisen kuvion mittapiirros on liitteessä 2/2 sekä paranneltuna versiona liitteessä 2/3.

Kuva 52. Kasviaiheinen sablonikuvio kansliassa. (Myyrä 2012)

Kuva 53. Paljon käytetty palmettiaihe, joka näyttää löytyvän kanslian kasvikuviostakin. (Myyrä 2012)

Kuva 54. Luonnospiirustus siitä, kuinka kanslian seinä on mahdollisesti jaoteltu kenttiin palmettikuvion koristaessa kulmakohtaa. (Myyrä 2012)

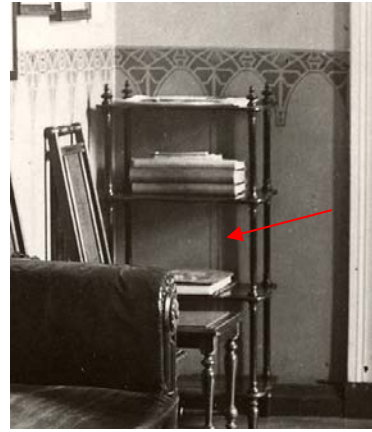

Kuva 55. Valokuvassa vuodelta 1917 näkyy erään luokkahuoneen seinien oletettua kehysmaalausta. (Etelä-Karjalan museo)

Vanhimman kerroksen päälle on maalattu sama suurehko, jugendtyylinen ornamenttikuvio, joka esiintyy kyseisestä huoneesta otetussa valokuvassa (kuva 56). Jugendmaalauksen värit ovat selkeitä: seinän yläosa on maalattu keltaiseksi ja alaosa ”marjapuuron punaiseksi”, rintapaneelirajassa 1,3 metrin korkeudella lattiasta kiertävän sablonikuvion sävyt ovat tummanvihreä (keskiosat), keltainen (kolmiot kuvion yläosassa) ja pronssi (kolmioiden yläosat sekä kuvioita reunustavat nauhat). Kolmiomaisten ornamenttien välille on maalattu pienet nuolimaiset kuviot, jotka yhdistävät ornamentit toisiinsa. Kuviot muistuttavat hiottuja jalokiviä. Mittapiirroksat ovat liitteessä 2/4. Sablonimaalaukset toistuvat muuten samanlaisina, mutta ensimmäisen kuvion kohdalla sitä reunustavat ohuet pronssinauhhat jatkuvat alas kuten vanhassa valokuvassa näkyy (kuva 57). Tämän kerroksen maalauspinta on säilynyt hyväkuntoisena ja ehjänä uudempien kerrosten alla, joten kuvion laajempi esilleotto olisi melko helppoa.

Kuva 56. Ornamentti on maalattu kasviaiheeseen päälle. Vasemmanpuoleisen kuvion reunaviivat jatkuvat esiinoton ulkopuolelle. (Myyrä 2012)

Kuva 57. Valokuvan kuvio täsmää esileotetun maalauksen kanssa. Huomaa lattiaan asti jatkuvat reunanauhat yhdessä kuvioista (punainen nuoli). (Etelä-Karjalan museo)

Jugendkerroksen päälle maalatussa kolmannessa värikerroksessa ala- ja yläseinää jakava paneeliraja on toistettu melko samalle korkeudelle kuin aikaisemmin (kuva 58). Kerros voisi ajoittua 1930-luvulle ja siinä toistuu seinän yläosan keltainen väri hieman tummempana kuin jugendkerroksessa. Alaseinä on maalattu siniseksi, ja ylä- sekä alaseinää jakava nauha on tummansininen. Muuta kuviointia ei kerroksesta löytynyt. Uudemmat käsittelykerrokset ovat yksivärisiä.

Kuva 58. Kolmannen kerroksen sinikeltainen väritys. Tummempi sininen kuvan alalaidassa on todennäköisesti seuraavan kerroksen pohjamaalia. (Myyrä 2012)

Opettajien taukotilojen yhteydessä oleva huone 130, niin sanottu opettajien monistushuone, on alun perin ollut yhteydessä silloiseen rehtorin huoneeseen, mikä näkyy rakennuspiirustuksissa sekä valokuvissa (kuvat 51 ja 61). Monistushuoneesta ei löytynyt kumpaakaan kanslian koristemaalausta, vaan alimmasta kerroksesta paljastui ainoastaan ohut nauha kiertämässä seinää 1,31 metrin korkeudessa lattiasta (kuva 59). Nau-

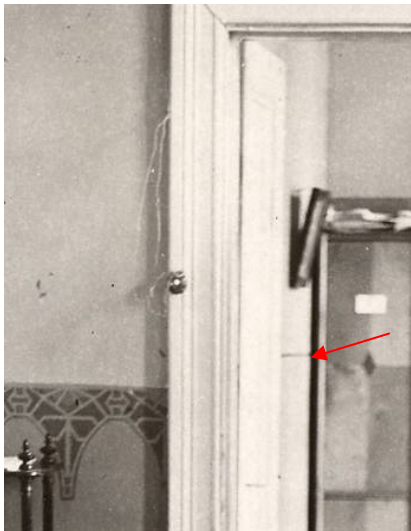
hakoristeen päälle on maalattu vaalean ruskea kerros ilman koristetta. Sen sijaan kanslian ja monistushuoneen välissä olevan työhuoneen (104) ikkunaseinälle tehdyssä esiinotossa löytyivät samat kerrokset kuin kansliassa (kuva 60).

Kuva 59. Huoneen 130 viivakoriste vanhimmassa kerroksessa. Seuraava kerros on vaalean ruskea. (Myyrä 2012)

Kuva 60. Huoneesta 104 löytyivät samat kerrokset kuin kansliasta. (Myyrä 2012)

Kuva 61. Valokuvassa näkyy rehtorin huoneen takana olevassa seinässä viivakoristetta (punainen nuoli), joka voisi vastata löydettyä koristetta (kuva 59). (Etelä-Karjalan museo)

Aulasta kansliaan ja rehtorin huoneeseen johtavaan eteiseen (101) tehtiin yksi väriporras, joka paljasti yhteensä kymmenen eri värikerrosta. Portaikon alimmassa kerroksessa oli nähtävissä pystysuuntaista viivakuviota, joten seinään tehtiin suurempi esilleotto alimpien kerrosten selvittämiseksi (kuva 62). Esiinotossa toistuu sama pystysuuntainen nauharivi okran sävyisellä taustalla. Ohuet nauhat alkavat noin 1,4 metrin korkeudesta ja laskeutuvat eripituisina, keskimäärin 15 cm mittaisina, alaspäin. Nauhakuvion piirros löytyy liitteestä 2/5.

Kuva 62. Eteistilan 101 esiinotto ala- ja yläseinän rajasta. Vasemmalta oikealle kerrokset 1–4. (Myyrä 2012)

Nauhakuvion päälle on oletettavasti 1900-luvun alussa maalattu tummanvihreä kerros, jossa seinäpinta on jaettu 1,4 metrin korkeudessa olevalla violetinpunaisella koristenauhalla kahteen osaan. Yläseinässä seinäpinta muuttuu epätasaiseksi, ja vihreänharmaa maalikerros on maalattu suoraan rappauksen päälle ilman alaseinän kaltaista silotusta. 1900-luvun alun vihreän sävyn päälle on maalattu toinen hieman vaaleampi vihreä kerros, joka jatkuu aikaisempien kerrosten paneelirajan yli yläseinään. Neljäs sävy on tasainen, melko kiiltäväpintainen harmaa öljymaali, joka muistuttaa ominaisuuksiltaan 1930-luvulla käytettyjä kiiltäviä ja tasaisia sävyjä.

Koska eteistila on rakennettu vasta 1930-luvun muutostöissä, eteisen pilasteriseinä on aluksi ollut yhteydessä aulaan. Pilasterista löytyneiden vanhimpien värien voitiinkin olettaa täsmäävän aulasta löydettyihin sävyihin, mikäli aulan kaikki seinäpinnat maalattiin 1800-luvulla ja 1900-luvun alussa samanlaisiksi. Aulan väriportaikon kaksi tummanvihreää sävyä vaikuttavatkin samoilta kuin eteisen vihreät. Aulan sekä porraskäytävän portaikosta löytyi myös alimpana oleva kellertävä kerros, mikä tulkittiin alimman vihreän sävyn pohjusteeksi, mutta on myös mahdollista, että se on samaa pintakäsittelyä kuin eteisen pilasterin keltainen kerros tummilla viivoilla. Alimmat kerrokset sekä aulaan että eteisessä voivat siis ajoittua näin: keltainen: 1897, tummanvihreä: 1908, toinen tummanvihreä: mahdollisesti 1910–20-luku ja harmaa (eteinen) / keltainen (aula): 1939. Näin eteisen ja aulan toinen tummanvihreä kerros täsmäisi keskiaulan kolmannen lehtikuvioisen kerroksen kanssa.

4.3.3 Opinto-ohjaajan huone 116

Opinto-ohjaajan huone on alun perin ollut todennäköisesti koulun kirjasto- tai kokoushuone (kuvat 63 ja 64). Huoneeseen ei tehty varsinaisia väriportaitkoja, vaan ainoastaan vanhimmat värikerrokset otettiin esille paneelikorkeudelta, joka on noin 1,4 metrin korkeudella lattiasta.

Kuva 63. Koulun kirjasto 1900-luvun alussa. (Ételä-Karjalan museo)

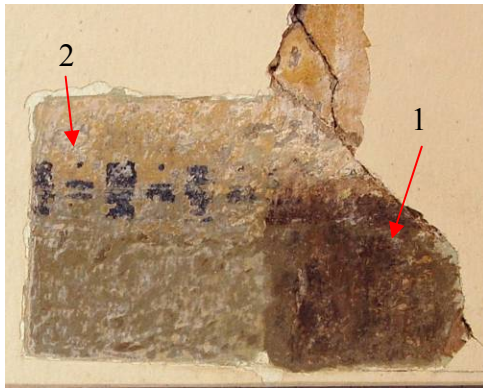

Kuva 64. Opinto-ohjaajan huone 116. (Myyrä 2012)

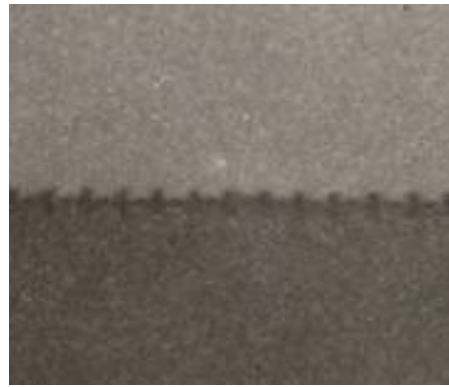
Vanhimmassa öljymaalilla maalatussa kerroksessa näkyy yksinkertaista kuviointia. Vanhimman kerroksen kuvio erottuu heikosti, mutta tarkasti katsoessa pinnassa voi erottaa tummanpunaisten, pisaran kaltaisten kuvioiden rajoja okran sävyisellä pohjalla (kuva 65). Tämän päälle on maalattu ohut tummanvihreä kerros, mikä saattaa olla kolmannen kerroksen pohjamaali. Yläseinässä alin säilynyt väritys on keltainen. Esiinoton mittapiirros on liitteessä 2/6.

Kolmas kerros (lue: mahdollisesti toinen käsittelykerros) pitää sisällään yksinkertaisen koristenauhan, joka koostuu sinisistä, vierekkäin maalatuista suorakaiteen muotoisista palkeista (kuva 65). Samanlainen rajaus löytyy myös luokasta 205. Nauhan alapuoli on maalattu vihertäväksi yläosan ollessa keltainen. Kyseinen sävykerros vaikuttaa samalta kuin muutamissa vanhoissa valokuvissa esiintyvä seinäpinta (kuva 66), joten tämä maalaus on todennäköisesti peräisin 1900-luvun alusta. Samaa kuviota on luultavasti maalattu useaan tilaan koulun vanhalla puolella, sillä kuvio esiintyy sekä entisestä kirjastosta otetussa että luokkahuoneista otetuissa kuvissa.

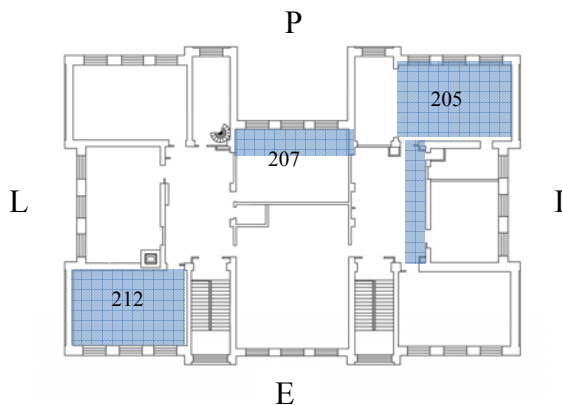
Kuva 65. Huoneesta 116 löytyneet kuvat. Vasemmalla toiseksi vanhimman kerroksen kuvio on samankaltainen kuin 1900-luvun alun valokuvissa (kuva 66). (Myyrä 2012)

Kuva 66. Yksinkertainen seinäpinnan rajausta on maalattu opettajienhuoneeseen, kirjastoon sekä luokkahuoneisiin. (kuva rajattu opettajienhuoneen kuvasta 15)

4.4 Tutkimuskohteet toisessa kerroksessa

Toisessa kerroksessa tutkimukseen valittiin vanhan puolen aulan lisäksi kaksi luokkahuonetta: piirustusluokka 205 vanhalla puolella sekä luokka 212 uudella puolella. Lisäksi selvitettiin entisen juhlasalin paikalla sijaitsevan luokan 207 ikkunaseinän yläosa mahdollisten säilyneiden alkuperäisten kerrosten ja koristeiden löytämiseksi (kuva 67; toisen kerroksen pohjakuva tilamuutoksineen liitteessä 4/2).

Kuva 67. Toisen kerroksen pohjakaava, johon on merkitty tutkitut tilat. (Myyrä 2011)

Vanhassa aulassa (kuva 68) löydettiin samat maalikerrokset kuin ensimmäisen kerroksen aulassa (kuva 69). Myös paneeliraja löytyi samalta korkeudelta, mutta rajaa korostava nauha eroaa jonkin verran alakerran vastaavasta.

Kuva 68. Toisen kerroksen vanha aula. Kuvassa myös sisäikkuna 1930-luvulta. (Myyrä 2012)

Kuva 69. Tummanvihreä kerros on samankaltainen kuin ensimmäisessä kerroksessa. (Myyrä 2012)

4.4.1 Luokka 205

Piirustusluokka 205 (kuva 70) valikoitui mukaan selvitykseen, sillä eteläseinän lattia-rajassa olevasta pintakäsittelyn lohkeamasta voitiin heti nähdä vanhimpimpienkin kerrosten olemassaolo (kuva 71). Samasta lattiaan asti ulottuvasta lohkeamasta voitiin päätellä vanhan lattialistan korkeus. Kyseiset kerrokset otettiin laajemmin esille ikkunaseinän nurkkakohtaan. Vanhimmassa kerroksessa lattialistan päälle on maalattu punainen 3 cm leveä viiva, jonka jälkeen kerros jatkuu tumman vihreänä. Tämän päällä on ohut vaaleampi vihreä kerros, jonka päällä taas on paksumpi harmaa maali.

Kuva 70. Luokka 205. Takaseinä on avattu vuoden 1939 muutostyössä. (Myyrä 2012)

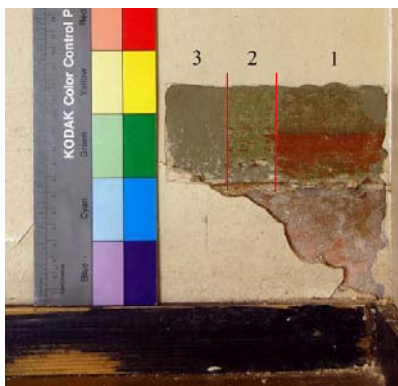

Kuva 71. Irronnutta seinän pintakäsittelyä lattia-rajassa. (Myyrä 2012)

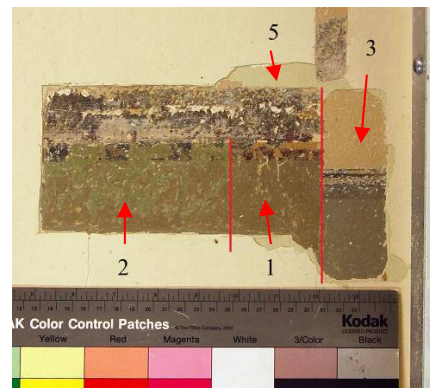
Väriportaatt tehtiin ikkunaseinän nurkkaan (seinän alaosa) sekä sisäänkäynnin viereen (seinän yläosa). Samojen kerrosten olemassaolo tarkistettiin myös muilta kohdilta seinästä. Väriportaissa vanhimmat värisävyt poikkesivat lattia-rajasta sävyistä, joten seinästä etsittiin paneelikorkeus jossa värisävyt vaihtuvat. Kolmen alimman kerroksen paneelikorkeus löytyi noin 1,4 metrin korkeudelta lattiasta, missä tummemman ala- ja vaaleamman yläseinän rajapintaa on korostettu yksinkertaisilla nauhoilla. Tältä kor-

keudelta otettiin esille kolme vanhinta maalikerrosta samoin kuin lattialistan yläpuolelta. Lattialista on alun perin ollut 12 cm korkea. Vanhimmassa kerroksessa listan yläpuolelle on maalattu ruosteenpunainen 3 cm leveä vaakaviiva, jonka jälkeen väritys jatkuu murrettuna vihreänä paneelirajaan asti (kuva 72). Paneelirajassa 1,43 metrin korkeudella lattiasta vanhimman kerroksen 2 cm leveä viiva rajaa seinän ala- ja yläosan, minkä jälkeen seinän yläosa muuttuu väriltään siniharmaaksi ja pinnaltaan epätasaiseksi (kuva 73). Toinen värikerros on alaseinässä yksivärinen vihreä, hyvin ohut ja sävyltään selkeästi kirkkaampi kuin edellisessä kerroksessa. Paneelirajaa on korostettu sinisellä palkkinauhalla, joka on samanlainen kuin alakerran tilassa 116 esiintyvä nauha. Palkkien yläosat puuttuvat, sillä yläseinästä puuttuu toinen maalikerros kokonaan. Pienet fragmentit viittaavat toisen kerroksen olleen kellertävän sävyinen samoin kuin huoneessa 116. Kolmannessa värityksessä seinäpinta on jaettu samoin kuin edellisissä kerroksissa, mutta rajapinta kulkee hieman alempana. Rajapinnassa kulkeva 2 cm leveä viiva on sävyltään sininen seinän alaosan ollessa harmaa ja yläosan beige. Muunlaista koristusta huoneen seinistä ei löytynyt, ja lähellä kattoa nämä vanhimmat kerrokset puuttuvat kokonaan värityksen alkaessa vaaleanvihreästä (värikerros 5). Paneelirajan nauhoista on tehty piirros, jonka avulla selviävät nauhojen leveydet ja korkeuserot. Piirros on liitteessä 2/7.

Kuva 72. Kolme alinta kerrosta lattianrajassa. Kuvassa näkyy myös entisen ja nykyisen lattialistan korkeusero. (Myyrä 2012)

Kuva 73. Ala- ja yläseinää jakavaa viivoitusta kolmessa eri kerroksessa 1,4 metrin korkeudella. (Myyrä 2012)

4.4.2 Luokat 212 ja 207

Rakennuksen luokkatila 212 rajattiin mukaan tutkimukseen esimerkkiluokkana rakennuksen uudelta puolelta (kuva 74). Muutamien valokuvien perusteella voitiin epäillä, että vuonna 1908 rakennetun puolen luokkatiloihin olisi maalattu kaikkia seiniä kiertävät koristeboordit lähelle katonrajaa (kuva 75). Luokan 212 tutkimuksessa keskityt-

tiin näin ollen seinien yläosiin mahdollisten koristeboordien löytämiseksi. Myös seinien alaosat käytiin läpi väriportaikkojen avulla.

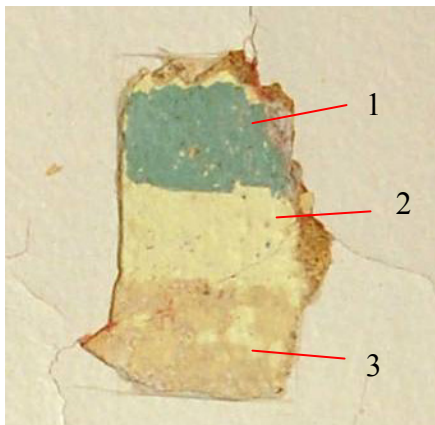

Kuva 74. Luokka 212. (Myyrä 2012)

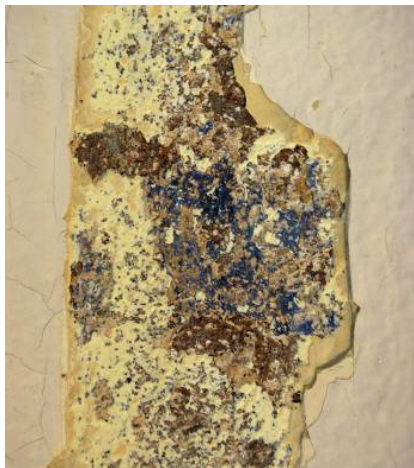

Kuva 75. Vanhassa luokkahuoneesta otetussa kuvassa näkyy pilkahdus yläseinän boordia. (Etelä-Karjalan museo)

Huoneen vanhin maalikerros on melko kirkas vihreä öljymaali (kuva 76). Sama vihreä kerros toistuu joka seinällä. Yläseinissä sama värikerros vaihtuu siniseksi noin 80 cm katosta, mutta on niin heikosti kiinni alustassaan, ettei sitä saatu esille. Satunnaisissa kiinni pinnassa pysyvissä fragmenteissa näkyy kuitenkin vaihtelevasti sinistä vaalealla pinnalla (kuvat 77 ja 78), joten kyseessä voi olla koristekuvio, mikä on jatkunut boordityyppisenä seinien ympäri. Kattopinnan reuna-alueilta ei löytynyt viitteitä koriste-
lusta ja katon keskiosassa akustiikkalevyt estivät kattopinnan tutkimisen.

Kuva 76. Luokan 212 vanhin vihreä kerros (1), jonka päälle on maalattu keltainen (2) sekä tummankeltainen kerros (3). (Myyrä 2012)

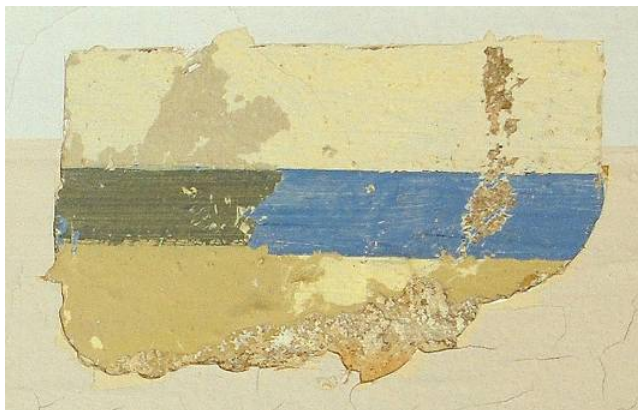

Kuva 77. Seinien yläosista löytyi sinistä sävyä, mikä irtosi helposti rappauksesta. (Myyrä 2012)

Kuva 78. Sinisen seassa voidaan erottaa viivoitusta, joka voisi viitata koristekuviointiin. (Myyrä 2012)

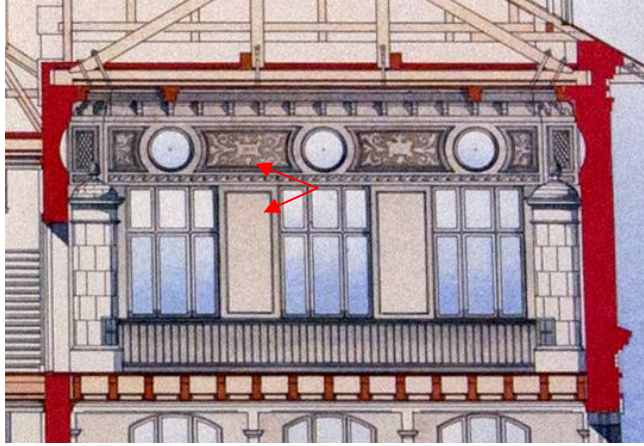
Vanhimman kerroksen päälle on maalattu vaaleankeltainen öljymaalikerros, joka on muutoin yksivärinen lukuun ottamatta katonrajaa korostavaa 3 cm leveää sinistä nauhakoristetta (kuva 79). Tämän päälle on maalattu kolmas kerros hieman tummemmalla harmaan-keltaisella sävyllä sekä vihreällä korostenauhalla. Uudemmat kerrokset ovat yksivärisiä.

Kuva 79. Toisen ja kolmannen kerroksen reunanauhat katonrajassa (toinen kerros oikealla, kolmas vasemmalla). (Myyrä 2012)

Luokassa 207 tarkastettiin ikkunaseinän yläosa. Sekaannusten välttämiseksi: luokka on merkitty pohjakuvissa sekä tässä työssä numerolla 207, mutta kohteessa paikan päällä sen huonenumeronä käytetään numeroa 213. Huoneen ikkunaseinä on ainut melko ehjänä säilynyt seinäpinta entisestä juhlasalista, joten oli mahdollista, että sei-

nästä olisi löytynyt merkkejä alkuvuosien koristeista (kuva 80). Niitä ei kuitenkaan löytynyt, vaan vanhin kunnolla säilynyt kerros oli ruskean-vihreä yksivärinen öljymaalikerros. Tämän alla näkyi hieman kelta-punaista, mutta kyseessä ei välttämättä ole varsinainen pintamaalikerros vaan pohjustus.

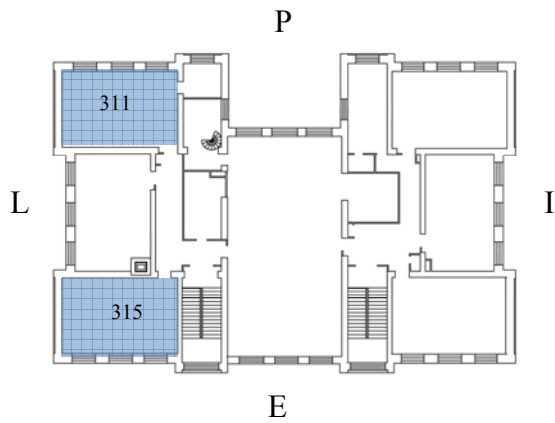
Kuva 80. Leikkauspiirustuksessa (1895) näkyy juhlasalin seinien kuviointia. Jälkiä kuvioinnista etsittiin nuolien osoittamista paikoista. (Piirustus Lappeenrannan kaupunginarkisto)

Seinässä ei näkynyt merkkejä leikkauspiirustukseen merkityistä ikkunaseinän koristeista eikä vanhimmista maalikerroksista. Varhaisimmat kerrokset onkin ehkä maalattu liimamaalilla ja todennäköisesti poistettu ennen uusien kerrosten lisäämistä.

4.4.3 Kolmas kerros: luokat 315 ja 311

Luvussa 2.2 esitellyt seinien eläinaiheiset boordikoristeet (kettu/ankka-, pääsky- ja aaltoaiheet), jotka esiintyvät muutamassa vanhassa luokkakuvassa, sijaitsevat mahdollisesti kolmannen kerroksen luokissa (kuva 81; kolmannen kerroksen pohjakuva tilamuutoksineen liitteessä 4/3). Koska nämä kuvien koristeet sijaitsevat melko alhaalla seinällä oviaukon yläosan kohdalla, niiden ajateltiin sijoittuvan kolmannen kerroksen matalampiin luokkatiloihin, joissa taitekatto laskee katonrajan vain hieman oviaukon yläpuolelle (kuvat 82–87). Kuvien maalaukset sijoittuvat samalle korkeudelle. Valokuvista nähdään, että maalausten ylärajan jälkeen yläseinän ja katon sävy muuttuu vaaleammaksi.

Kuva 81. Kolmannen kerroksen pohjakaava ja tutkitut tilat. (Myyrä 2011)

Kuva 82. Luokkakuva, jonka seinällä näkyy lintuaiheinen friisimaalaus. (Etelä-Karjalan museo)

Kuva 83. Luokka 315. (Myyrä 2012)

Kuva 84. Luokan seinällä erottuu kettu ja ankka-aiheinen friisi (Etelä-Karjalan museo).

Kuva 85. Luokka 312. (Myyrä 2012)

Kuva 86. Luokkakuvassa näkyy aaltoaiheinen friisimaalaus. (Etelä-Karjalan museo)

Kuva 87. Luokka 311. (Myyrä 2012)

Tämän oletuksen mukaisesti pääskyaiheisen maalauksen voitiin ajatella sijaitsevan nurkkaluokassa 315 (kuvat 82 ja 83). Viitteitä maalauksesta ei kuitenkaan löytynyt, vaan kaksi vanhinta kerrosta huoneessa on maalattu yksivärisellä vihreällä sävyllä (kuvat 88 ja 89). Päätyseinässä taitekaton viistoon rajakohtaan on maalattu punainen viiva vanhimmassa kerroksessa, ja tummempi vihreä viiva seuraavassa kerroksessa, minkä jälkeen katon sävy muuttuu vaaleaksi. Rajakohta ei siis toistu samanlaisena kuin kuvissa, joissa seinän ja katon raja on maalattu vaakasuuntaisesti jatkumaan samalla korkeudella kuin sivuseinissä. Seinien uudemmat kerrokset taas näyttävät olevan vaaleita ja yksivärisiä.

Kuva 88. Luokan 315 seinistä paljastui tasainen vihreä sävy. Katonrajassa kulkevat päällekkäin maalatut punainen ja vihreä reunanauha. (Myyrä 2012)

Kuva 89. Naulakon takana näkyy nykyisen maalin alla oleva harmaa kerros sekä alimmaista vihreää. (Myyrä 2012)

Poikkileikkausnäytteistä kuitenkin ilmenee, että alimmaisen vihreän sävyn alla on vielä vaalea kerros, jota ei havaittu kohteessa (kuvat 90 ja 91); lisäksi kahdessa eri näyt-

teessä alimman kerroksen sävy vaihtelee valkoisen ja sinivihreän välillä. Onko kyseessä pelkkä pohjamaali vai voisivatko kadonneet maalaukset löytyä sittenkin tästä alimmasta ohuesta kerroksesta?

Kuva 90. Poikkileikkausnäytteessä 1 vihreiden sävyjen alla on valkoinen, mikä tulkittiin pohjamaaliksi. (Myyrä 2012)

Kuva 91. Poikkileikkausnäytteessä 2 vihreiden sävyjen alla oleva kerros ei ole valkoinen, vaan sinivihreä. (Myyrä 2012)

Kerroksen toinen nurkkaluokka 311 vaikuttaa samankaltaiselta kuin kolmannessa luokkakuvassa (kuva 86). Huoneen päätyseinästä otettiin esille alinta värikerrosta, jossa näkyikin vivahte sinisen ja vihreän sävyjä vaalealla pohjalla (kuva 92). Tämän perusteella seinässä on mahdollisesti ollut kuviointia.

Kuva 92. Luokan 311 seinässä rappauksen päällä on sinistä ja vihreää väriä vaalealla pohjalla. (Myyrä 2012)

Huoneen vanhin sinivihreä kerros oli kuitenkin liian heikosti kiinni alustassaan samoin kuin luokassa 212, jotta sen kunnollinen esiinotto olisi käytetyillä menetelmillä ollut mahdollista. Maalipinta voisi olla mahdollista saada ehjänä esille, jos sitä pystytäisiin lujittamaan esimerkiksi synteettisillä hartseilla, kuten Paraloid, tai dispersioilla, kuten Primal. Aine sivellään tai injektoidaan kiinnitettävään pintaan, minkä jälkeen

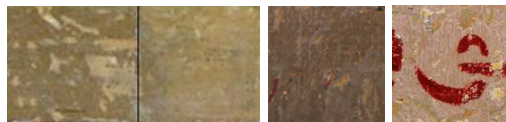
alue peitetään muovilla ja sitä painetaan alustaansa, jolloin sen tulisi kiinnittää pinta alustaan eli rappaukseen. (Miettinen, 2010.)

4.5 Johtopäätöksiä

Yleisesti ottaen vanhat kerrostumat seinissä ovat säilyneet hyvin monista muutostöistä huolimatta. Interiöörien värimaailma koulun alkuaikoina on ollut nykyiseen verrattuna melko paljon tummempaa murrettujen maavärien hallitessa pintoja. Nykyaikaan tultaessa sävyt ovat vaalentuneet ja kirkastuneet: 1930–40-luvulla värit on ollut jo huomattavasti vaaleampi kuin 1800-luvun lopussa. Poikkeuksena 1970-luvun väri-ilottelu, jolloin huoneet saatettiin maalata kirkkaan keltaisiksi, punaisiksi, sinisiksi, tai jopa vihreän ja ruskean yhdistelmiksi. Useissa tiloissa 1930-luvun laajennustyöhön sijoittuvat värikerrokset ovat vaalean keltaisia tai vaalean vihreitä. Tämä on varmistettu tutkimalla laajennuksen yhteydessä rakennettujen seinäpintojen alimpia kerroksia. Keltaisten kerrosten päälle on maalattu monessa tilassa vaalean vihreällä, jonka voidaan olettaa sijoittuvan 1950–60-lukujen vaihteessa tehtyyn porrasremonttiin ja sen yhteydessä tehtyihin maalaustöihin. Paikoitellen nämä vihreän sävyt ovat melko kirkkaita, mikä on tyypillistä 1950-luvun väriykselle.

Vuoden 1934 tarkastuspöytäkirjan mukaan rakennuksen seiniä olisi maalattu vuoden 1908 laajennuksen jälkeen, siis ennen vuoden 1938 muutostyötä, joten ”ylimääräiset” sävykerrokset joissakin väriportaikoissa, kuten keskiaulassa, voivat selittyä sillä.

Seuraavat väriportaikoista rajatut kuvat 93–97 antavat viitettä Lyseon värimaailman muuttumisesta 1880-luvulta 2000-luvulle.

Kuva 93. Värisävyjä 1800-luvun lopulta. (Myyrä 2012)

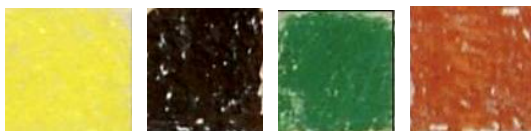

Kuva 94. Värisävyjä 1900-luvun alusta. (Myyrä 2012)

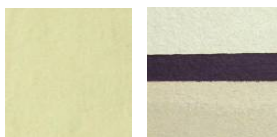

Kuva 95. Värisävyjä 1930–50-luvuilta. (Myyrä 2012)

Kuva 96. Värisävyjä 1970-luvulta. (Myyrä 2012)

Kuva 97. Värisävyjä 2000-luvulta. (Myyrä 2012)

Sävyjä tarkastellessa 1800–1900-lukujen vaihteen taitetut sävyt muuttuvat 1930–50-luvuille tultaessa hillityn vaaleiksi, minkä jälkeen 1970-luvulla värit ovat voimakkaita ja kirkkaita ja 1990–2000-luvuilla taas vaaleampia. Värejä katsoessa voi jopa nähdä yhteyden vanhimman värimaailman sekä 1970-luvun värityksen kanssa, vaikka 1970-luvun sävyt ovatkin kirkkaita ja puhtaita, kun taas 1800-luvun lopun värit murrettuja ja maanläheisiä.

Seinäkoristeiden sijoittelussa ja tyyliässä on todennäköisesti noudatettu yleistä tapaa korostaa korkea-arvoisimpia tiloja, kuten juhlasalia ja rehtorin huonetta, ja koristella ne runsaammin kuin vaatimattomammat tilat, kuten luokkahuoneet. Lyseon juhlasalia oli koulun tarpeiden lisäksi tapana käyttää myös muuhun kokoontumis- ja juhlakäyttöön, joten luonnollisesti sen koristeluun ja edustavuuteen kiinnitettiin erityistä huomiota. Entisessä rehtorin huoneessa sijaitsevat sablonimaalaukset viittaavat huoneen arvokkaampaan käyttötarkoitukseen kuin esimerkiksi luokassa 205, johon on maalattu ainoastaan yksikertainen nauhakoriste. Opettajien käyttämä Lönnrotinkadun pääsisäänkäynti on luultavasti ollut myös runsaskoristeinen muihin tiloihin verrattuna. Pääsääntöisesti Lyseon koristus näyttää kuitenkin olleen vaatimatonta verrattuna esimerkiksi Helsingin uusrenessanssikerrostalojen porraskäytävien rikkaaseen koriste- ja värimaailmaan.

5 YHTEENVETO

5.1 Lyseon jatkoa ajatellen

Jatkoa ajatellen Lappeenrannan Lyseossa olisi vielä tutkimisen aihetta, sillä monet mahdollisesti vanhoja värikerroksia sekä koristemaalauksia sisältävät tilat rajattiin tämän työn ulkopuolelle jo ennen työn aloitusta. Uuden puolen luokkahuoneet olisi hyvä käydä läpi sekä ensimmäisessä, toisessa että kolmannessa kerroksessa, jotta seinien yläosien friisimaalausten olemassa olo ja säilyneisyys saataisiin selvitettyä tarkemmin. Myös kansliasta voisi löytyä vielä selvittävää: seinien ylä- ja alaosien muita alkupe- räisiä nurkkakohtia tutkimalla voisi olla mahdollista löytää palmettiaiheinen nurkka- koriste kokonaisena. Ensimmäisen kerroksen aulan keskiosassa seinäpintoja voisi myös ottaa esille suurempina alueina kerroksittain, koska seinän sisältämiä kerroksia on paljon ja niiden sävyt ovat vaihtelevia.

Koska uuden puolen luokkien mahdollisissa boordeissa ongelmana on alimman maali- kerroksen irtoaminen rappauksesta, olisi syytä pohtia maalin kiinnittämistä alustaan- sa niin, että se saataisiin ehjänä esille uudempien kerrosten alta. Jos boordimaalaukset on tehty liimamaalilla, ne on todennäköisesti pesty myöhemmin pois. Jos näin on, maalausaiheita ei pystytä kunnolla selvittämään, ellei seinistä löydetä sellaista kohtaa esimerkiksi jostain vaikeapääsyisestä paikasta, josta maalia ei olisi poistettu ennen uuden kerroksen maalaamista.

Vanhojen rakennusten korjauksessa voidaan valita useasta noudatettavasta korjaustyy- listä: rakennus voidaan palauttaa alkuperäiseen asuunsa tai johonkin myöhempään ai- kakauteen, tai tehdä sille kokonaan uusi nykyaikainen ilme. Koska Lyseon peruskor- jauksessa 2012 ei ole kyse restauroinnista, ei korjauksen tyyliä ole ollut tarpeen suun- nitellakaan niin tarkkaan restauroivasta näkökulmasta. Jos rakennusta päätettäisiin sen sijaan tulevaisuudessa restauroida, tulisi suunniteltaessa valita restauroinnin tavoite. Rakennuksen alkuperäisen tyylin palauttava restaurointi ei välttämättä ole ainut oikea vaihtoehto, sillä koulu on kokenut monia muutoksia, jotka kaikki ovat muovanneet ra- kennuksesta sen mitä se on nyt. Ihanteellisinta varmasti olisi, jos kaikki rakennuksen sisältämät tyylikaudet voitaisiin tuoda kerrostumittain esiin, jolloin koko sen tähänas- tinen elinkaari olisi nähtävissä. Esimerkiksi Jyväskylän Seminariumin restauroinnissa

on palautettu usea eri aikakausi niin, että ensimmäinen kerros näyttäytyy rakennuksen alkuperäisessä uusrenessanssiasussa, toinen kerros on toteutettu jugendin aikaiseksi ja kolmas kerros jätetty kertomaan 1960-luvun modernista tyylistä. Näin mitään aikakautta ei ole korostettu yli toisten, vaan kaikki kertovat omasta ajastaan. Tärkeää on tehdä työ niin, että mitään kerrostumaa ei tuhottaisi ja hävitettäisi lopullisesti.

Jos vanhoja koristeaiheita halutaan käyttää tai palauttaa seinäpinnoille, onnistuu se joko esiinottamalla alkuperäiset maalaukset, mikäli ne ovat hyvässä kunnossa, tai maalaamalla aiheet uudestaan vanhan mallin mukaisesti. Koska alkuperäisten maalausten esilleottaminen on yleensä työlästä ja aikaa vievää, voi olla helpompaa toteuttaa kuviot uudelle pinnalle säilyttäen vanha maalaus uusien kerrosten alla. Alkuperäisistä kuvioista on tehty alkuperäisen kuvion kokoiset piirroksot, joiden avulla voidaan tehdä sablonit uusia maalauksia varten (liite 2). Sablonit voidaan tehdä paksusta paperista/pahvista tai kestävämmästä muovista, jolle piirretään ja leikataan kuvion ääriiviivat. Monivärisessä kuviossa eri värit tulee merkitä selkeästi ja jokaiselle värille tehdään oma sabloni, jotta värit eivät sekaantuisi. (Karijärvi 1997, 45.) Jos maalaus tehdään lateksimaalipinnalle, se voidaan tehdä muovimaalilla. Jos sen sijaan halutaan käyttää öljymaalaa, lateksipinta on pohjustettava erikseen. Vanhan kuvion jäljittelyssä on huomattava muovimaalien erilainen koostumus vanhoihin öljy- ja liimamaaleihin nähden, joten lateksilla ei luultavasti saada aikaan täysin samanlaista tunnelmaa kuin öljymaalilla ja alkuperäisillä pigmenteillä.

Esilleotetut koristeet on dokumentoitu arkistointia varten, mutta jos löytyneet kuviot halutaan jättää esille, niitä voi olla tarpeen retusoida eheämmiksi, mikäli esille otettu pinta on rikkonainen. Retusoinnissa tärkeää on eristää alkuperäinen maalaus ja tehdä korjaus niin, että se on poistettavissa. Korjauksen tulee myös hieman erottua alkuperäisestä pinnasta, muutoinhan kyse olisi alkuperäisen pinnan väärentämisestä. Vanhaa maalausta ei myöskään saa tehdä paremmaksi kuin se on alun perin ollut esimerkiksi silottelemalla ja korostamalla joitakin osia.

5.2 Väritutkimus oppimisprosessina

Tämän tutkimuksen kohde on ollut erilainen siinä mielessä, että se on ollut niin sanotusti vieras, koska Lappeenrannan Lyseon interiöörien aikaisemmista asuista ei ole ollut paljoa tietoa. Useinhan vanhoja pintoja tutkittaessa jo työn alussa on jonkinlainen käsitys etsittävästä maalauksista ja niiden sijainneista, mutta tässä työssä varmaa tietoa

ei ollut. Historiaselvitys ja säilyneet vanhat valokuvat ovat kuitenkin auttaneet työssä paljon.

Hilla Tarjanteen sanoin: - - *esiinottaminen on hidasta ja vaativaa työtä, joka ei välttämättä palkitse tekijäänsä. Esiinotettu koristelu ei ole uudenveroista ja sitä on vaikea tulkita.* (Tarjanne 2007, 7). Haastavaksi ja samalla kiehtovaksi tämän työn teki kohteen tuntemattomuus: kaikki alkuperäiset pinnat oli peitetty näkymättömiin uusilla maalikerroksilla eikä työtä aloitettaessa juurikaan ollut varmaa tietoa miltä ne ovat alun perin näyttäneet. Seinien koristemaalauksistakaan ei näkynyt viitteitä rakennusta tarkastelemalla saati arkistotiedoista (lukuun ottamatta joitakin valokuvia), joten niitä täytyi lähteä etsimään kokeilemalla ja avaamalla pintoja. Työn edetessä olo oli välillä turhautunut ja pettynyt, jos tutkittavaan tilaan kohdistui suuria odotuksia, eikä sieltä löytynytäkään mitään merkittävää. Toisaalta onnistumisen tunne oli valtava, kun odottamatta esilleotettavasta pinnasta alkoikin paljastua tuntemattoman maalauksen rajoja, mistä kukaan ei ole ollut tietoinen. Oleellista tämän kaltaisessa työssä on tyylihistorian tunteminen: kuinka maalattuja seinäpintoja on rajattu ja koristeita sijoiteltu eri aikakausina. Tällaisten pohjatietojen perusteella seinästä on helpompaa valita todennäköisiä kohtia joista etsiä maalausten rajoja. Monesti vaarana on, että koristekin jää huomaamatta jos esiinottoa tehdään väärään kohtaan.

Jälkikäteen ajateltuna käytännön työtäni haittasi liiallinen varovaisuus etenkin työn alkupuolella, mikä on ehkä rajoittanut tutkimusta ja tuloksien löytämistä. Alussa pohdin todella tarkkaan, mikä olisi huomaamattomin kohta josta ottaa pintaa esille, ja ehjän seinäpinnan rikkominen tuntui vaikealta. Tämä siitä huolimatta, että tiesin rakennuksessa alkavan korjaustyön, jossa pintoja tullaan todennäköisesti rikkomaan ja uusimaan melko suruttomasti. Museoviraston intendentti Ulla Setälä mainitseekin taidehistorian väritutkimuksia käsittelevässä pro gradu-tutkielmassaan, että kokematon henkilö ei halua aiheuttaa vaurioita ja rikkoa pintaa riittävästi. Suuriin esiinottoihin tarvittava pintojen rikkominen sotii väritutkimuksen tekijän eettisiä periaatteita vastaan, koska tutkimuskohta on taipumus valita sellaisesta paikasta, missä se aiheuttaa vähiten vaurioita, vaikka enemmän tietoa voisi löytyä muualta. (Setälä 2011, 72.) Tunnistan nämä ajatukset itsestäni, vaikka alkujännityksen jälkeen opinkin tarttumaan työhön reilummin.

Myös tutkimustulosten tulkinta on ollut välillä vaikeaa: ovatko alimmat löytyneet maalikerrokset varmasti vanhimpia, vai onko niiden alla ollut jotain mikä on joskus poistettu pinnasta kokonaan, tai mitä ei näy esiinottokohdassa? Ovatko löytyneet sävyt olleet samoja niiden maalausaikana kuin nyt? Onko koristeita etsitty oikeista paikoista ja olisiko niitä voinut löytyä enemmän? Jotkut kysymykset jäävät avoimiksi, mutta tietoni eri aikakausien maalaustyyleistä sekä osaamiseni käytännön tutkimustyössä on karttunut työn aikana sekä sen tuloksia tarkastellessa ja vertaillessa paljon.

Työmaakohteena peruskorjausta odottava Lyseo ja työn ajankohta oli ihanteellinen. Aloittaessani tammikuussa rakennus oli jo tyhjennetty koululaisista ja kaikesta kalustuksesta, joten sain työskennellä rauhassa itsekseni ja kaikkialle seinäpintoihin oli helppo pääsy seinähylyjen ja muun kalustuksen puuttuessa.

LÄHTEET

Appelgren, Kari 2004. Sablonitapettien ja vanhojen seinäpaperien säilyttämisestä ja hoidosta. Teoksessa Koskettavat pinnat – opas sisäpintojen vaalimiseen. Turku: Rakennusperinteen Ystävät ry. 22–26.

Arkkitehtuurin sanakirja 2000. Toim. Liisa Honkala. Helsinki: WSOY.

Fredrikson, Erkki 2002. Lyseotalon vuosisata – Jyväskylän Lyseon päärakennuksen ja opinkäynnin vaiheita 1900-luvulla. Jyväskylä: Kopijyvä kustannus Oy.

Hermunen, Jaana. Lehtori, Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Suullinen tieto 29.3.2012.

Huoneseloste. 30.3.1995. Lönnrotin yläaste ja lukio. Esko Nyysönen.

Karijärvi, Päivi 1997. Koristemaalaus. Helsinki: Kustannus Oy Hakkuri.

Kerrostalot 1880–2000 – arkkitehtuuri, rakennustekniikka, korjaaminen, 2006. Toim. Petri Neuvonen. Tampere: Rakennustieto Oy.

Kotkan lyseossa alkaa peruskorjaus. 30.4.2011. Saatavissa:

<http://www.kymensanomat.fi/Online/2011/04/30/Kotkan+lyseossa+alkaa+peruskorjauks/2011311092455/4> [Viitattu 4.4.2012]

Kustannuslasku Lappeenrantaan tontille n:o 2 ja 4, 5:ssä kaupungin osassa rakennettavaa Reali- ja Porvarikoulutaloa varten. Toukokuu 1895. Reaali- ja porvarikoulun rakennustoimikunnan pöytäkirjat 1895–97. Lappeenrannan yhteislyseo. Mikkelin maankunta-arkisto.

Kähkönen, Satu 2007. Ornamentin ulottuvuudet – teoriaa kauneudesta, taiteesta, tarkoituksesta, sopivuudesta, ja alkuperästä. Teoksessa Seinät kertovat: Salomo Wuorio 150 vuotta -juhlakirja. Helsinki: Gerda ja Salomo Wuorion säätiö. 78–103.

Lainio, Jaakko 2004. Katto ja lattia – vastakohdista rakentuu viihtyisä asuinhuone. Teoksessa Koskettavat pinnat – opas sisäpintojen vaalimiseen. Turku: Rakennusperinteen Ystävät ry. 46–52.

Lappeenrannan Lyseon lukion Urakka-asiakirjat. 2.12.2011. Lappeenrannan kaupunki.

Lappeenrannan Yhteiskoulun Rakennustoimikunnan pöytäkirjat 1907–1909. Lappeenrannan yhteislyseo. Mikkelin maakunta-arkisto.

Lindell, Leena 2010. Jyväskylän kaupungintalo. Rakennushistoriallinen selvitys. Jyväskylä: Keski-Suomen museo.

Lindeman, Birgit. Lyseon lukion vahtimestari, Lappeenranta. 13.2.2012 suullinen tieto, 26.3.2012 sähköposti.

Lilius, Henrik 1982. Suomalaisen koulutalon arkkitehtuurihistoriaa: kehityslinjojen tarkastelua keskiajalta itsenäisyyden alkuun. Helsinki: Suomen muinaismuistoyhdistyksen aikakauskirja.

Lisäys A. Pelkosen työtarjoukseen Lappeenrannan Uuden Yhteiskoulurakennuksen maalaus- ja lasitöistä. 5. maaliskuuta 1908. Lappeenrannan Yhteiskoulun Rakennustoimikunnan pöytäkirjat 1907–1909. Lappeenrannan yhteislyseo. Mikkelin maakunta-arkisto.

Lönnotin koulu – ”uusrenessanssin, jugendin ja sorvityylin helmi kaupungissamme”. Saatavissa:

http://www.lappeenranta.fi/Suomeksi/Palvelut/Koulutus_ja_opiskelu/Perusopetus/Koulut/Lonnrotin_koulu/Rakennus.iw3 [Viitattu 10.4.2012]

Maalaamo Akuntus Oy. 7.1.2003. Jyväskylän yliopisto: S-rakennus: väritutkimus. Museoviraston arkisto.

Maalaustapaselostus. 25.3.1991. Lappeenrannan Lyseo/lukio/1C/luokka 213. Lappeenrannan kaupunki: Tekninen virasto: Talo-osasto.

Maalaustöiden hinnat yhteiskoulun vanhalla puolella tehtävistä maalaustöistä.

24.7.1908. Lappeenrannan Yhteiskoulun Rakennustoimikunnan pöytäkirjat 1907–1909. Lappeenrannan yhteislyseo. Mikkelin maakunta-arkisto.

Miettinen, Kaisa 2010. Artenomi, Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Kurssimateriaali: väritutkimus. 17.11.2010.

Myyrä, Sinikka & Kangaskolkka, Maria 2010. Kotkan Lyseo. Rakennushistoriaselvitys. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu.

Myyrä, Sinikka 2011. Lappeenrannan lyseon rakennushistoriaselvitys. Seminaarityö 2011. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu.

Mäkipelkola, Riikka 2008. Seminarium-rakennuksen rakennushistoriallisia vaiheita vuosina 1883–2006. Pro gradu -tutkielma. Taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitos. Taidehistoria. Jyväskylän yliopisto.

Niiranen, Timo 1981. Miten ennen asuttiin – vanhat rakennukset ja sisustukset. Helsinki: Otava.

Niiranen, Timo 1991. Kuopion kaupungintalon koristemaalaukset. Kuopio: Snellman-instituutti.

Nuutinen-Kuikka, Seija. Tilakeskuksen arkkitehti, Lappeenranta. Suullinen tieto 27.2.2012, sähköposti 6.3.2012.

Opintiellä – Helsinkiläisiä koulurakennuksia 1880–1980, 2004. Helsinki: Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto.

Penttilä, Vilho 1906. Kotkan suomal. yhteiskoulun uusi talo. Lehdessä Kotitaide 1906/VI.

Pietarila, Pentti 1989. Sisämaalaus. Teoksessa Talo kautta aikojen – kiinteän sisustuksen historia. Helsinki: Rakentajain Kustannus Oy. 31–53.

Pietarila, Pentti 1992. Koristemaalaukset – tietoja historiasta ja tekniikasta. Vantaa: Tikkurila Oy.

Pietarila, Pentti 2004. Rakennusten värit ja koristetyylit. Vantaa: Tikkurila Paints Oy.

Rakennushallituksen Lappeenrannan Lyseon muutospäätökset 10.3.1939. Lönnrotin lukio. Rakennuspiirustukset. Lönnrotin lukio. Lappeenrannan kaupunginarkisto.

Reaali- ja porvarikoulun Rakennustoimikunnan pöytäkirjat 1895–97. Lappeenrannan yhteislyseo. Mikkelin maakunta-arkisto.

Sallinen, Aimo 1988. Lönnrotin koulu 1888–1988 – kansanopetusta Lappeenrannassa. Lappeenranta: Etelä-Saimaan Kustannus Oy.

Sallinen, Aimo 1992. Lappeenrannan Lyseo 1892–1992 – vuosisata oppikouluopetusta. Lappeenranta: Etelä-Saimaan Kustannus Oy.

Sellakka Oy. 20.11.2006. Jyväskylän yliopisto: S-rakennus: väritutkimus. Museoviraston arkisto.

Seminarium. Saatavissa: <https://www.jyu.fi/erillis/museo/kho/tilat/seminarium> [Viitattu 11.4.2012]

Setälä, Ulla 2011. Väritutkimus rakennushistorian tietolähteenä. Taidehistorian pro gradu-tutkielma. Taiteiden ja kulttuurintutkimuksen laitos. Jyväskylän yliopisto.

Sisäväriä. 6.6.1991. Lönnrotin yläaste ja lukio. Lappeenrannan kaupunki: Tekninen virasto: Talo-osasto.

Standertskjöld, Elina 2006. Arkkitehtuurimme vuosikymmenet 1900–1920. Helsinki: Rakennustieto Oy.

Standertskjöld, Elina 2008. Arkkitehtuurimme vuosikymmenet 1930–1950. Helsinki: Rakennustieto Oy.

Taidehistorian sanasto. Toim. Leena Valkeapää, Ulla Salmela, Elina Bonelius (kuvat). Jyväskylän yliopisto TAIKU/Taidehistoria. 1997. Pdf-versio 2003. Saatavissa: <https://www.jyu.fi/hum/laitokset/taiku/tiedostot/sanasto.pdf> [Viitattu 12.4.2012]

Talka, Anu & Puntanen, Pia 2005. Linnoitus ja kaupunki – Lappeenrannan historia 1812–1917. Lappeenranta: Lappeenrannan kaupunki.

Tarjanne, Hilla 2007. S. Wuorio: helsinkiläinen koristemaalausliike. Helsinki: Helsingin kaupunginmuseo.

Työtarjous Lappeenrannan Uuden Yhteiskoulurakennuksen maalaus- ja lasitöistä. 9. joulukuuta 1907. Lappeenrannan Yhteiskoulun Rakennustoimikunnan pöytäkirjat 1907–1909. Lappeenrannan yhteislyseo. Mikkelin maakunta-arkisto.

Tähtinen, Hannu; Oksanen, Kimmo; Carlborg, Laura & Hietavuo, Taina 2009. Kunnosta, kultaa ja verhoile Mestareiden opissa. Helsinki: WSOY.

Uusrenessanssi tuli pikkukaupunkiin. Toim. Pia Koivisto. Opettajalehti 13. 30.3.2001. Saatavissa: http://www.opettaja.fi/portal/page?_pageid=95,82089&_dad=portal&_schema=PORTAL&key=53029 [Viitattu 12.4.2012]

Valokuvat. Lappeenrannan yhteislyseo. Mikkelin maakunta-arkisto.

KUVALUETTELO

Kuvat, ellei toisin mainita: Sinikka Myyrä 2011 ja 2012.

Kuva 1. Lappeenrannan Reaali- ja porvarikoulu vuonna 1901. Kuvassa oikealla Lönnrotinkadun pääsisäänkäynti. Etelä-Karjalan museo.

Kuva 2. Lappeenrannan Lyseon lukio vuonna 2011. Lönnrotinkadun julkisivu jää kuvassa oikealle. 25.3.2011.

Kuva 3. Lyseon julkisivuja koristavat tiili- ja rappauskoristeet. Keskellä rekonstruoitu koristeympyrä. 25.3.2011.

Kuva 4. Karl Hård af Segerstadin suunnitelmapiiirustukset ensimmäisen ja toisen kerroksen laajennukseen vuodelta 1907. Rakennuspiirustukset. Karl Hård af Segerstad. Lappeenrannan yhteiskoulun lisärakennus, kaupunginosa V, tontit 2 ja 4, Lappeenranta, 1907. Piirustusarkisto. Arkkitehtuurimuseo.

Kuva 5. Uuden puolen porraskäytävän tasanteen katon sekä kaarevan sisäänkäynnin muotoilua. 9.3.2012.

Kuva 6. Lyseo kuvattuna 1950-luvulla toisen laajennuksen jälkeen. Katon tornikoristeet Lönnrotinkadun julkisivussa ovat hävinneet. Etelä-Karjalan museo.

Kuva 7. Reaali- ja porvarikoulun ensimmäisen ja toisen kerroksen pohjakaavat 1895. Onni Törnqvistin rakennuspiirustukset Lappeenrannan Reaali- ja porvarikoulutaltoa varten 1895. Rakennuspiirustukset. Lönnrotin lukio. Lappeenrannan kaupunginarkisto.

Kuva 8. Juhlasalin varhaista asua on esitelty lehtiartikkeliin liitettyssä vanhassa kuvassa. Kuva lehtileikkeestä ”Lappeenrannan Lyseo saavuttanut 75 vuoden iän – nimenmuutosta odotetaan jälleen”, Etelä-Saimaa 1967. Lehtileikkeitä 1952–1969. Lappeenrannan yhteislyseo. Mikkelin maakunta-arkisto.

Kuva 9. Juhlasalin seinän yläkenttää koristava maalausaihe. Kuva on rajattu edellisestä kuvasta 8. Lehtileikkeitä 1952–1969. Lappeenrannan yhteislyseo. Mikkelin maakunta-arkisto.

Kuva 10. Jugendtyyliset maalaukset ovat jakaneet juhlasalin seinäpintoja vielä vuonna 1927. Valokuvat. Lappeenrannan yhteislyseo. Mikkelin maakunta-arkisto.

Kuva 11. Juhlasalin seinien uusrenessanssityyppinen maalauskoristelu sekä kasettikattoa rosetteineen. Kuva rajattu Aimo Sallisen teoksesta Lappeenrannan Lyseo 1892–1992 – vuosisata oppikouluopetusta. Alkuperäinen kuva: Valokuvat. Lappeenrannan yhteislyseo. Mikkelin maakunta-arkisto.

Kuva 12. Lähikuva edellisen kuvan juhlasalin koristelusta. Aiheina on käytetty juoksevaa koiraa ja kehysmaalauksia. Kuva on rajattu edellisestä kuvasta 10. Valokuvat. Lappeenrannan yhteislyseo. Mikkelin maakunta-arkisto.

Kuva 13. Koristeiden köynnösaiheet on poimittu luonnosta. Kuva on vuodelta 1930. Valokuvat. Lappeenrannan yhteislyseo. Mikkelin maakunta-arkisto.

Kuva 14. Yksityiskohta juhlasalin jugendmaalauksesta sekä puisesta rintapaneelistä. Valokuvat. Lappeenrannan yhteislyseo. Mikkelin maakunta-arkisto.

Kuva 15. Opettajienhuoneesta otetussa valokuvassa näkyy seinäpinnan rajausta yläosan vaaleaan ja alaosan tummaan sävyyn. Rajapintaa on korostettu yksinkertaisella palkkinauhalla. Etelä-Karjalan museo.

Kuva 16. Luokkahuoneen seinät on jaettu kolmeen kenttään, jotka vaalenevat sisäänpäin mentäessä. Onko seinäkenttien nurkkiin maalattu nurkkakoristetta, ei tiedetä, koska kuvan liitutaulu peittää huoneen nurkan. Etelä-Karjalan museo.

Kuva 17. Biologian takahuoneesta otetussa kuvassa näkyvät katonrajan ornamenttikoristeet sekä puinen paneelikatto. Etelä-Karjalan museo.

Kuva 18. Pääskyaiheinen friisikoriste luokkahuoneen seinän yläosassa. Rajaamaton kuva luvussa 4.4.3. Etelä-Karjalan museo.

Kuva 19. Maalaus, jossa juoksee kettu sekä kaksi ankkaa, sijaitsee luokkahuoneen seinän yläosassa pääskymaalauksen tapaan. Rajaamaton kuva luvussa 4.4.3. Etelä-Karjalan museo.

Kuva 20. Kolmannen luokkakuvan aaltofriisi on aiheeltaan edellisiin verrattuna abstraktimpi. Rajaamaton kuva luvussa 4.4.3. Etelä-Karjalan museo.

Kuva 21. Ikkunat on vaihdettu rakennukseen sopimattomiksi 1960-luvulla. 25.3.2011.

Kuva 22. Toisen kerroksen aula uudella puolella. Kuvassa näkyvät vajereilla lasketut sisäkattolevyt sekä luokkien laaka- ja porraskäytävän lankalasiovet, jotka on lisätty vanhan korkean sisäänkäynnin kohdalle. 9.3.2012.

Kuva 23. Ensimmäisen kerroksen aula vanhalla puolella. Vasemmalla aula jatkuu uudelle puolelle, oikealla sisäänkäynti kansliaan ja rehtorin huoneeseen. 9.3.2012.

Kuva 24. Uusrenessanssityylisen Lappeenrannan vanhan rautatieaseman, Keisarinaseman, kattopinta on koristeltu värikkäästi ornamenteilla. Keskellä antiikista periytyvä palmettiaihe (vihreä kuvio). Kymenlaakson ammattikorkeakoulu 28.2.2010.

Kuva 25. Uusrenessanssin ornamenttiikkaa Lappeenrannan Keisarinaseman katossa. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu 23.2.2010.

Kuva 26. Jugendaikakauden koristefriisi Seminarium-rakennuksessa Jyväskylässä. Huomaa käpykuviot kuvan laidoilla. Seminarium. Saatavissa: <https://www.jyu.fi/erillis/museo/kho/tilat/seminarium/jugend> [Viitattu 12.4.2012]

Kuva 27. Kotkan Lyseon julkisivu. Maria Kangaskolkka 16.8.2010.

Kuva 28. Yksityiskohta julkisivun kasviaiheisestä mosaiikkikoristelusta. Maria Kangaskolkka 16.8.2010.

Kuva 29. Kotkan Lyseon ensimmäisen kerroksen pohjapiirustus vuodelta 1905. Piirustukset Kotkan Suomalaisen Yhteiskoulun uudisrakennusta varten. Usko Nyström –Petrelius – Penttilä 1905. Kotkan kaupunginarkisto.

Kuva 30. Kolmannen kerroksen aula. Seinäpintoja jakava friisi sijoittuu melko ylös. Maria Kangaskolkka 4.8.2010.

Kuva 31. Kolmannen kerroksen aulan friisi on kasviaiheinen. Maria Kangaskolkka 4.8.2010.

Kuva 32. Toisen kerroksen aulan ikkunaerkkerin koristeaiheet. Maria Kangaskolkka 4.8.2010.

Kuva 33. Toisen kerroksen aulan sienimaalausten rekonstruktio on tehty 1996. Maria Kangaskolkka 4.8.2010.

Kuva 34. Juhlasali. Maria Kangaskolkka 4.8.2010.

Kuva 35. Luokkahuone Kotkan Lyseossa. Taka-alalla näkyy seinäpinnan rajaus kahteen osaan. Kotkan Lyseon arkisto.

Kuva 36. Lähikuva luokkahuoneen maalauskoristeista. Kotkan Lyseon arkisto.

Kuva 37. Opettajanhuoneen alaseinät ovat olleet tummat melko ylös asti ennen sävyn vaihtumista vaaleaksi yläseinässä. Kotkan Lyseon arkisto.

Kuva 38. Opettajanhuoneen ala- ja yläseinän rajapintaan on maalattu friisinauha. Kotkan Lyseon arkisto.

Kuva 39. Pohjakaava ensimmäisestä kerroksesta. Kuvaan on merkitty sinisellä tutkitut tilat. 14.4.2011.

Kuva 40. Ensimmäisen kerroksen vanhan puolen aula sisäänkäynniltä nähtynä. 9.3.2012.

Kuva 41. Vuoden 1895 leikkauspiirustuksessa näkyy seinäpintojen jaottelua kenttiin. Kuvassa vasemmalla Lönnrotinkadun pääsisäänkäynnin myöhemmin purettu seinä, luokan 114 vanha ovi sekä porraskäytävä. Onni Törnqvistin Rakennuspiirustukset Lappeenrannan Reaali- ja porvarikoulutaloa varten 1895. Rakennuspiirustukset. Lönnrotin lukio. Lappeenrannan kaupunginarkisto.

Kuva 42. Aulan seinän varhaisia sävyjä. 29.2.2012

Kuva 43. Vuonna 1939 rakennetun seinäpinnan vanhimmat sävyt ovat keltainen ja vaaleanvihreä. 29.2.2012.

Kuva 44. Uuden puolen aulan seinän vanhin sävy on vihreä. 29.2.2012.

Kuva 45. Luokassa 112 Seinän vanhin väritys on samankaltainen kuin aulassa. Okra kerros vihreän päällä on punertavampi kuin aulassa. 9.3.2012.

Kuva 46. Aulan keskiosassa on aiemmin ollut vanhan ja uuden puolen yhdistävä käytävä sekä luokkahuone. 9.3.2012.

Kuva 47. Esiinotossa näkyvät kolme vanhinta kerrosta järjestyksessä vasemmalta oikealle. 9.3.2012.

Kuva 48. Vuonna 1908 aulassa sijaitsevasta pylväästä jatkettun holvikaaren vanhin kerros on punainen. 9.3.2012.

Kuva 49. Kolmannen värikerroksen lehtiornamentti. 9.3.2012.

Kuva 50. Aaltomainen *juokseva koira* -aihe, jossa on havaittavissa samaa muotokieltä kuin kuvan 49 lehtiornamentissa. 13.4.2012

Kuva 51. Rehtorinhuone 1900-luvun alussa. Seinät on jaettu kaksiosaisiksi ja rajapinnassa kiertää sablonikuvio. Etelä-Karjalan museo.

Kuva 52. Kasviaiheinen sablonikuvio kansliassa. 9.3.2012.

Kuva 53. Paljon käytetty palmettiaihe, joka näyttää löytyvän kanslian kasvikuviostakin. 13.4.2012

Kuva 54. Luonnospiirustus siitä, kuinka kanslian seinä on mahdollisesti jaoteltu kenttiin palmettikuvion koristaessa kulmakohtaa. 6.4.2012.

Kuva 55. Valokuvassa vuodelta 1917 näkyy luokkahuoneen seinien oletettua kehysmaalausta. Etelä-Karjalan museo.

Kuva 56. Ornamentti on maalattu kasviaiheeseen päälle. Vasemmanpuoleisen kuvion reunaviivat jatkuvat esiinoton ulkopuolelle. 29.2.2012.

Kuva 57. Valokuvan kuvio täsmää esilleotetun maalauksen kanssa. Huomaa lattiaan asti jatkuvat reunanauhat yhdessä kuvioista (punainen nuoli). Etelä-Karjalan museo.

Kuva 58. Kolmannen kerroksen sini-keltainen väritys. Tummempi sininen kuvan alalaidassa on todennäköisesti seuraavan kerroksen pohjamaalia. 9.3.2012.

Kuva 59. Huoneen 130 viivakoriste vanhimmassa kerroksessa. Seuraava kerros on vaalean ruskea. 9.3.2012.

Kuva 60. Huoneesta 104 löytyivät samat kerrokset kuin kansliasta. 9.3.2012.

Kuva 61. Valokuvassa näkyy rehtorin huoneen takana olevassa seinässä viivakoristetta (punainen nuoli), joka voisi vastata löydettyä koristetta (kuva 59). Etelä-Karjalan museo.

Kuva 62. Eteistilan 101 esiinotto ala- ja yläseinän rajasta. Vasemmalta oikealle kerrokset 1–4. 29.2.2012.

Kuva 63. Koulun kirjasto 1900-luvun alussa. Etelä-Karjalan museo.

Kuva 64. Opinto-ohjaajan huone 116. 9.3.2012.

Kuva 65. Huoneesta 116 löytyneet kuviot. Vasemmalla toiseksi vanhimman kerroksen kuvio on samankaltainen kuin 1900-luvun alun valokuvissa (kuva 66). 9.3.2012

Kuva 66. Yksinkertainen seinäpinnan rajausta on maalattu opettajienhuoneeseen, kirjastoon sekä luokkahuoneisiin. Kuva rajattu opettajienhuoneen kuvasta 15. Etelä-Karjalan museo.

Kuva 67. Toisen kerroksen pohjakaava, johon on merkitty tutkitut tilat. 14.4.2011.

Kuva 68. Toisen kerroksen vanha aula. Kuvassa myös sisäikkuna 1930-luvulta.
9.3.2012.

Kuva 69. Tummanvihreä kerros on samankaltainen kuin ensimmäisessä kerroksessa.
9.3.2012.

Kuva 70. Luokka 205. Takaseinä on avattu vuoden 1939 muutostyössä. 9.3 2012.

Kuva 71. Irronnutta seinän pintakäsittelyä lattianrajassa. 29.2.2012.

Kuva 72. Kolme alinta kerrosta lattianrajassa. Kuvassa näkyy myös entisen ja nykyisen lattialistan korkeusero. 29.2.2012.

Kuva 73. Ala- ja yläseinää jakavaa viivoitusta kolmessa eri kerroksessa 1,4 metrin korkeudella. 29.2.2012.

Kuva 74. Luokka 212. 9.3.2012.

Kuva 75. Vanhassa luokkahuoneesta otetussa kuvassa näkyy pilkahdus yläseinän boordia. Etelä-Karjalan museo.

Kuva 76. Luokan 212 vanhin vihreä kerros (1), jonka päälle on maalattu keltainen (2) sekä tummankeltainen kerros (3). 29.2.2012.

Kuva 77. Seinien yläosista löytyi sinistä sävyä, mikä irtosi helposti rappauksesta.
29.2.2012.

Kuva 78. Sinisen seassa voidaan erottaa viivoitusta, joka voisi viitata koristekuviointiin. 29.2.2012.

Kuva 79. Toisen ja kolmannen kerroksen reunanauhat katonrajassa (toinen kerros oikealla, kolmas vasemmalla). 29.2.2012.

Kuva 80. Leikkauspiirustuksessa (1895) näkyy juhlasalin seinien kuviointia. Jälkiä kuvioinnista etsittiin nuolien osoittamista paikoista. Onni Törnqvistin Rakennuspiirus-

tukset Lappeenrannan Reaali- ja porvarikoulutaloa varten 1895. Rakennuspiirustukset. Lönrotin lukio. Lappeenrannan kaupunginarkisto.

Kuva 81. Kolmannen kerroksen pohjakaava ja tutkitut tilat. 14.4.2012.

Kuva 82. Luokkakuva, jonka seinällä näkyy lintuaiheinen friisimaalaus. Etelä-Karjalan museo.

Kuva 83. Luokka 315. 9.3.2012.

Kuva 84. Luokan seinällä erottuu kettu ja ankka -aiheinen friisi. Etelä-Karjalan museo.

Kuva 85. Luokka 312. 9.3.2012.

Kuva 86. Luokkakuvassa näkyy aaltoaiheinen friisimaalaus. Etelä-Karjalan museo.

Kuva 87. Luokka 311. 9.3.2012.

Kuva 88. Luokan 315 seinistä paljastui tasainen vihreä sävy. Katonrajassa kulkevat päällekkäin maalatut punainen ja vihreä reunanauha. 9.3. 2012.

Kuva 89. Naulakon takana näkyy nykyisen maalin alla oleva harmaa kerros sekä alimmaista vihreää. 9.3.2012.

Kuva 90. Poikkileikkausnäytteessä 1 vihreiden sävyjen alla on valkoinen, mikä tulkittiin pohjamaaliksi. 20.3.2012.

Kuva 91. Poikkileikkausnäytteessä 2 vihreiden sävyjen alla oleva kerros ei ole valkoinen, vaan sinivihreä. 30.3.2012.

Kuva 92. Luokan 311 seinässä rappauksen päällä on sinistä ja vihreää väriä vaalealla pohjalla. 9.3.2012.

Kuva 93. Värisävyjä 1800-luvun lopulta. Kuvat rajattu väriportaikkokuvista 29.2. ja 9.3.2012.

Kuva 94. Värisävyjä 1900-luvun alusta. Kuvat rajattu väriportaikkokuvista 29.2. ja 9.3.2012.

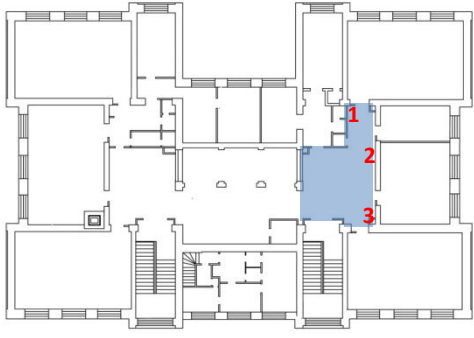
Kuva 95. Värisävyjä 1930 –50-luvuilta. Kuvat rajattu väriportaikkokuvista 29.2. ja 9.3.2012.

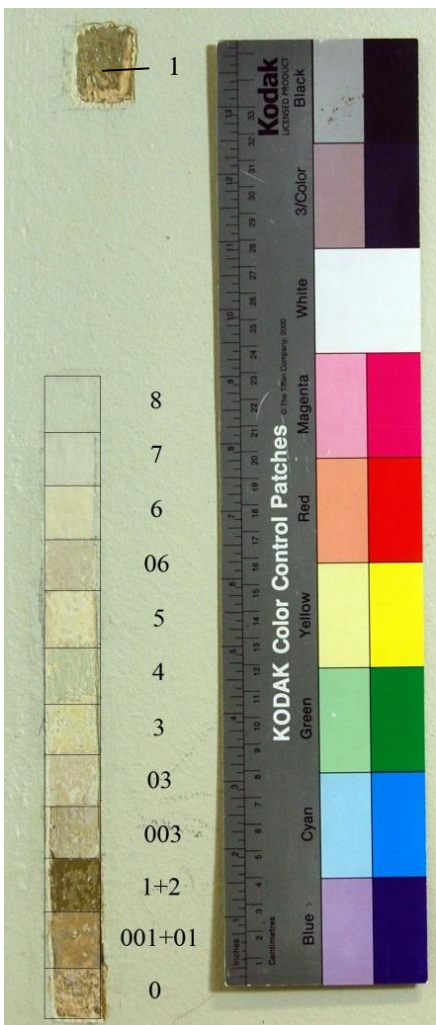
Kuva 96. Värisävyjä 1970-luvulta. Kuvat rajattu väriportaikkokuvista 29.2. ja 9.3.2012.

Kuva 97. Värisävyjä 2000-luvulta. Kuvat rajattu väriportaikkokuvista 29.2. ja 9.3.2012.

LIITTEET

- Liite 1. Väridokumentointikortit 1–13. Valokuvat: Sinikka Myyrä 2012.
- Liite 2. Löytyneet koristemaalaukkuviot. Mittasuhte 1:1.
- Liite 3. Onni Törnqvistin Rakennuspiirustukset Lappeenrannan Reaali- ja porvarikoulutaloa varten 1895. Rakennuspiirustukset. Lönnrotin lukio. Lappeenrannan kaupunginarkisto.
- Liite 4. Lappeenrannan Lyseon lukion pohjakuvat tilamuutoksista 1895–2011. Kerrokset 1–3.

Kortin numero	Tutkimuksen tekijä	Kohde
1	Sinikka Myyrä	Lappeenrannan Lyseon lukio Lönnrotinkatu 3 Lappeenranta
Tutkimuskohdan sijainti 	1: Nurkassa n. 1,3 m korkeudella lattiasta (väriportaikko 1); luokan 117 oven yläpuolella (väriportaikot 2 ja 3).	Tila 1. krs aula
	2: N.1,9 m korkeudella lattiasta (esiinotto).	Näytteet 2 kpl poikkileikkausnäytteitä; säilytys Sinikka Myyrä
	3: Nurkassa n. 1,4 m korkeudella lattiasta (väriportaikko 4).	Päiväys 7.4.2012

Alaseinän väriportaikossa 1 näkyvät kerrokset 001–8.

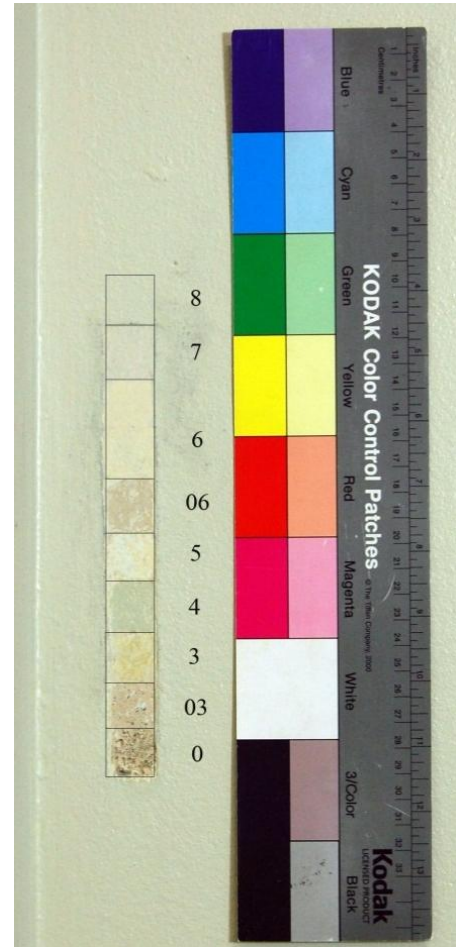
Poikkileikkausnäytteessä 1 erottuvat kerrokset 001–2 tummina kuvan alalaidassa.

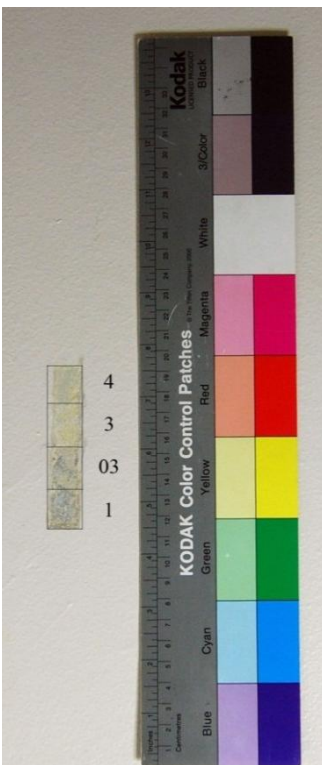
Poikkileikkausnäytteessä 2 erottuvat kerrokset 3–8 (alhaalta ylös).

Seinältä 2 on otettu esiin oletettu kerros 1 noin 1,9 m korkeudella lattiasta. Kuvassa näkyy yläseinän vihreänharmaa maali sekä alaseinän tummanvihreä ja seinäpintoja jakava tumma nauha. Alaosa voi olla myös uudempi kerros, sillä se vastaa keskiaulasta esille otettua kerrosta 3 (ks dokumentointikortti 3). Kuvan alaosassa seinän nykyinen koristenauha 1,7 m korkeudella lattiasta.

Väriportaikko 4 alaseinässä. Alimmat kerrokset 001–2 puuttuvat, sillä paikassa on sijainnut uuni, joka on purettu 1939.

Väriportaikossa näkyvät kerros 1 (oletettavasti vuodelta 1897) sekä 03, 3 (1939) ja 4 (1958–60).

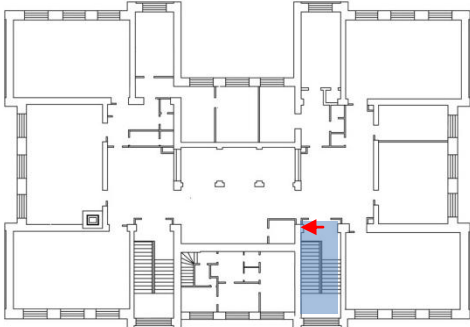

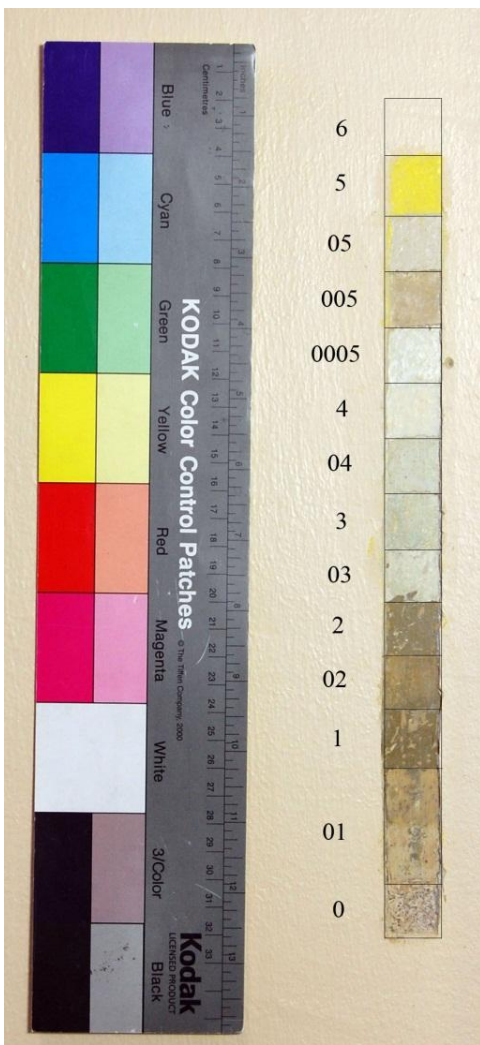
Yläseinän väriportaikossa 2 ovat kerrokset 03–8. Vasemmanpuoleisessa portaikossa näkyvät ainoastaan uusimmat käsittelyt. Oikeanpuoleisin okrankeltainen väri kuuluu kerrokseen 05.

Taulukko seinien värikerroksista 1. kerroksen aulassa koulun vanhalla puolella.

Kerros	Kuvaus ja maalityyppi	NCS-koodi	Arvioitu ajoitus
0	rappaus		
001	alaseinä: okra pohjuste; öljy		
01	alaseinä: violetinharmaa pohjamaali	S2030-Y20R / S3040-Y20R	
1	yläseinä: vihreänharmaa öljymaali? ala- ja yläseinää jakava ohut tumma viiva paneelirajassa alaseinä: tumman vihreä öljymaali	S3010-G90Y S8505-Y20R S4020-Y/S5020-Y	1897?
2	tumman vihreä öljymaali	S4020-Y	1908
003	harmahtava pohjamaali	S2010-Y20R yläseinä S1502-Y50R	
03	vaalea pohjamaali	S1510-Y20R	
3	vaalean vihreä öljymaali (luokan 117 oven yläpuolella) keltainen öljymaali	S1010-G80Y S0515-Y10R	1939
04	valkoinen pohjamaali		
4	vaalean vihreä pintamaali	S1510-G60Y / S2030-Y	1958–60
005	yläseinä: valkoinen pohjamaali		
05	yläseinä: okran keltainen pintamaali	S2040-Y10R	
5	vaalean keltainen öljymaali	S0507-Y20R / S0515-Y10R	?
006	valkoinen pohjamaali öljy	S0502-Y50R	
06	tumma silote		
6	vaalean keltainen alkydimaali?	S1010-Y20R	1975
7	vaalea lateksimaali	S1005-Y30R	1991
8	yläseinä: vaalea lateksimaali ala- ja yläseinää jakava violetti nauha alaseinä: vaalean vihertävä lateksimaali	S0804-Y30R S6010-R50B S1510-G90Y	2010

Kortin numero	Tutkimuksen tekijä	Kohde
2	Sinikka Myyrä	Lappeenrannan Lyseon lukio Lönrotinkatu 3 Lappeenranta
Tutkimuskohdan sijainti		Tila
 <p>Seinästä ulkonevassa pilasterissa n. 1,4 m korkeudella lattiasta (väriportaikko).</p>		1. krs B-porraskäytävä
		Näytteet
		2 kpl poikkileikkausnäytteitä; säilytys Sinikka Myyrä
		Päiväys
		7.4.2012

Alaseinään tehdyssä väriportaikossa näkyvät kerrokset 01–6.

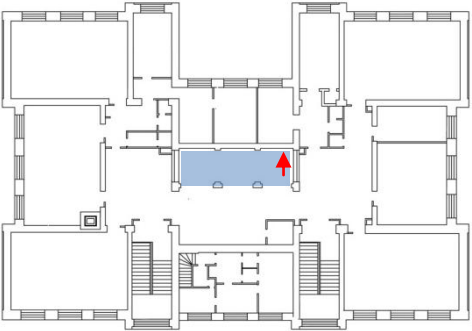
Poikkileikkausnäytteessä 1 erottuvat seinän maalikerrokset 1–6 (alhaalta ylös).

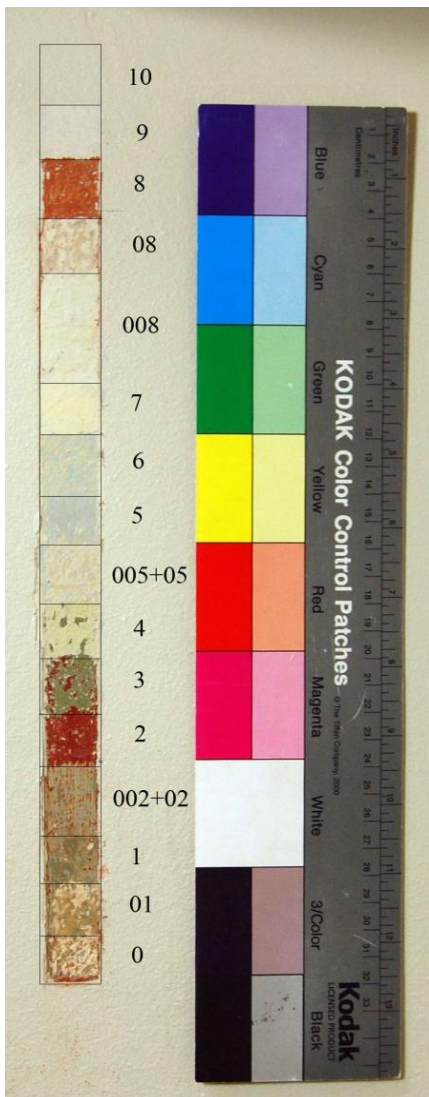

Poikkileikkausnäytteestä 2 voidaan erottaa kerrokset 01–3 (alhaalta ylös).

Taulukko seinän värikerroksista B-porraskäytävässä.

Kerros	Kuvaus ja maalityyppi	NCS-koodi	Arvioitu ajoitus
0	rappaus		
01	beige pohjuste?; öljymaali tumma viiva	S2030-Y10R S7010-G90Y	
1	oliivin vihreä öljymaali	S6030-Y	1897?
02	okra pohjamaali; öljy	S3040-Y10R	
2	oliivin vihreä öljymaali	S5020-Y	1908
03	valkoinen pohjamaali; öljy	S0507-Y	
3	vaalean vihreä öljymaali	S1010-G20Y	1939
04	vaalean vihreä öljymaali	S1010-G80Y	
4	vaalea öljymaali	S1010-Y20R	1958–60
0005	valkoinen pohjamaali	S1010-Y10R	
005	tumma silote	S2020-Y10R	
05	vaalea silote	S1005-Y20R	
5	kirikkaan keltainen lateksimaali	S0570-Y	1975
6	vaalea lateksimaali	S0510-Y40R	2000-luku

Kortin numero	Tutkimuksen tekijä	Kohde
3	Sinikka Myyrä	Lappeenrannan Lyseon lukio Lönnrotinkatu 3 Lappeenranta
Tutkimuskohdan sijainti		Tila
		1. krs aula
<p>Pohjoisseinässä nurkan lähellä: n. 1,9 m (koriste) ja n. 1,3 m korkeudella lattiasta (väriportaikko).</p>		Näytteet
		2 kpl poikkileikkausnäytteitä; säilytys Sinikka Myyrä
		Päiväys
		7.4.2012

Väriportaikko seinän alaosa. Portaikossa näkyvät kerrokset 01–10.

Poikkileikkausnäytteessä 1 näkyvät kerrokset 02–9 (alhaalta ylös).

Poikkileikkausnäytteessä 2 nähdään kerrokset 1–5 (alhaalta ylös).

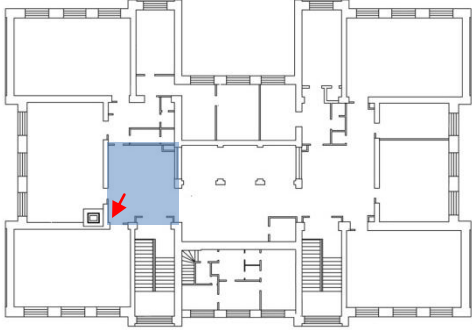
Yläseinän esiinotoissa ovat kerrokset 1, 2 ja 3. Vihreänharmaa kerros 1 on oletettavasti peräisin vuodelta 1897. Vihreänharmaan alaosassa on erotettavissa hieman okransävyistä pintakäsittelyä, mikä voi kuulua paneelirajaukseen, mutta okra maali on liian heikosti kiinni alustassa jotta sen saisi esille. Punainen sävy on oletettavasti vuodelta 1908 ja vihreä lehtikuvio kenties 1910–20-luvuilta ennen vuoden 1939 laajennustyötä.

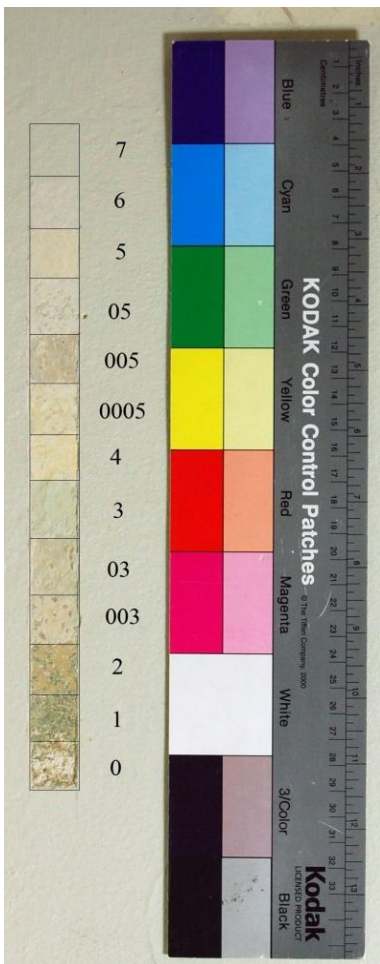

Kerroksen 3 lehtiaiheinen friisi.

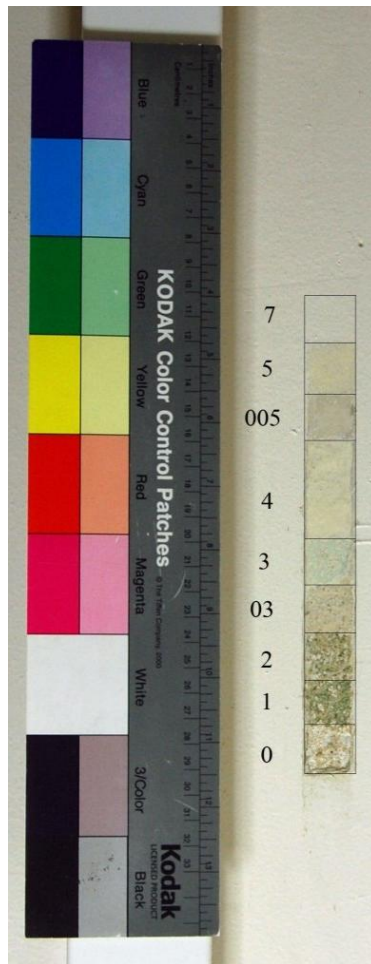
Taulukko seinän värikerroksista 1. kerroksen keskiaulassa.

Kerros	Kuvaus ja maalityyppi	NCS-koodi	Arvioitu ajoitus
0	rappaus		
01	okra pohjamaali öljy	S3030-Y20R	
1	tumman vihreä öljyväri seinän ala- osassa	S5010-G90R	1897
	harmaan vihreä seinän yläosassa	S5010-G90Y	
002?	okra		
02	harmahtava pohjamaali	S2010-Y20R	
2	punainen öljyväri paneelirajan alapuo- lella	S4550-Y80R	1908
	tumman punainen reunanauha paneelira- jassa	S8010-Y90R	
	punainen paneelirajan yläpuolella	S1580-R	
03	vaalea/valkoinen pohjamaali		
3	vihreä öljyväri paneelirajan alapuolella	S5020-G90Y	?
	ohut tumma viiva paneelirajassa	S8505-G80Y	
	vihreä koriste	S6020-G70Y	
	koristeen vaalea pohja	S2030-Y20R / S2020-Y20R	
04	vaalea pohjamaali		
4	vaalean keltainen öljyväri	S1020-G80Y	1939
005	pohjamaali		
05	pohjamaali	S2010-Y20R	
5	vaalean sininen öljyväri	S2010-B30G	?
6	vaalean vihreä öljyväri	S2010-G90Y	1950/60
07	vaalea pohjamaali		
7	kerman vaalea öljyväri	S1015-Y10R	?
008	valkoinen pohjamaali; öljy	S0502-G50Y	
08	tumma silote		
8	punainen lateksivaali	S4550-Y50R	1975
9	vaalea lateksivaali	S0502-Y50R	1990-1
10	vaalean vihertävä lateksivaali	S1510-G90Y	2010

Kortin numero	Tutkimuksen tekijä	Kohde
4	Sinikka Myyrä	Lappeenrannan Lyseon lukio Lönnotinkatu 3 Lappeenranta
Tutkimuskohdan sijainti		Tila
		1. krs aula
<p>Luokkien 112 ja 113 välinen nurkka: noin 1,4 m korkeudella lattiasta (väriportaikko 1) sekä ylhäällä oven yläpuolella (väriportaikko 2).</p>		Näytteet
		2 kpl poikkileikkausnäytteitä; säilytys Sinikka Myyrä
		Päiväys
		7.4.2012

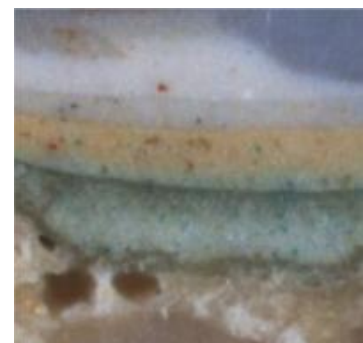
Alaseinän väriportaikossa näkyvät kerrokset 1–7. Ensimmäinen vihreä kerros voi mahdollisesti olla myös kerroksen 2 pohjamaali, jolloin käsittelykerroksia olisi yhteensä 6.

Väriportaikossa 2 näkyvät yläseinän kerrokset 1–5 ja 7, jotka vastaavat alaseinän kerroksia.

Poikkileikkausnäytteessä 1 kerrokset 1–7 järjestyksessä ylhäältä alas.

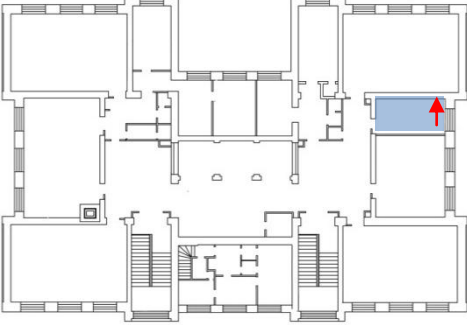
Poikkileikkausnäytteessä 2 vanhimmat kerrokset 1–003.

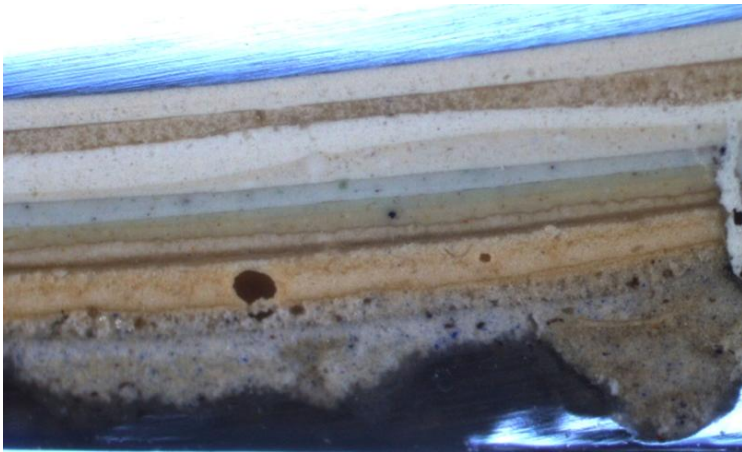

Taulukko seinän värikerroksista 1. kerroksen aulasta koulun uudella puolella.

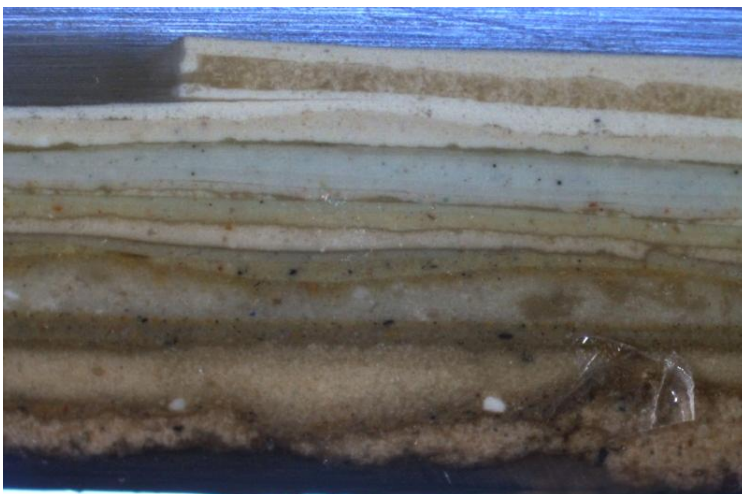
Kerros	Kuvaus ja maalityyppi	NCS-koodi	Arvioitu ajoitus
0	rappaus		
1	vihreä öljymaali	S5030-G30Y	1908
2	okra öljymaali	S2030-Y20R	
0003	vaalean keltainen pohjamaali?; öljy	S1510-Y20R	
003	harmaa pohjamaali; öljy	S2010-Y20R	
03	valkoinen pohjamaali; öljy		
3	vaalean vihreä öljymaali	S1010-G80Y	1939
4	vaalean keltainen öljymaali	S0515-Y10R	1958–60
0005	valkoinen pohjamaali; öljy	S0507-Y20R	
005	tumma siloite		
05	valkoinen pohjamaali; öljy		
5	vaalean keltainen alkydimaali?	S1010-Y20R	1975
6	vaalea lateksimaali	S1005-Y30R	1991
7	alaseinä: vaalean vihertävä lateksimaali ala- ja yläseinää jakava violetti nauha yläseinä: vaalea lateksimaali	S1510-G90Y S6010-R50B S0804-Y30R	2010

Kortin numero 5	Tutkimuksen tekijä Sinikka Myyrä	Kohde Lappeenrannan Lyseon lukio Lönnrotinkatu 3 Lappeenranta
Tutkimuskohdan sijainti <p>Pohjoisseinässä lähellä nurkkaa: n. 1,4 m korkeudella lattiasta.</p>		Tila 1. krs opinto-ohjaajan huone 116
		Näytteet 2 kpl poikkileikkausnäytteitä; säilytys Sinikka Myyrä
		Päiväys 6.4.2012

Poikkileikkausnäyte 1 yläseinästä: kerroksia on yhteensä 10 pohjusteen päällä.

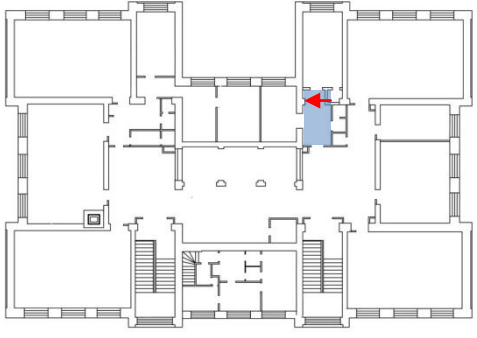
Poikkileikkausnäyte 2 alaseinästä: kerroksia on yhteensä 15.

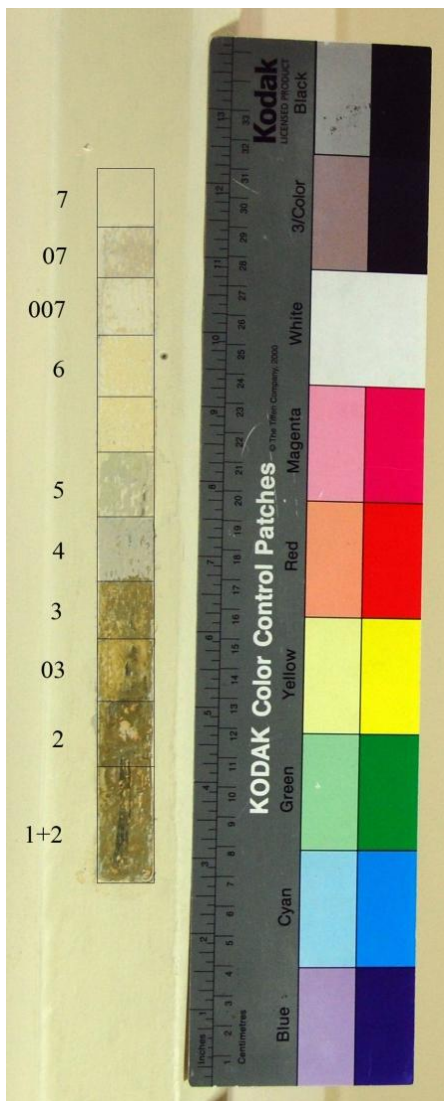

Esilleotto kerroksista 1 ja 2. Kerrosten välissä oleva ohut harmaan vihreä kerros on todennäköisesti pohjamaalia.

Taulukko seinän vanhimmista värikerroksista opinto-ohjaajan huoneessa 116.

Kerros	Kuvaus ja maalityyppi	NCS-koodi	Arvioitu ajoitus
0	rappaus		
1	alaseinä okran sävyisellä pohja; öljymaali	pohja S4040-Y20R	1897
	punaruskea kuvio; öljymaali	S8010-Y70R	
	ala- ja yläseinää jakava punainen nauha; öljymaali	S7020-R	
	yläseinä	S2050-Y10R	
02	alaseinä: harmaan vihreä pohjamaali?; öljymaali	S6020-G90Y	
2	yläseinä: kellertävä; öljymaali	keltainen S2040-Y10R	1908
	ala- ja yläseinää jakava sininen koristenauha; öljymaali	sininen S8010-R90B	
	alaseinä: harmaanvihertävä; öljymaali	vihreä S4020-G90Y	
4	ohut harmaanvihreä kerros; öljymaali	S5010-G90Y	1939?

Kortin numero 6	Tutkimuksen tekijä Sinikka Myyrä	Kohde Lappeenrannan Lyseon lukio Lönnrotinkatu 3 Lappeenranta
Tutkimuskohdan sijainti 		Tila 1. krs käytävätila 101
		Näytteet 2 kpl poikkileikkausnäytteitä; säilytys Sinikka Myyrä
		Päiväys 6.4.2012

Väriportaikko alaseinässä. Portaikossa näkyvät kerrokset 1–7.

Poikkileikkausnäyte 1 yläseinästä. Kuvassa erottuvat kerrokset 1 ja 03-7 (alhaalta ylös).

Poikkileikkausnäyte 2 yläseinän kerroksista 01 ja 1.

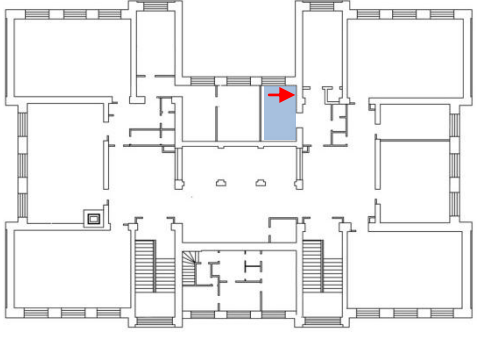

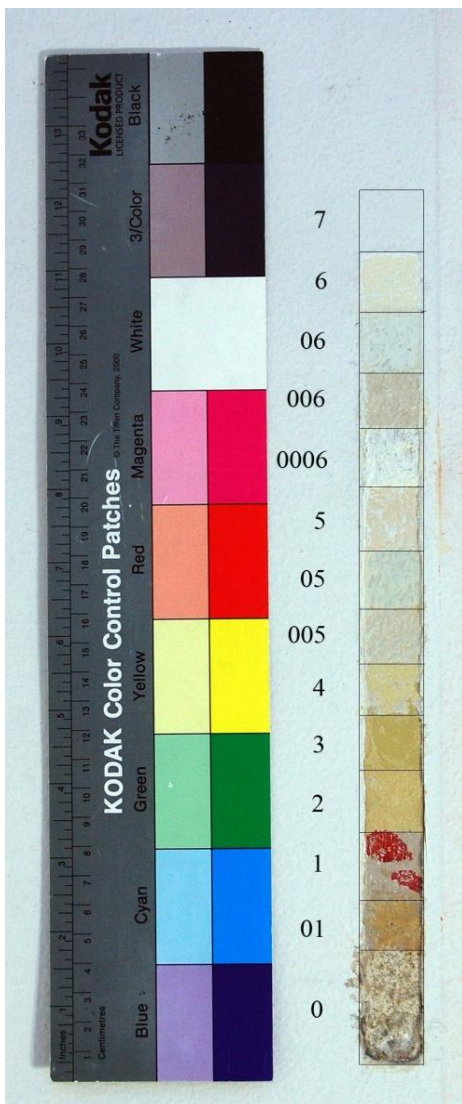

Esilleotto kerroksista 1 (1897), 2 (1908), 3 ja 4 (1939?). Kerroksen 3 vihreä voi olla peräisin 1910–20-luvuilta (ks dokumentointikortti 3 keskiaulan käsittelykerroksesta 3) tai se voi vaihtoehtoisesti olla kerroksen 4 pohjamaali.

Taulukko seinän värikerroksista käytävässä 101.

Kerros	Kuvaus ja maalityyppi	NCS-koodi	Arvioitu ajoitus
0	rappaus		
01	pohjuste		
1	yläseinä: sini-vihreä-harmaa alaseinä: okra pohja; öljymaali tumma koristeiviivoitus	S5010-G90Y S2030-Y20R S8010-G90Y	1897
2	alaseinä: tummanvihreä; öljymaali ala- ja yläseinää jakava violetin punainen nauha; öljymaali	S5020-Y S7020-R	1908
03	vaalea pohjuste		
3	harmaanvihreä pintamaali?; öljymaali	S4020-Y	?
4	harmaa pintamaali?; öljymaali	S2005-Y10R	1939?
05	valkoinen pohjamaali		
5	vaalean vihreä öljymaali	S2010-G90Y	1958-60
06	vaalea pohjamaali		
6	vaalean keltainen alkydimaali	S0515-Y10R	1975
007	valkoinen pohjamaali	S0502-Y50R	
07	tumma silote		
7	vaalea kellertävä alkydimaali	S0507-Y20R	1995

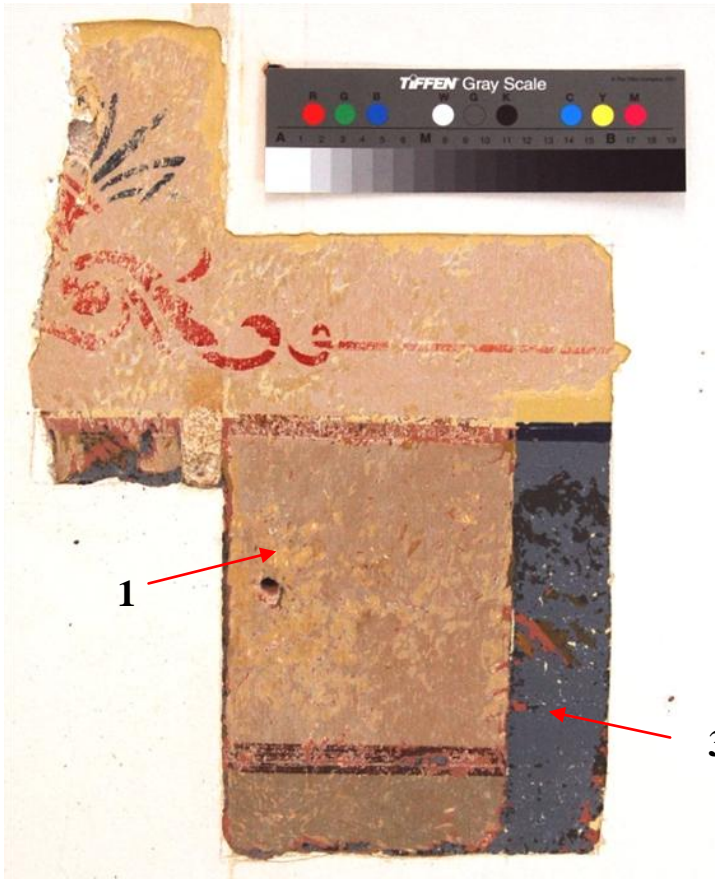
Kortin numero	Tutkimuksen tekijä	Kohde
7	Sinikka Myyrä	Lappeenrannan Lyseon lukio Lönnrotinkatu 3 Lappeenranta
Tutkimuskohdan sijainti		Tila
		1. krs kanslia 131
<p>Itäseinässä: n. 1,4 m korkeudella lattiasta (väriportaikko sekä esinotot 1 ja 2).</p>		Näytteet
		1 kpl poikkileikkausnäytteitä; säilytys Sinikka Myyrä
		Päiväys
		6.4.2012

Väriportaikko alaseinässä.

Poikkileikkausnäyte alaseinästä. Kuvassa kerrokset 01–7.

Esilleotto 1 ensimmäisen kerroksen koristemaalauksesta oletettavasti vuodelta 1897. Kuvassa oikealla on sini-keltainen 3. kerros on mahdollisesti maalattu ennen vuotta 1939.

Esilleotto 2 toisen kerroksen koristemaalauksesta oletettavasti vuodelta 1908.

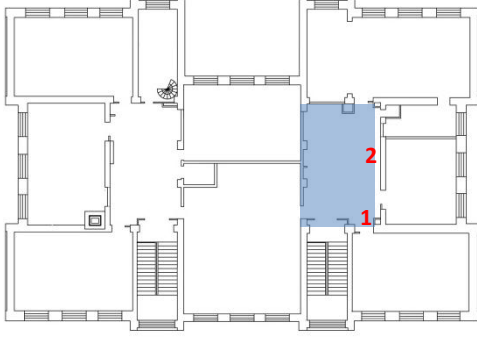
Esilleotot sijaitsevat lähellä ikkunanurkkaa; ala- ja yläseinää erottava paneeliraja kulkee molemmissa kerroksissa 1,3 m korkeudella lattiasta.

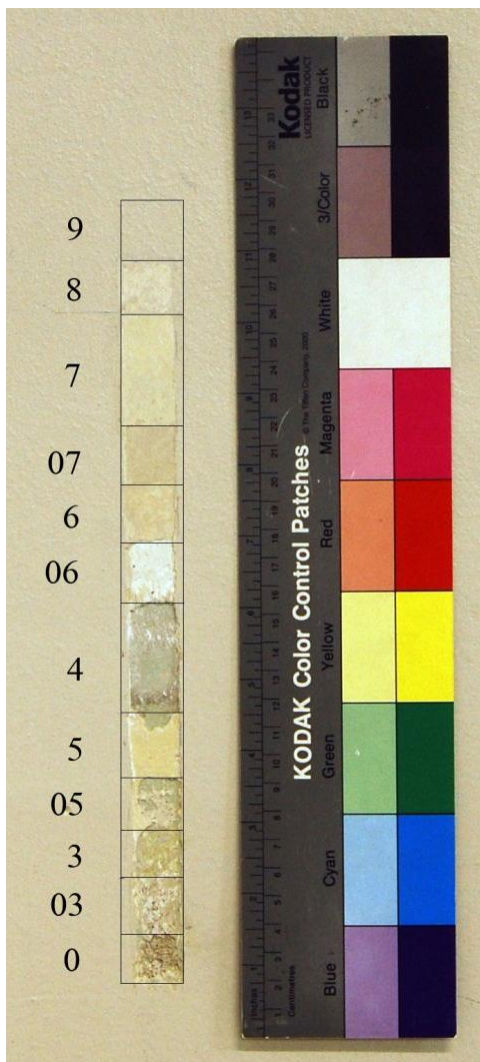

Taulukko seinän värikerroksista kansliassa.

Kerros	Kuvaus ja maalityyppi	NCS-koodi	Arvioitu ajoitus
0	rappaus		
01	okra pohjuste; öljy	S2030-Y20R	
1	ulkokenttä: harmaanvihreä ölymaali	S2010-Y90R	1897
	alin tummanpunainen nauha; öljymaali	S8010-Y90R	
	keskikenttä: punertavan harmaa öljymaali	S4010-Y30R	
	keskimmäinen punaruskea nauha; öljymaali	S6030-Y70R	
	sisäkenttä: vaalean punertava öljymaali	S2010-Y40R	
	koriste: punainen öljymaali	S2570-Y90R	
	koriste: sininen öljymaali	S7020-B30G	
02	valkoinen pohjamaali		
2	alaseinä: ”marjapuuronpunainen” öljymaali	S4020-Y80R	1908
	koriste: vihreä öljymaali	S6020-G70Y	
	koriste: keltainen öljymaali	S3060-Y10R	
	koriste: pronssimaali	pronssi	
	yläseinä: keltainen öljymaali	S2030-Y10R (kirkkaampi)	
03	alaseinä: tumma siniharmaa pohjamaali?	S8005-G80Y	
3	alaseinä: sininen öljymaali	S4010-Y90B (ei niin kirkas)	?
	ala- ja yläseinää jakava tummansininen nauha; öljymaali	S7020-R80B	
	yläseinä: tummankeltainen öljymaali	S2030-Y10R	
04	valkoinen pohjamaali		
4	keltainen öljymaali	S1020-Y10R	1939
0005	silote		

005	tumma pohjamaali; öljy	S1505-Y40R	
05	vaalean vihertävä pohjamaali; öljy	S1002-G50Y	
5	beige öljymaali	S1015-Y20R	1958–60
0006	valkoinen silote/pohjamaali		
006	tumma silote		
06	vaalea pohjamaali	S0502-G50Y	
6	vaalean keltainen alkydimaali	S0510-Y10R	1975
7	vaalea lateksimaali	S0502-Y50R	1995

Kortin numero	Tutkimuksen tekijä	Kohde
8	Sinikka Myyrä	Lappeenrannan Lyseon lukio Lönnrotinkatu 3 Lappeenranta
Tutkimuskohdan sijainti		Tila
 <p>1: Luokkien 201 ja 202 välinen nurkka noin 1,4 m korkeudella lattiasta (väriportaikko)</p> <p>2: Luokan 202 puoleinen seinä noin 1,9 m korkeudella lattiasta (esiinotto)</p>		2. krs aula
		Näytteet
		2 kpl poikkileikkausnäytteitä; Säilytys Sinikka Myyrä
		Päiväys
		7.4.2012

Väriportaikko (1) seinän alaosasta. Kerrokset 01–2 puuttuvat, sillä paikalla on sijainnut uuni joka on purettu 1939.

Poikkileikkausnäytteessä 1 ovat kerrokset 01–2 (alhaalta ylös).

Poikkileikkausnäytteessä 2 näkyvät kerrokset 6–9 (alhaalta ylös).

Yläseinässä alin kerros on vihertävän harmaa maali maalattuna suoraan rappauspinnalle.

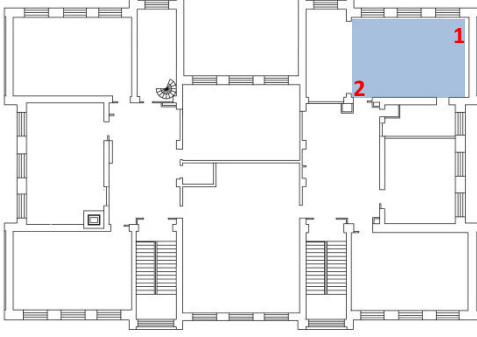

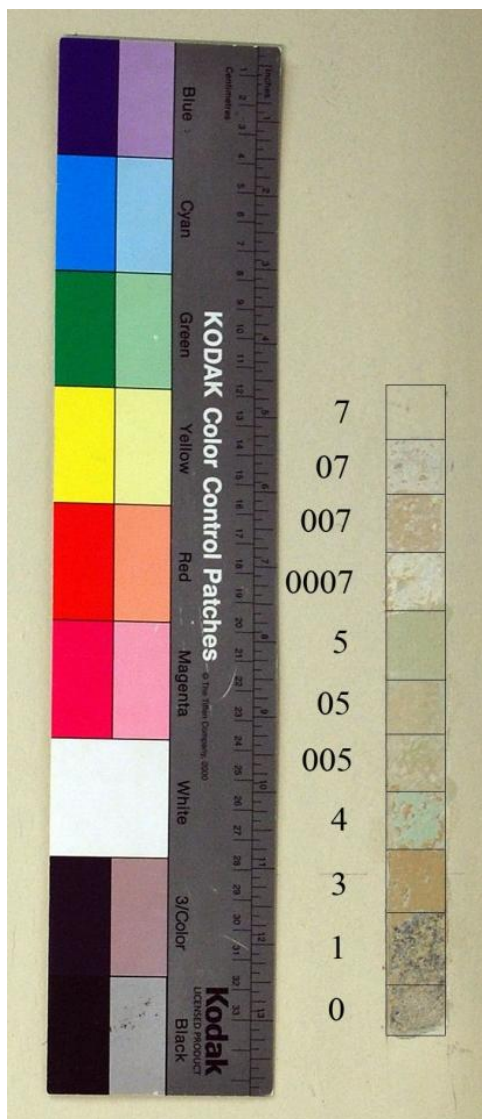
Esiinotto (2) alaseinän tummanvihreästä, mahdollisesti alkuperäisestä kerroksesta. Ala- ja yläseinää jakava, 1,9 m korkeudella lattiasta kulkevan tumman viivan päällä näkyy hieman vaaleankeltaista sävyä, mikä ei pysy kunnolla kiinni alustassa. Vertaa esiinottoa ensimmäisen kerroksen aulan samankaltaisiin esiinottoihin (dokumentointikortit 1 ja 3).

Taulukko seinien värikerroksista 2. kerroksen aulaassa koulun vanhalla puolella.

Kerros	Kuvaus ja maalityyppi	NCS-koodi	Arvioitu ajoitus
0	rappaus		
01	alaseinä: okra öljypohjuste		
1	yläseinä: vihreänharmaa öljymaali/liimamaali? ala- ja yläseinää jakava, ohut tumma viiva alaseinä: oliivin vihreä öljymaali	S3010-G90Y S8505-Y20R S2020-Y	1897
2	alaseinä: oliivin vihreä öljymaali; pintamaali?	S4020-Y	1908
03	beige pohjuste	S1515-Y40R	
3	vaalean vihreä öljymaali	S1515-Y	1939
04	tasoite		
4	vaalean vihreä öljymaali	S2010-G90Y	1958–60
05	tasoite		
5	keltainen öljymaali	S1015-Y20R	?
06	valkoinen tasoite		
6	vaalea öljymaali; pintamaali?	S0505-Y10R	?
07	silote		
7	kerman vaalea alkydimaali?	S0510-Y20R	1975
8	vaalea lateksimaali	S0804-Y30R	1991
9	alaseinä: vaalean vihertävä lateksimaali ala- ja yläseinää jakava nauha yläseinä: vaalea lateksimaali	S0804-Y30R S6010-R50B S1510-G90Y / S1005-Y30R	2010

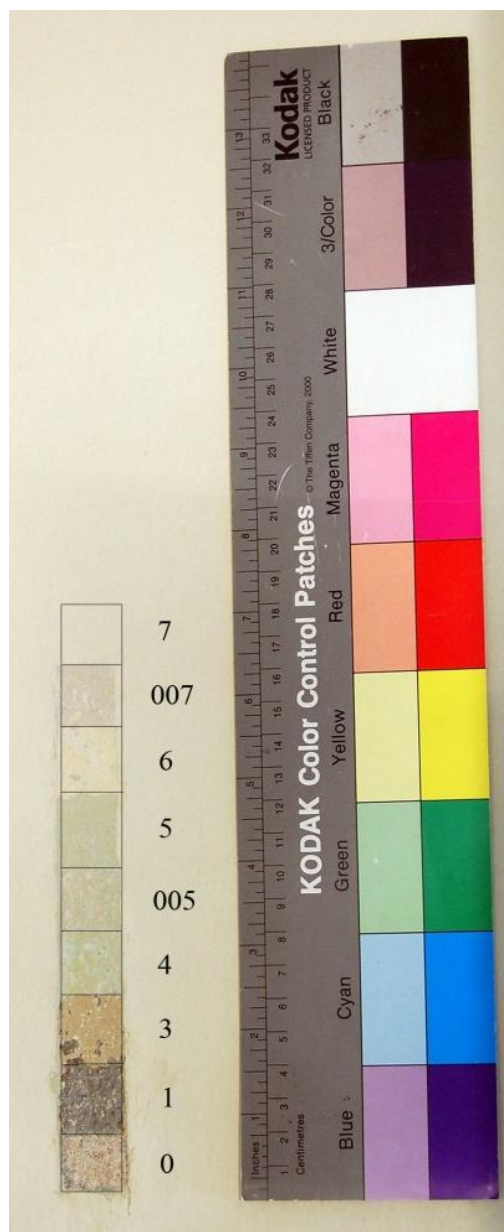

Kortin numero	Tutkimuksen tekijä	Kohde
9	Sinikka Myyrä	Lappeenrannan Lyseon lukio Lönnrotinkatu 3 Lappeenranta
Tutkimuskohdan sijainti		Tila
 <p>1: Ikkunaseinällä n. 1,4 m korkeudella lattiasta (väriportaikko 1 ja esiinotto 1) sekä lattialistan päällä (esiinotto 2).</p> <p>2: Nurkassa sisäänkäynnin vieressä n. 1 m korkeudella katosta (väriportaikko 2).</p>		2. krs luokkahuone 205
		Näytteet
		2 kpl poikkileikkausnäytteitä; säilytys Sinikka Myyrä
		Päiväys
		6.4.2012

Poikkileikkausnäyte alaseinästä. Kuvassa kerrokset 001–7.

Väriportaikko 1 noin 1,4 m korkeudella lattiasta.

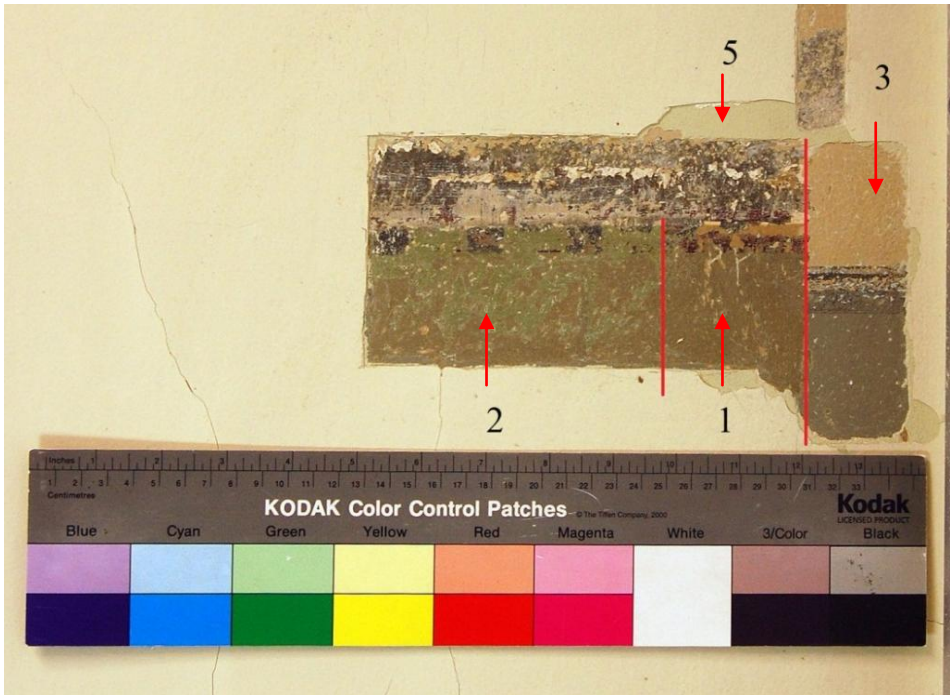

Väriportaikko 2 noin 1 m päässä katosta. Käsitte-lykerrokset vastaavat portaikon 1 kerroksia.

Poikkileikkausnäyte yläseinästä. Kuvassa näkyvät kerrokset 0 ja 3-7.

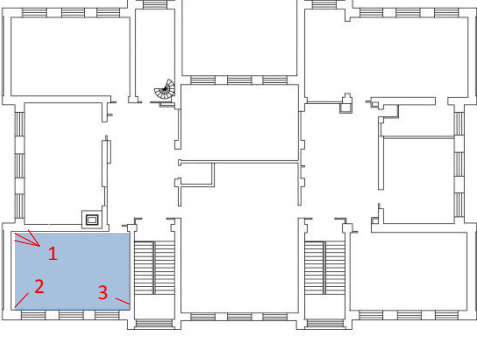
Esilleotto alaseinän kerroksista 1–3 ikkunaseinällä (pohjoisseinä); kuvassa erottuu myös vaalean vihreä kerros 5.

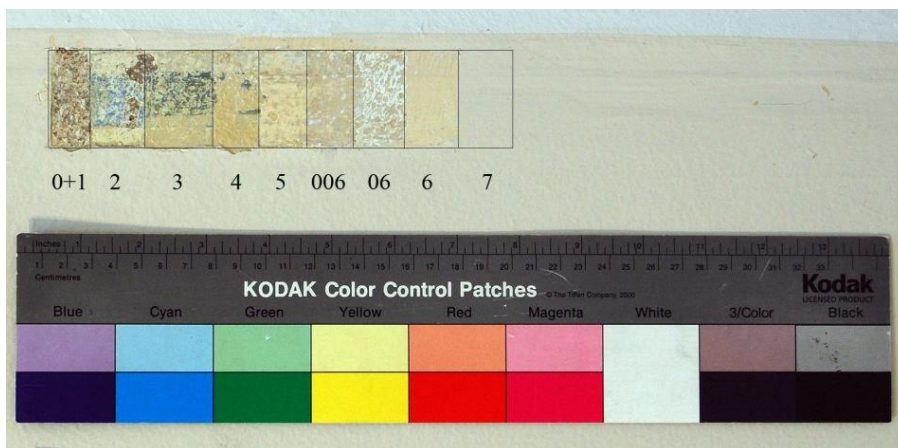

Esilleotto alaseinän vanhimmista värikerroksista (1–3) eteläseinän lattianrajassa. Kuvassa näkyy myös vanhan ja uuden lattialistan korkeusero.

Taulukko seinien värikerroksista luokkahuoneessa 205.

Kerros	Kuvaus ja maalityyppi	NCS-koodi	Arvioitu ajoitus
0	rappaus		
01	alaseinä: okra pohjustus	S3030-Y20R	
1	yläseinä: tumma siniharmaa öljymaali? ala- ja yläseinän jakava violetinpunainen nauha; öljymaali alaseinä: oliivinvihreä; öljymaali lattianraja: ruosteenpunainen reuna- nauha; öljymaali	S7005-G20Y S7020-R S5020-G90Y S4550-Y60R	1897
2	ala- ja yläseinän jakava sininen koristenauha; öljymaali alaseinä: ohut, kirkas vihreä kerros; öljymaali	S8010-R90Y S4030-G50Y	1908
03	valkoinen pohjamaali		
3	yläseinä: paksu, lämmin beige kerros; öljymaali ala- ja yläseinän jakava sininen nauha; öljymaali alaseinä: paksu harmaa kerros; öljy	S2010-Y20R (punertavampi) tai S1510-Y20R S8005-B20G S5010-G90Y / S4005-G80Y	
4	vaalea sinivihreä öljymaali	S1015-G20Y	1939
005	tumma beige pohjamaali; öljy		
05	vaalea beige pohjamaali; öljy	S1510-Y20R	
5	vaalean vihreä öljymaali;	S2010-G90Y (vihertävämpi)	1958–60
6	vaalean keltainen öljymaali	S1015-Y20R	1975
0007	valkoinen pohjamaali	S0502-Y	
007	tumma siloite		
07	valkoinen pohjamaali	S0502-Y	
7	kellertävä alkydimaali	S0907-Y10R	1991

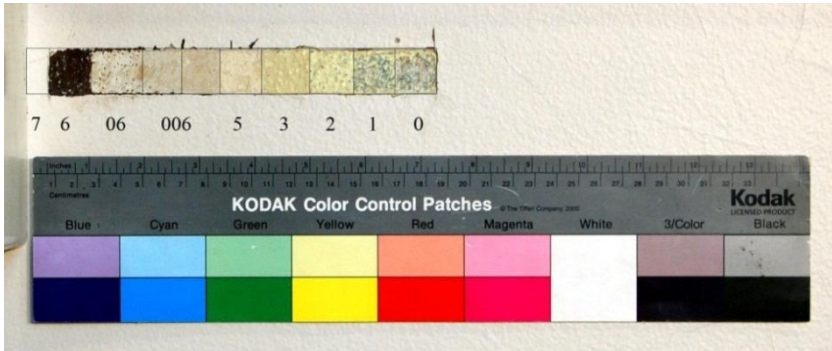
Kortin numero	Tutkimuksen tekijä	Kohde
10	Sinikka Myyrä	Lappeenrannan Lyseon lukio Lönnrotinkatu 3 Lappeenranta
Tutkimuskohdan sijainti		Tila
 <p>1: Katonraja (väriportaikko 1 ja esiinnot 1 ja 2) sekä alaseinä n. 0,5 m korkeudella lattiasta (väriportaikko 2).</p> <p>2: Katonraja (esiinnot 3).</p> <p>3: Katonraja (väriportaikko 3) sekä alaseinä n. 1 m korkeudella lattiasta (väriportaikko 4).</p>		Näytteet
		1 kpl poikkileikkausnäytteitä; säilytys Sinikka Myyrä
		Päiväys
		7.4.2012

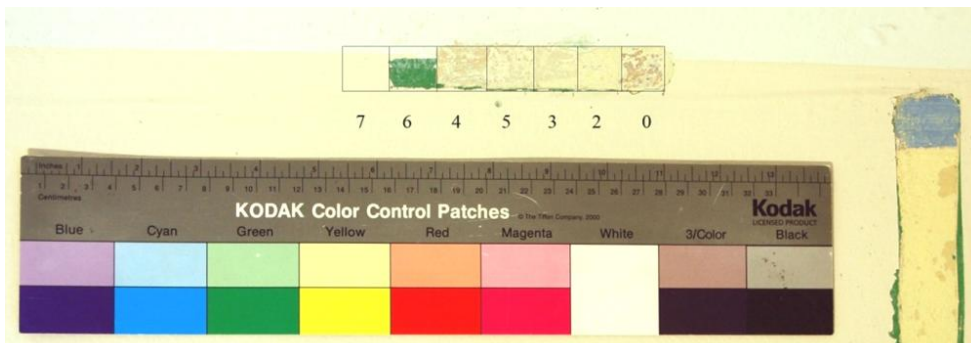
Länsiseinän katonrajassa sijaitsevassa väriportaikossa 1 näkyvät kunnolla kerrokset 2–7.

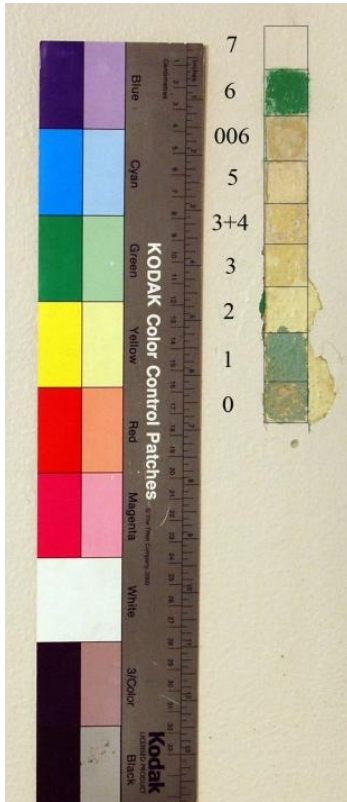
Poikkileikkausnäytteessä erottuvat kaikki kerrokset 01–7 (alhaalta ylös).

Alaseinän väriportaikko 2 pohjoisseinällä, jossa näkyvät kerrokset 1–7. 1970-luvun sävy kerroksessa 6 on pohjoisseinän alaosassa tummanruskea; yläseinästä ruskeaa ei löytynyt.

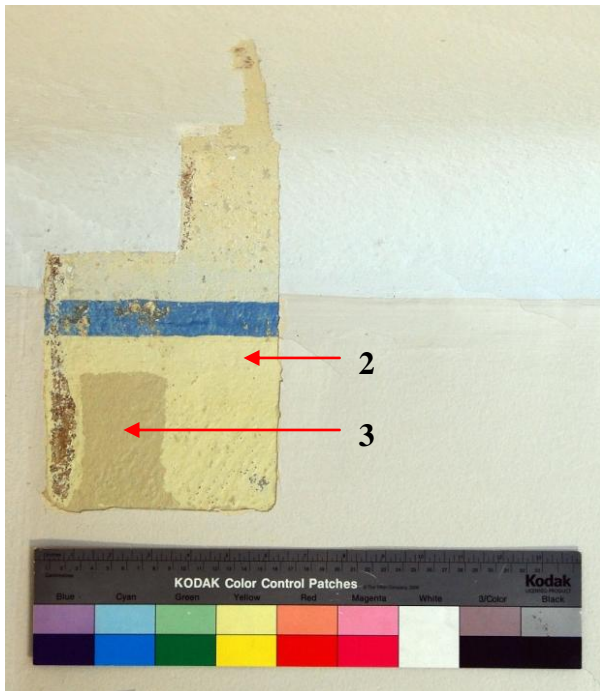

Katonrajan väriportaikko 3 itäseinällä. Kuvassa oikealla toinen kerros ja sen sininen reunanauha.

Alaseinän väriportaikko 4 itäseinällä, jossa ensimmäinen vihreä sävy vuodelta 1908 erottuu hyvin. Kerroksen 6 väri 1970-luvulta on itäseinällä vihreä.

Esiinotto 1 pohjoisseinällä. Alueessa on otettu esille toinen kerros joka on maalattu luultavasti 1930-luvulla. Tumma alue keltaisen päällä kuuluu kerrokseen 3.

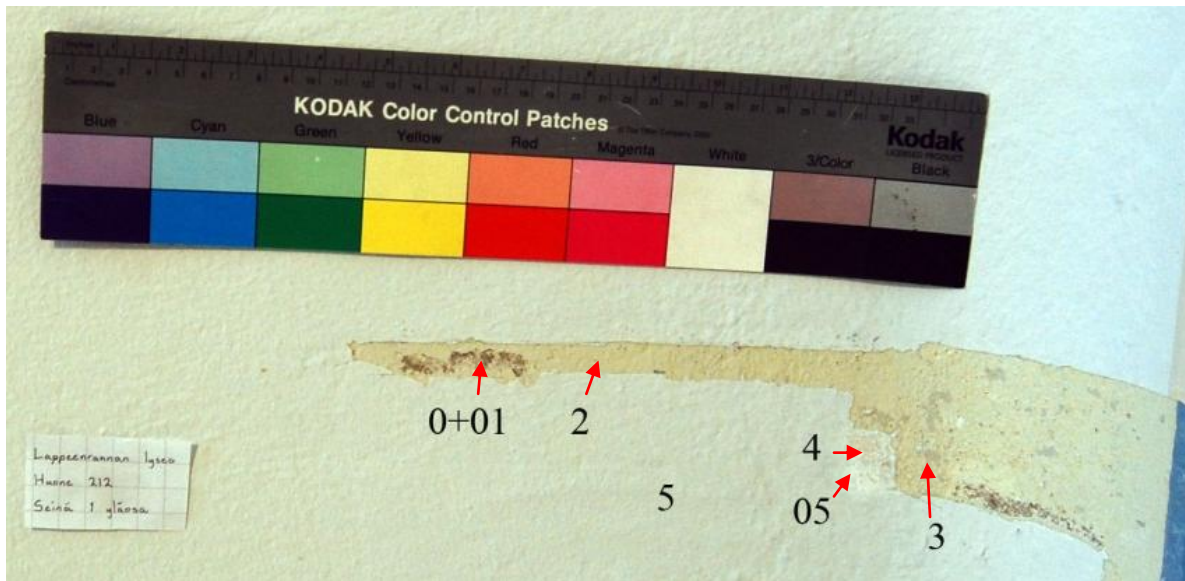
Ikkunaseinän (eteläseinä) katonrajassa oleva esiinotto 3 toisesta ja kolmannelta kerroksesta, jotka sijoittuvat arviolta 1930–40-luvuille. Kerroksista ei reunaanauhojen lisäksi löytynyt muita koristemaalauksia.

Esiinotto 2 sijaitsee pohjois- ja länsiseinän välisessä nurkassa noin 80 cm päässä katosta. Yläseinän sininen sävy irtoaa helposti alustasta, joten sitä ei saatu kunnolla esille. Kuva alalaidassa näkyy vielä alaseinän vihreä väri joka päättyy noin 2 metrin päähän katosta.

Taulukko seinien värikerroksista luokkahuoneessa 212.

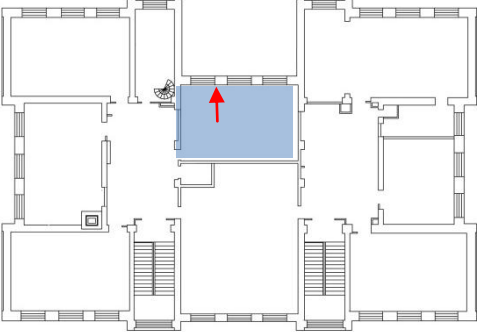
Kerros	Kuvaus ja maalityyppi	NCS-koodi	Arvioitu ajoitus
0	rappaus		
01	beige pohjustus	S2020-Y20R	
1	alaseinä: vihreä öljymaali	vihreä S3020-G	1908
	yläseinä/katonraja: sininen öljymaali	sinien S4040-R90B	
2	vaalean keltainen öljymaali	S0520-G90Y	1939
	katonraja: sininen reunanauha	S2040-B / S2030-B	
3	harmaan keltainen öljymaali	S2010-G90Y / S3020-Y10R tai S2020-Y	
	katonraja: vihreä reunanauha	S5020-G10Y	
4	okra pohjamaali?; öljymaali	S1020-Y20R	
5	vaalea öljymaali	S0510-Y20R	1950/60
006	tumma silote		
06	valkoinen pohjamaali		
6	vihreä lateksi (portaikot 3 ja 4)	S3060-G10Y	1975
	ruskea lateksi (portaikko 2)	S7020-Y20R	
	vaalean kellertävä lateksi (portaikko 1)	S1010-Y20R	
7	vaalea beige lateksi	S0804-Y30R	1991

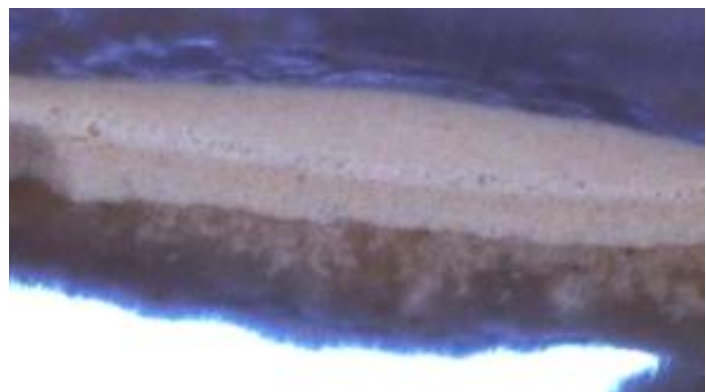
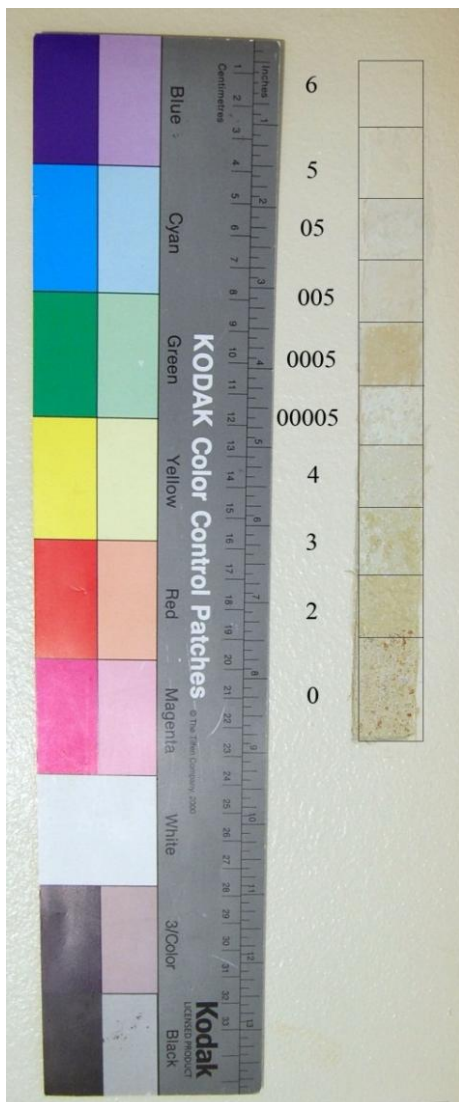
Kuva katosta: pohjoisseinän esiinotto 1 jatkuu kattoon asti. Katosta löytyi viisi kerrosta, mutta varhaisinta kerrosta ei pystytty erottamaan kunnolla. Katto on mahdollisesti maalattu ensimmäisen kerran liimamaalilla, joka on voitu pestä pois ennen seuraavan kerroksen maalaamista.

Taulukko katon värikerroksista luokkahuoneessa 212.

Kerros	Kuvaus ja maalityyppi	NCS-koodi	Arvioitu ajoitus
0	rappaus		
01	vaalean ruskea pohjustus	S5020-Y20R	
1	liimamaalikerros?		1908
2	vaalean keltainen öljymaali	S0510-G90Y	1939
3	harmaa öljymaali	S2010-Y	
4	vaalea öljymaali	S1020-Y30R	1950/60
05	valkoinen pohjamaali?; lateksimaali	S0502-Y	
5	valkoinen lateksimaali	S5020-Y20R	1975

Kortin numero 11	Tutkimuksen tekijä Sinikka Myyrä	Kohde Lappeenrannan Lyseon lukio Lönnrotinkatu 3 Lappeenranta
Tutkimuskohdan sijainti		Tila 2. krs luokkahuone 207
		Näytteet 1 kpl poikkileikkausnäytteitä; säilytys Sinikka Myyrä
		Päiväys 7.4.2012

Ikkunaseinän yläosa
(väriportaikot 1 ja 2).

Poikkileikkausnäytteessä näkyvät ainoastaan kerrokset 0005–6.

Yläseinällä, ikkunan vieressä sijaitsevassa väriportaikossa 1 näkyvät kerrokset 2–6 alkaen 1930-luvulta.

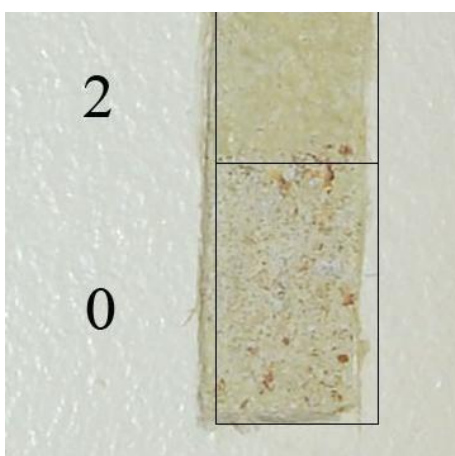

Väriporaikko 2 sijaitsee lähellä katonrajaa. Kuvassa kerrokset 2–6.

Väriportaikkoa 2 suurennettiin niin, että kerrokset 2 ja 4 näkyvät selkeämmin. Kerros 4 ei välttämättä ole varsinainen pintamaalikerros.

Seinän alimmassa kerroksessa näkyy hieman keltaista ja punaista. Voiko kyse olla pois pestystä liimamaalista?

Taulukko seinän värikerroksista luokkahuoneessa 207.

Kerros	Kuvaus ja maalityyppi	NCS-koodi	Arvioitu ajoitus
0	rappaus		
1	puna-keltainen?; voi olla myös pohjustetta	pun. S4050-Y80R kelt. S2070-Y10R	1897/1908?
2	ruskean vihreä öljymaali	S2020-Y10R	1939
3	vaalean vihreä öljymaali	S2010-G90R (vihertävämpi)	1958–60
04	ohut valkoinen pohjamaali		
4	harmaanvihreä öljymaali	S2010-G80Y / S2010-G90Y	?
00005	valkoinen pohjamaali, öljymaali		
0005	tumma silote		
005	harmaa silote		
05	valkoinen pohjamaali		
5	vaalean keltainen alkydi	S1010-Y20R	1975
6	vaalea lateksi	S1010-Y20R (punertavampi)	1991

Kortin numero 12	Tutkimuksen tekijä Sinikka Myyrä	Kohde Lappeenrannan Lyseon lukio Lönnrotinkatu 3 Lappeenranta
Tutkimuskohdan sijainti <p>Päätuseinän yläosa lähellä katonrajaa.</p>		Tila 3. krs luokkahuone 311
		Näytteet 1 kpl poikkileikkausnäytteitä; säilytys Sinikka Myyrä
		Päiväys 7.4.2012

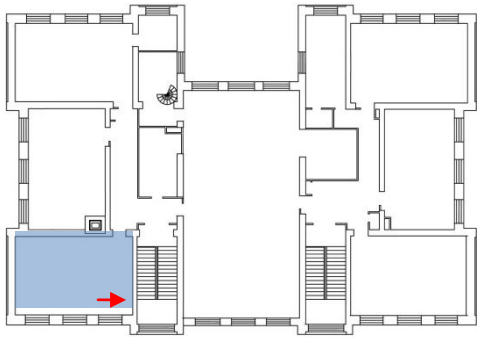
Seinästä yritettiin saada esille vanhinta ensimmäistä kerrosta mahdollisen friisimaalauksen selvittämiseksi. Esilleotto ei onnistunut, koska kerros irtoaa helposti rappauksesta. Seinässä on kuitenkin havaittavissa fragmentteja sinisestä ja vihreästä sävystä (ympyröity punaisella).

Poikkileikkausnäytteessä näkyvät kerrokset 01–5 (alhaalta ylös). Häivähdys ensimmäisen kerroksen tummasta sävystä näkyy näytteen keskivaiheilla (punainen nuoli). Uusin kerros 6 sekä sen alla oleva lasikuitutapetti puuttuvat kuvasta.

Taulukko seinän värikerroksista luokkahuoneessa 311.

Kerros	Kuvaus ja maalityyppi	NSC-koodi	Arvioitu ajoitus
0	rappaus		
01	vaalea pohjuste		
1	sini-vihreä pintamaali vaalealla pohjalla	sininen S4040-R90B vihreä S5020-G30Y	1908
2	vaalea pintamaali		1939
04	(pohjuste)		
4	keltainen pintamaali		1958–60
005	valkoinen pohjamaali		
05	tumma silote		
5	vaalen keltainen pintamaali		1975
06	lasikuitutapetti		
6	vaalea pintamaali		1991

Kortin numero 13	Tutkimuksen tekijä Sinikka Myyrä	Kohde Lappeenrannan Lyseon lukio Lönnrotinkatu 3 Lappeenranta
Tutkimuskohdan sijainti Seinän ja katon rajakohta päätyseinässä.		Tila 3. krs luokkahuone 315
		Näytteet 2 kpl poikkileikkausnäytteitä; säilytys Sinikka Myyrä
		Päiväys 7.4.2012

Esiinotto seinän ja taitekaton rajassa paljasti kahden vanhimman kerroksen olevan syvän vihreitä. Sama sävy löytyi myös muilta seiniltä sekä ylä- että alaosasta. Katonrajassa näkyy punainen ja sen päälle maalattu tummanvihreä reunanauha, mutta koristemaalausta ei löytynyt.

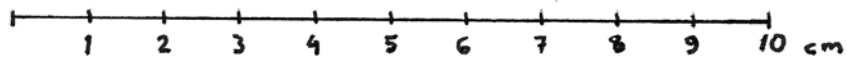
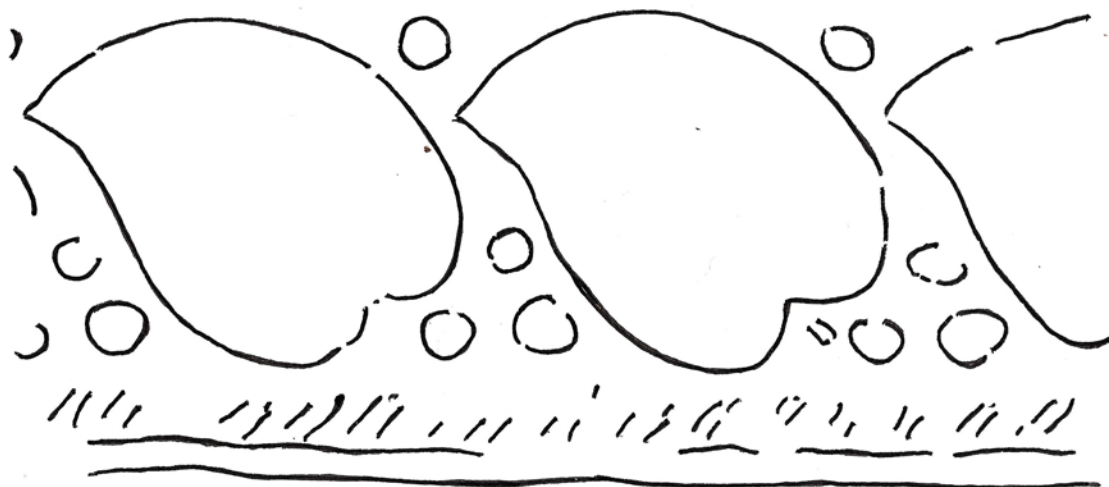
Poikkileikkausnäytteessä 1 erottuu kolme eri vihreää kerrosta sekä niiden alla valkoinen, mahdollisesti pohjuste. Vihreiden sävyjen päällä näkyvät kerrokset 05–07.

Poikkileikkausnäyte 2 eroaa näytteestä 1 alimman kerroksen osalta. Pohjusteen päällä on vaalea sinisen vihreä kerros (punainen nuoli), joka näkyy näytteessä 1 valkoisena.

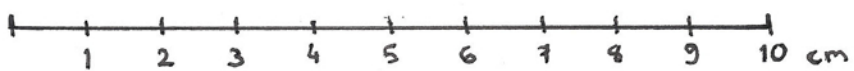
Taulukko seinän värikerroksista luokkahuoneessa 315.

Kerros	Kuvaus ja maalityyppi	NCS-koodi	Arvioitu ajoitus
0	rappaus		
01	vaalea pohjuste		
1	valkoinen/vaalea sinivihreä?; pintamaali?		1908?
2	vihreä pintamaali	S4020-G30Y	?
	punainen reunanauha katonrajassa	S5030-Y70R	
3	vihreä pintamaali	S4010-G10Y	?
	tumman vihreä reunanauha katonrajassa	S6020-G10Y	
4	vihreä pintamaali		?
05	vaalea siloite?		
5	harmaa pintamaali		1939
6	keltainen pintamaali (katossa valkoinen)		1958–60
07	valkoinen pohjamaali		
7	harmaa pintamaali		1975
08	lasikuitutapetti		
8	vaalea pintamaali		1991

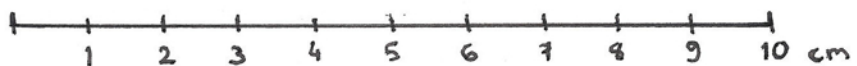
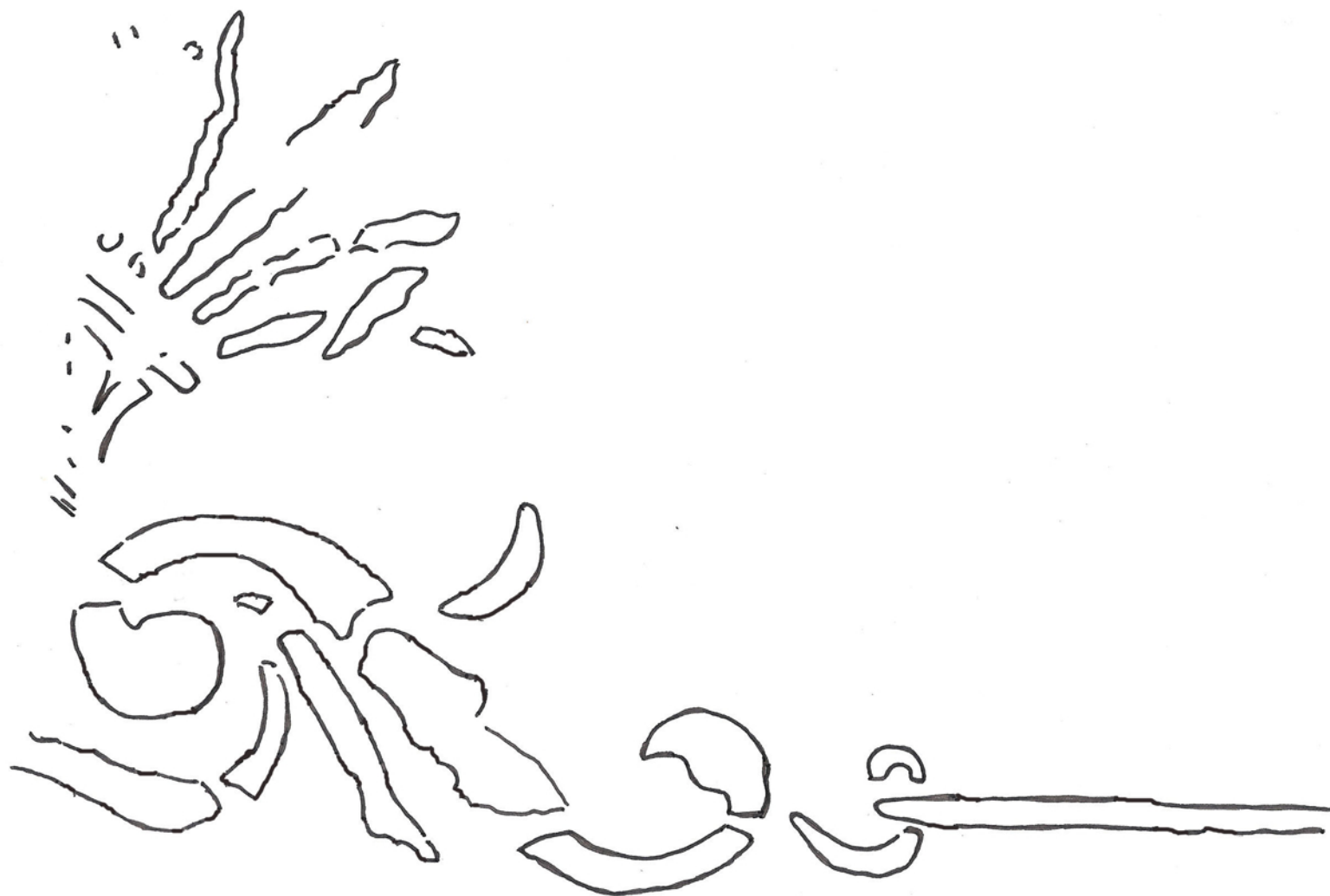

Kyamk restaurointi	mitta- suhde	1:1
	piirtäjä	Sinikka Myyrä
	pvm.	8.4.2012
Lappeenrannan Lyseo 1. krs aula	Liite 2/1	

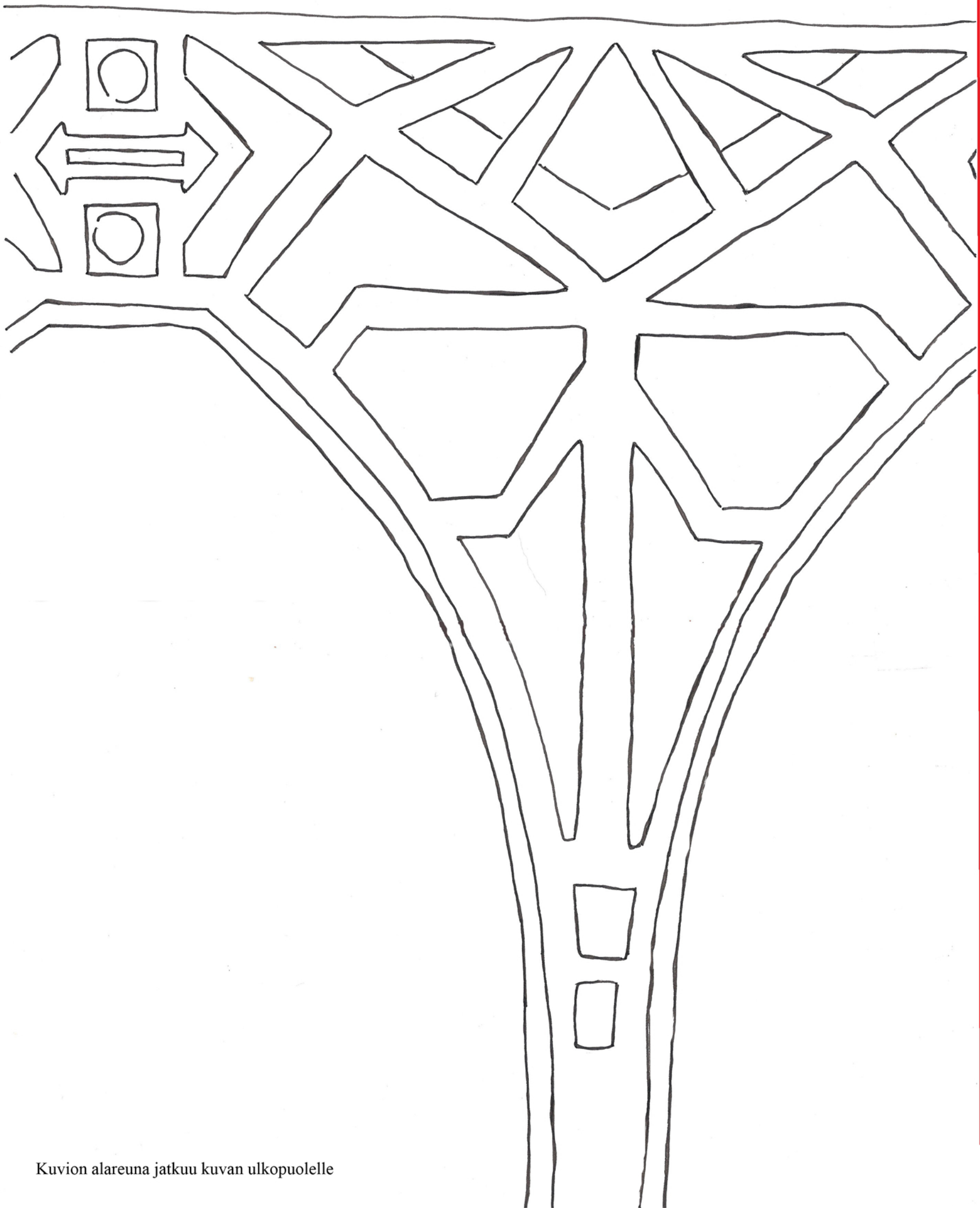

Kyamk restaurointi	mitta- suhde	1:1
	piirtäjä	Sinikka Myyrä
	pvm.	8.4.2012
Lappeenrannan Lyseo Huone 131	Liite 2/2	

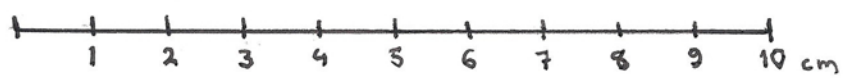

Kyamk restaurointi	mitta- suhte	1:1
	piirtäjä	Sinikka Myyrä
	pvm.	8.4.2012
Lappeenrannan Lyseo Huone 131	Liite 2/3	

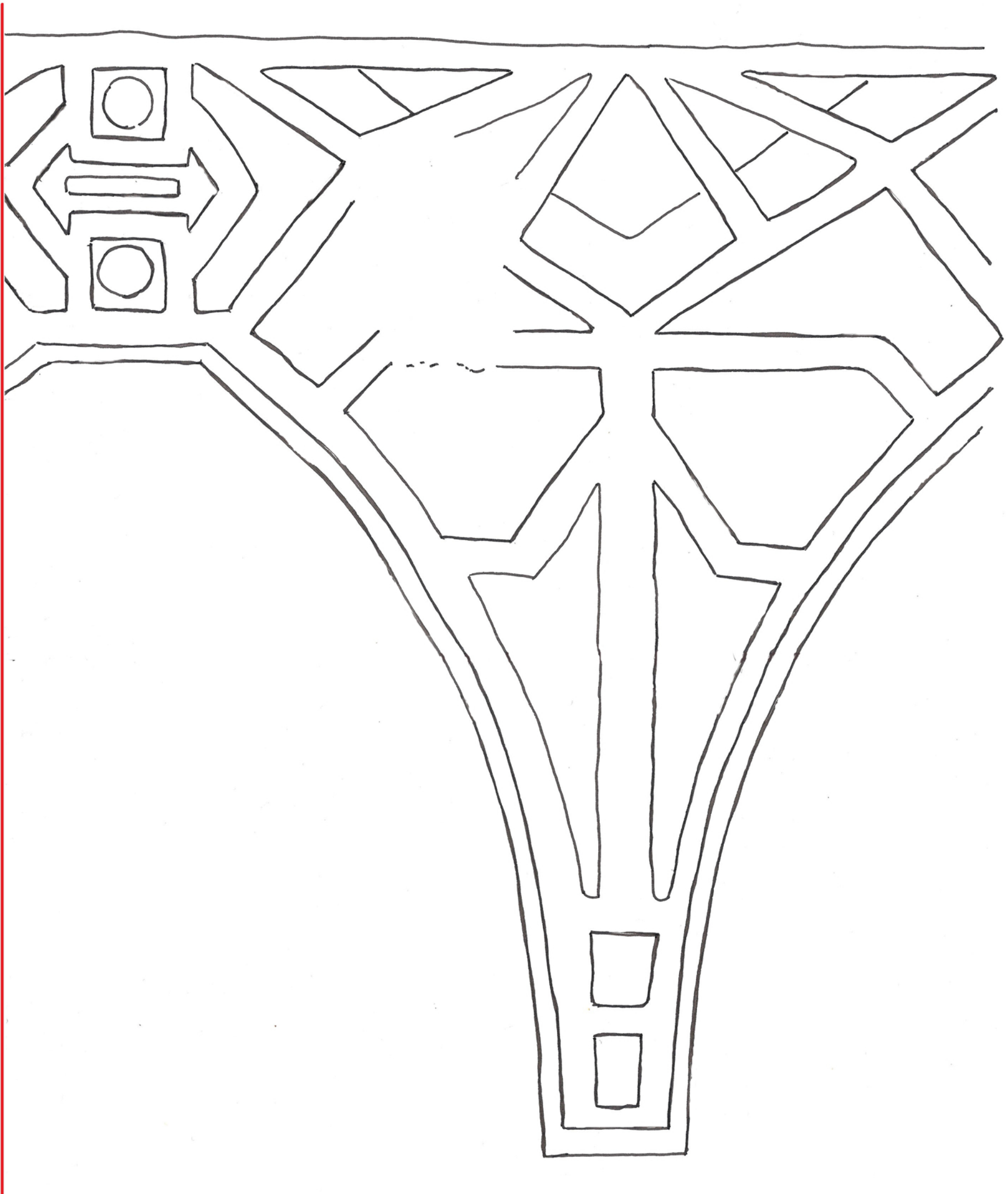

Kuvion alareuna jatkuu kuvan ulkopuolelle

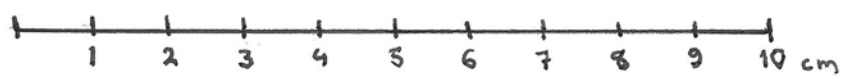
Punaisen viivan avulla kuvio kohdistetaan seuraavaan kuvioon liitteessä 2/4b

Kyamk restaurointi	mitta- suhde	1:1
	piirtäjä	Sinikka Myyrä
	pvm.	8.4.2012
Lappeenrannan Lyseo Huone 131	Liite 2/4a	

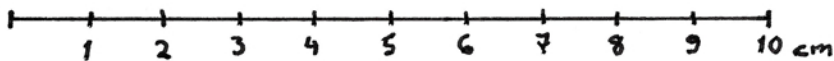
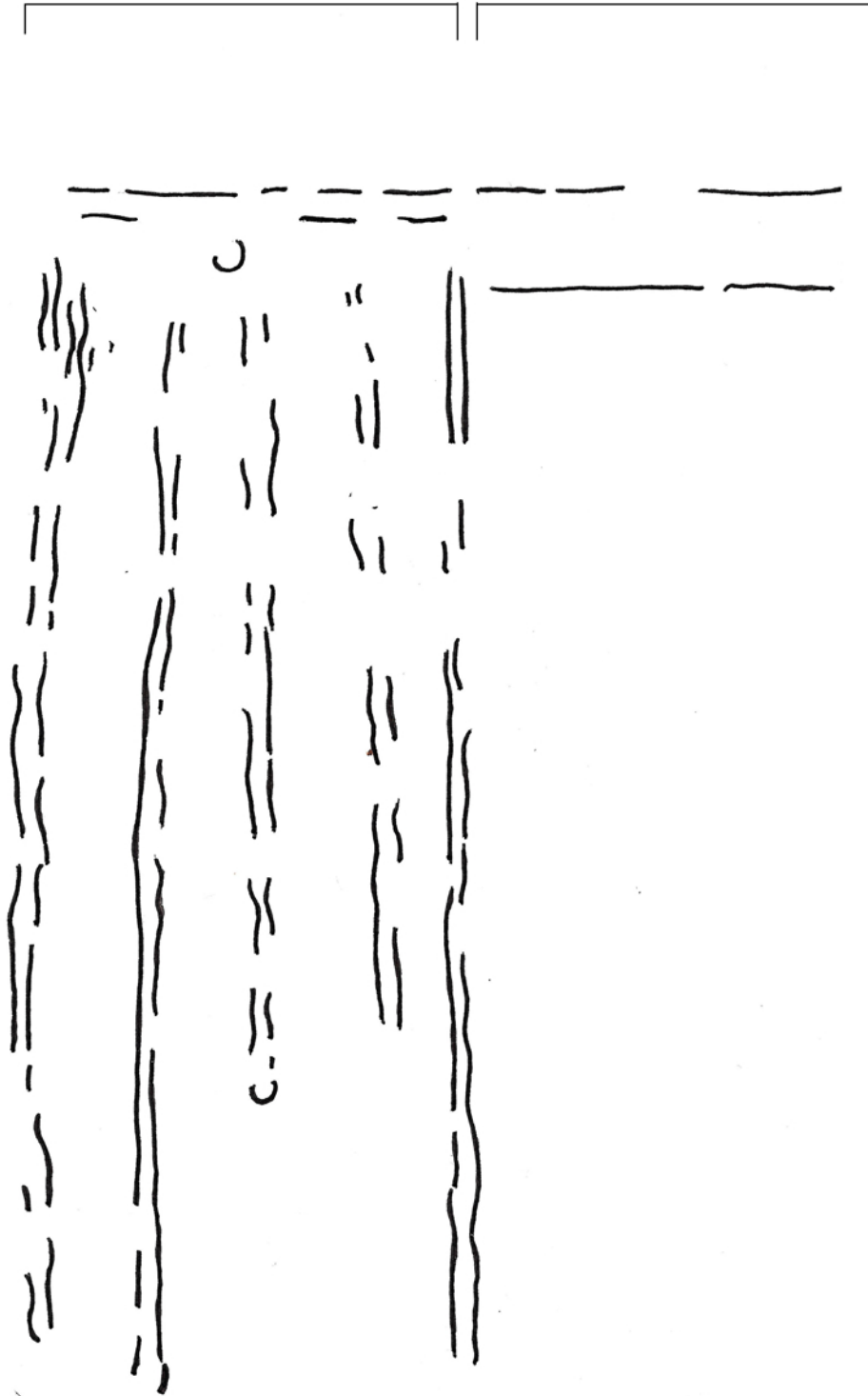
Punaisen viivan avulla kuvio kohdistetaan edelliseen kuvioon liitteessä 2/4a

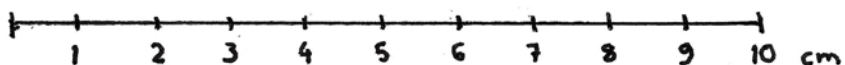
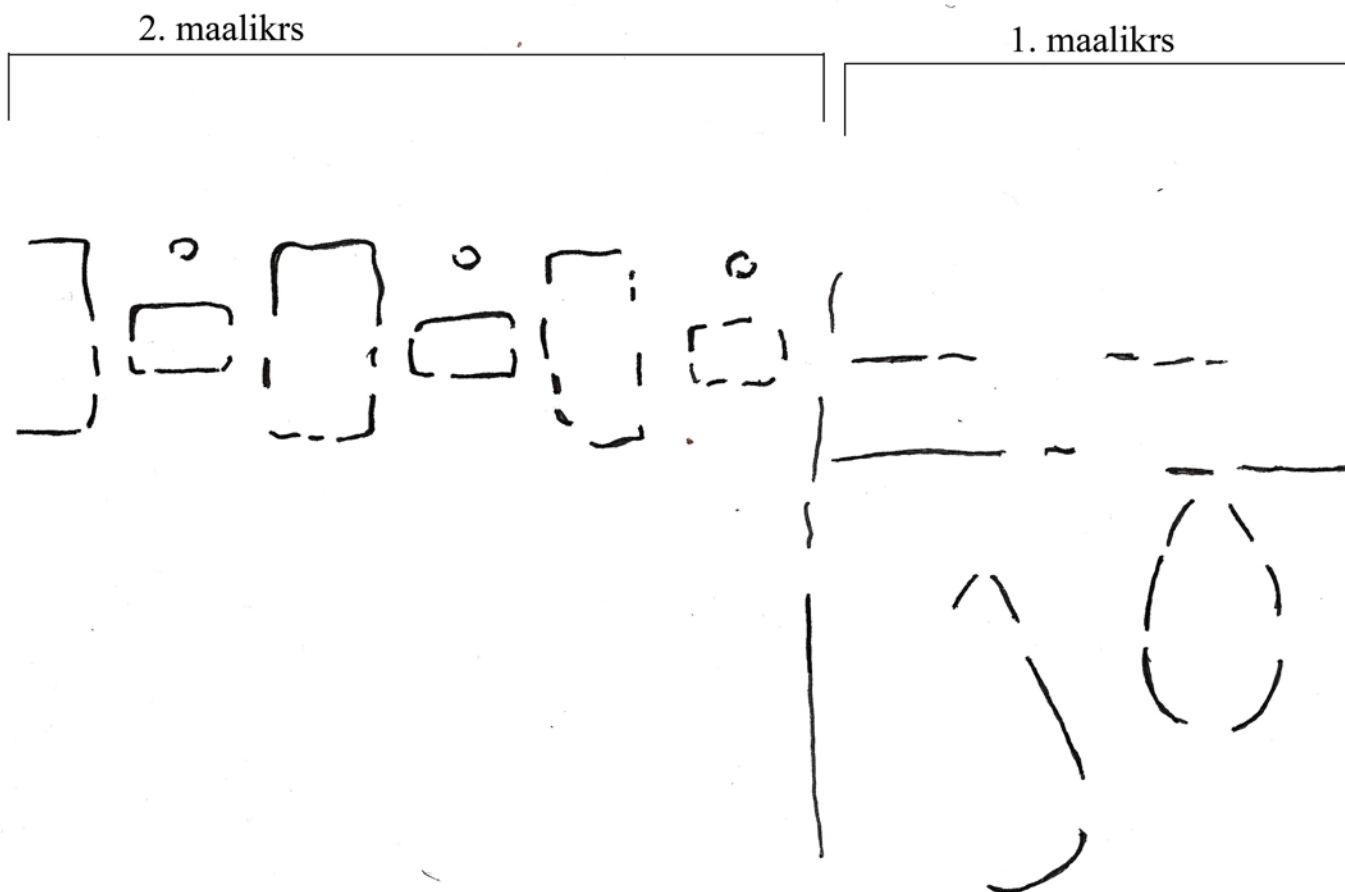
Kyamk restaurointi	mitta- suhde	1:1
	piirtäjä	Sinikka Myyrä
	pvm.	8.4.2012
Lappeenrannan Lyseo Huone 131	Liite 2/4b	

1. maalikrs

2. maalikrs

Kyamk restaurointi	mitta- suhde	1:1
	piirtäjä	Sinikka Myyrä
	pvm.	8.4.2012
Lappeenrannan Lyseo Huone 101	Liite 2/5	

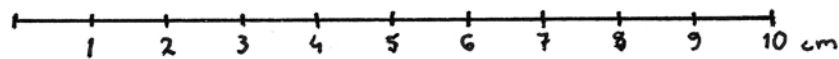
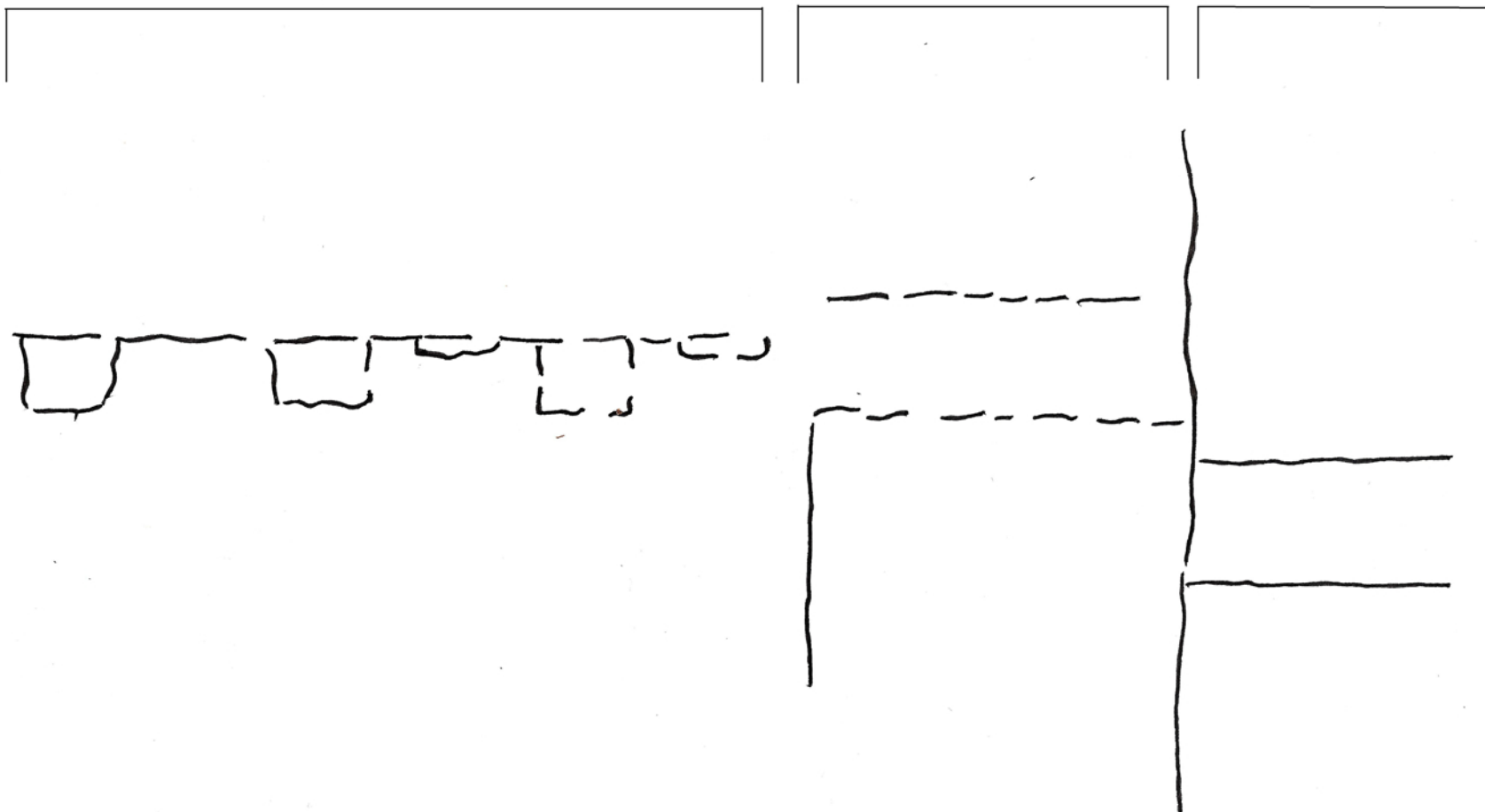
Kyamk restaurointi	mitta- suhde	1:1
	piirtäjä	Sinikka Myyrä
	pvm.	8.4.2012
Lappeenrannan Lyseo Huone 116	Liite 2/6	

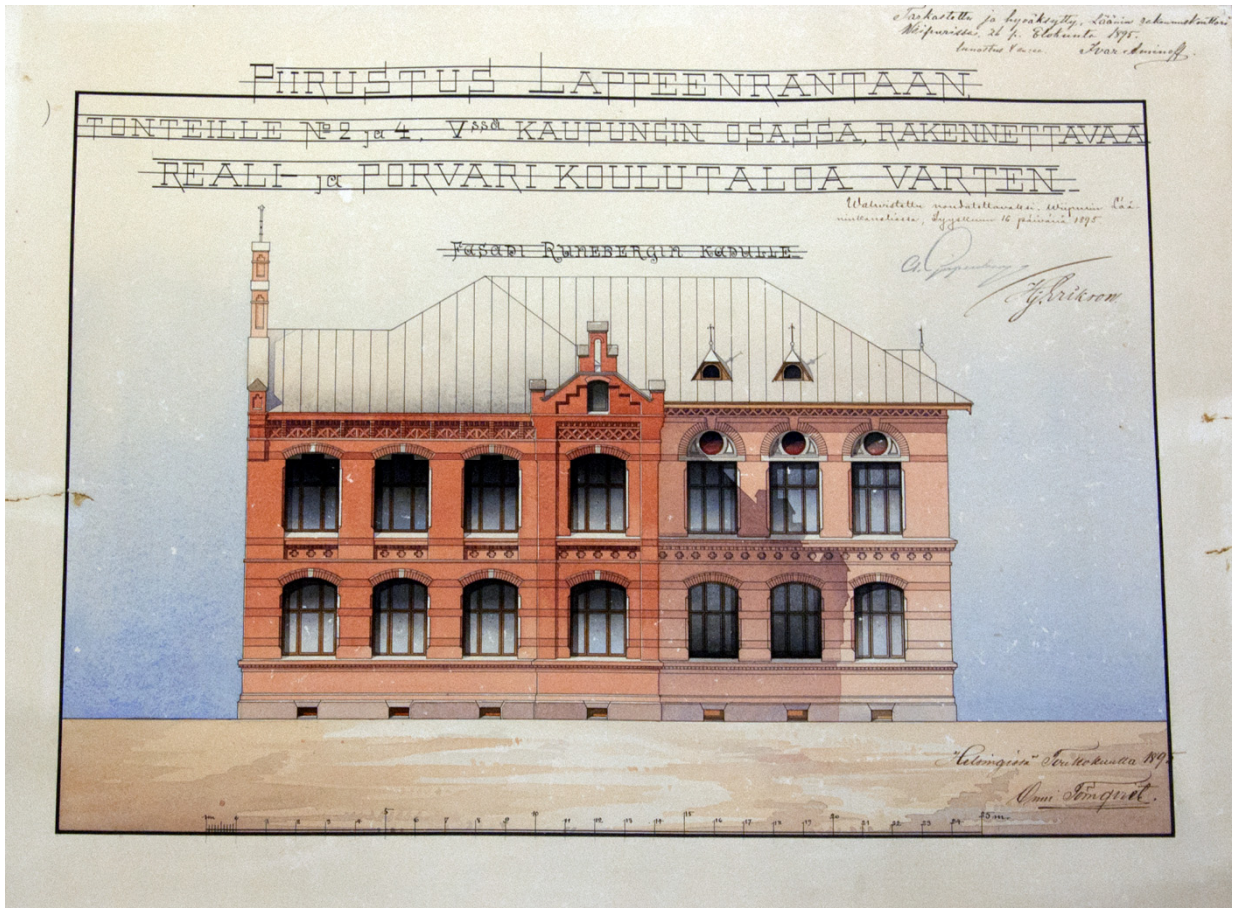
2. maalikrs

1. maalikrs

3. maalikrs

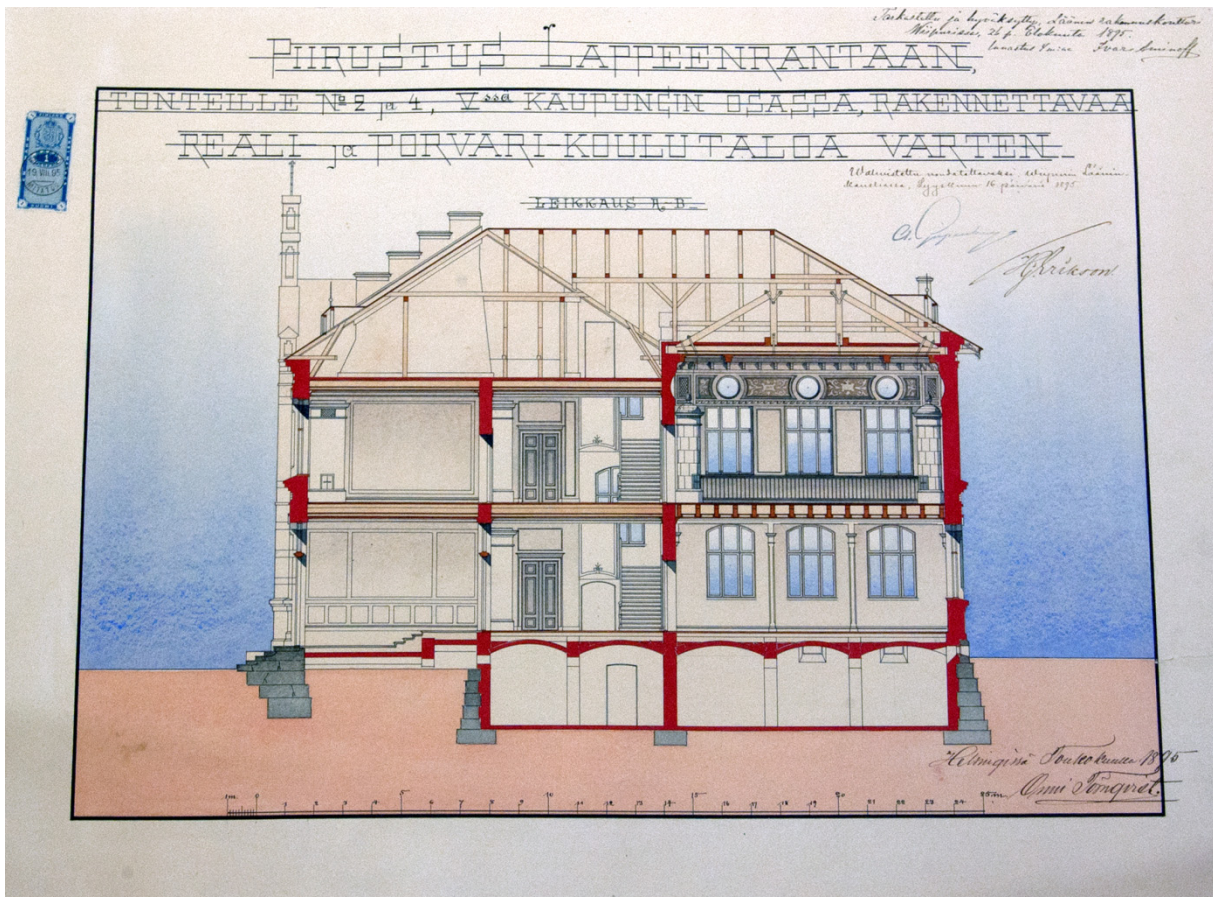
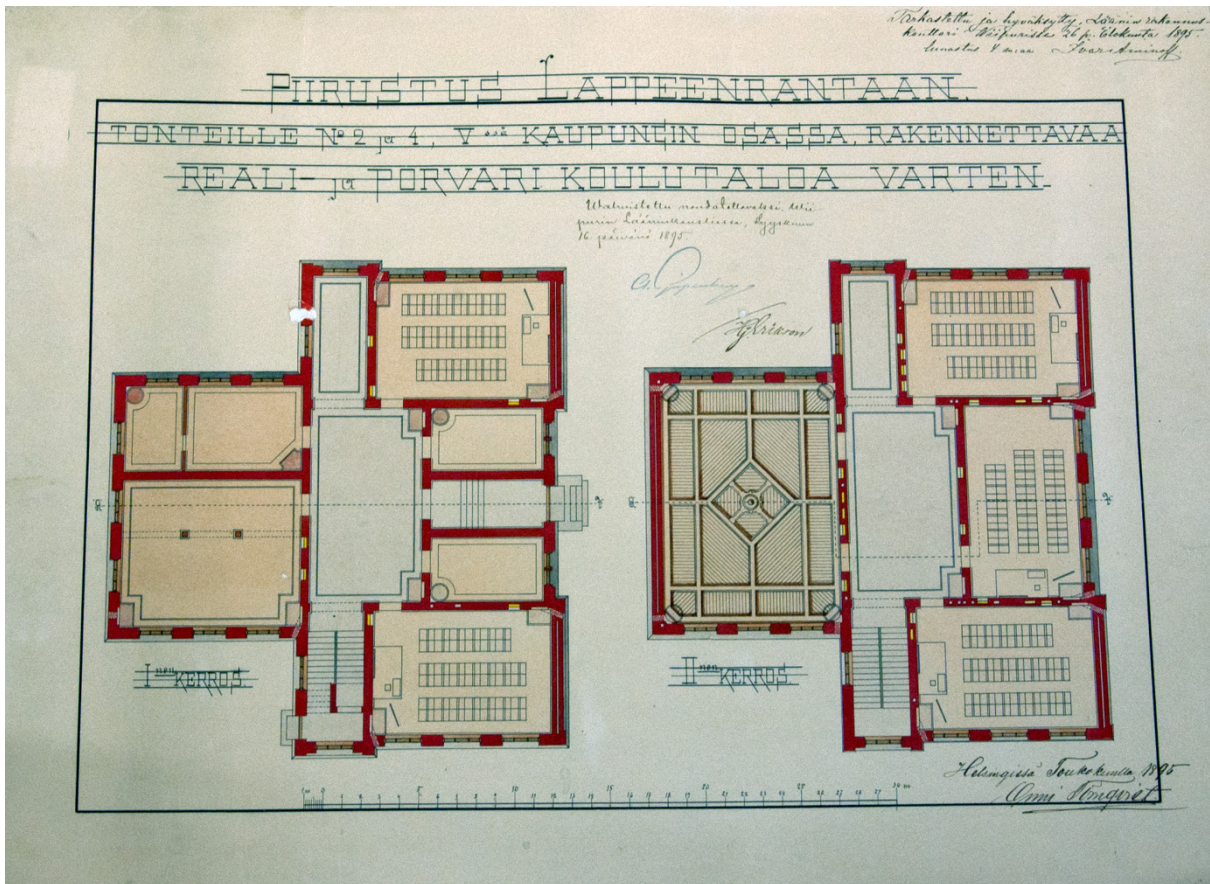

Kyamk restaurointi	mitta- suhde	1:1
	piirtäjä	Sinikka Myyrä
	pvm.	8.4.2012
Lappeenrannan Lyseo Huone 205	Liite 2/7	

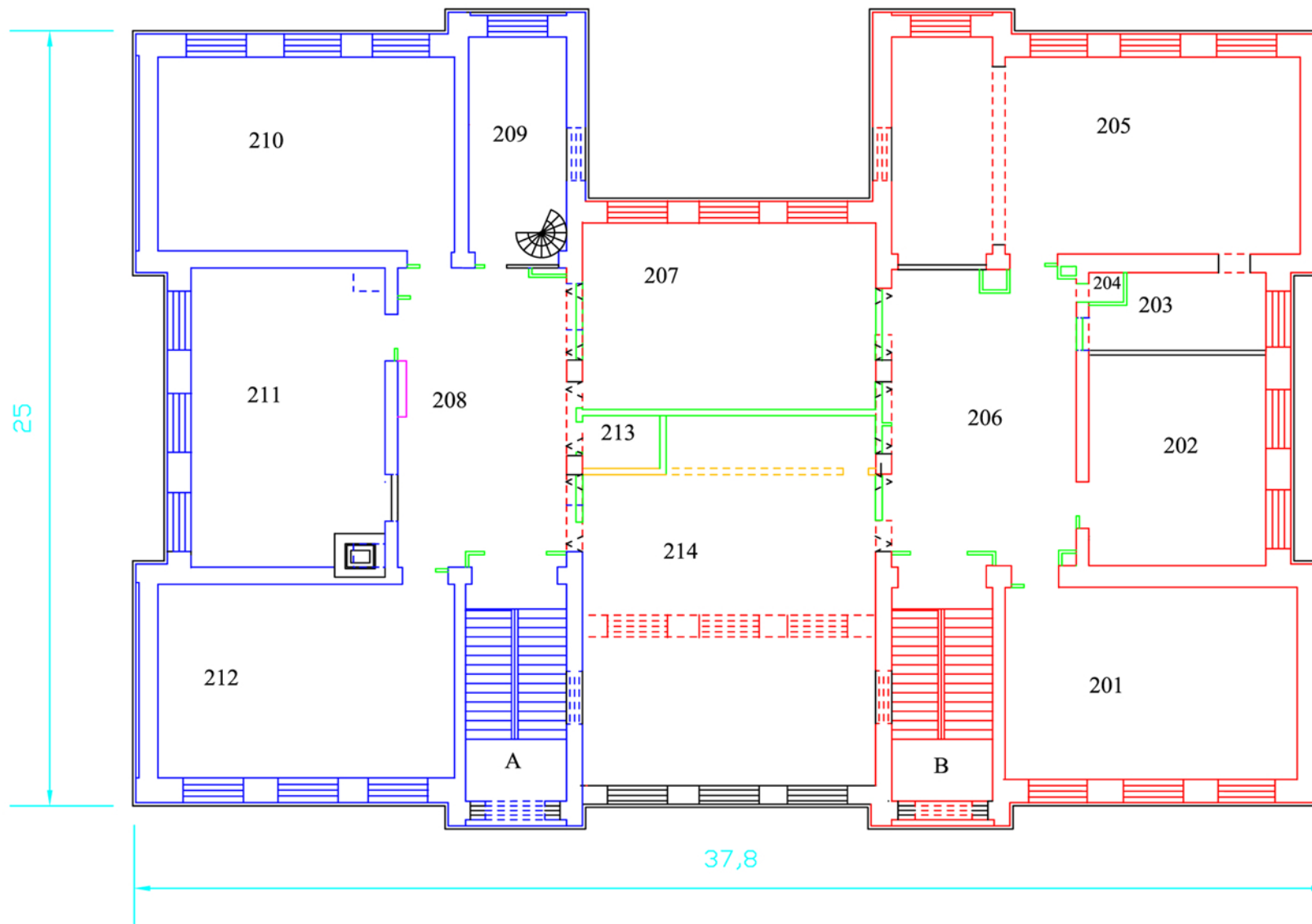
Onni Törnqvistin rakennuspiirustukset 1895
Ensimmäisen ja toisen kerroksen pohjakuvat sekä leikkaus A-B

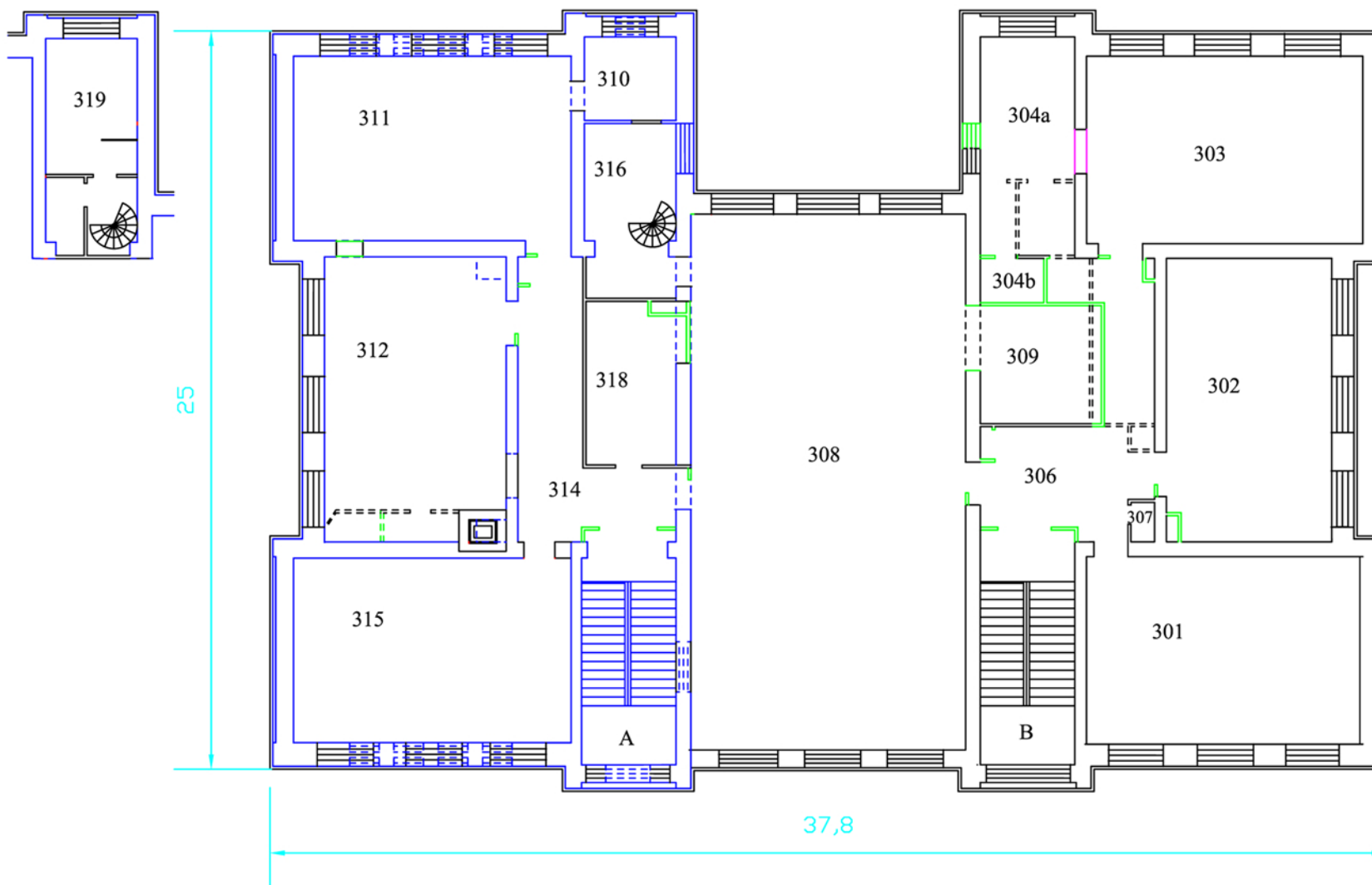

- Pohjasuunnitelma vuonna 1895
- Pohjasuunnitelma vuonna 1907
- Pohjasuunnitelma vuonna 1939
- Pohjasuunnitelma vuonna 1974
- Muutos vuoden 1974 jälkeen
- Katkoviiva merkitsee purettua rakennetta

Kyamk restauraointi	mitta- suhde	ei mittasuhdetta
	piirtäjä	Sinikka Myyrä
	pvm.	6.4.2011
Lappeenrannan Lyseo 2. kerros	Liite 4/2	

- Pohjasuunnitelma vuonna 1895
- Pohjasuunnitelma vuonna 1907
- Pohjasuunnitelma vuonna 1939
- Pohjasuunnitelma vuonna 1974
- Muutos vuoden 1974 jälkeen
- Katkoviiva merkitsee purettua rakennetta

Kyamk restaurointi	mitta- suhde	ei mittasuhdetta
	piirtäjä	Sinikka Myyrä
	pvm.	6.4.2011
Lappeenrannan Lyseo 3. kerros	Liite 4/3	